

T.C.
MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

ENDÜSTRİ MESLEK LİSESİ BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ VE
ELEKTRİK – ELEKTRONİK TEKNOLOJİLERİ ÖĞRENCİLERİNİN
STAJ SÜRECİNE İLİŞKİN BİR DURUM ÇALIŞMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TAMER GÜNEY MATBAN

DANIŞMAN

DOÇ. DR. ÖZLER ÇAKIR

Mersin,2015

KABUL VE ONAY

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼'ne,

Bu alışma j¼rimiz tarafından Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalında Y¼KSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

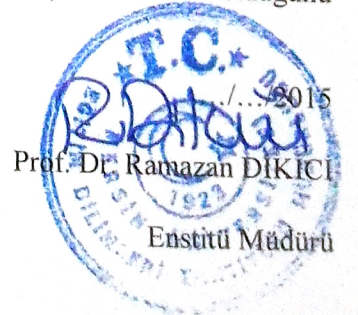
Başkan
Doç. Dr. Ahmet DOĞANAY

¼ye
Doç. Dr. ¼zler ÇAKIR (Danışman)

¼ye
Yrd. Doç. Dr. Fazilet KARAKUŞ

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim ¼yelerine ait olduğunu onaylarım.

TEŞEKKÜR

Bu tezin hazırlanmasında, derin bilgi ve tecrübeleri ile ilgi ve hoşgörüsünü benden esirgemeyen, bilim etiği ve bilim ışığı ile örnek aldığım, tezin oluşmasında ve bilimsel hayatımda çok büyük katkısı olan saygıdeğer danışman hocam Doç.Dr.Özler ÇAKIR'a,

Tez jürimde yer alan ve değerli görüş ve önerileri ile katkılarını sunan hocalarım, Doç.Dr.Ahmet DOĞANAY ve Yrd.Doç.Dr.Fazilet KARAKUŞ'a,

Tezimin gelişmesine katkı getiren, çok değerli fikir ve önerilerde bulunarak yardımcı olan değerli hocalarım Prof. Dr. Tuğba Yanpar YELKEN'e ve Yrd. Doç. Dr. Cenk AKAY'a,

Veri toplama sürecinde emeği geçen tüm hocalarıma, meslektaşlarıma, uygulamalara katılan öğrencilere teşekkürlerimi sunarım,

Yüksek lisans öğrenimim boyunca desteğini ve özverisini esirgemeyen, sabırla beni motive eden sevgili eşim Narin MATBAN'a, evimizin çiçekleri Mehmet Efe MATBAN ve Elif Sare MATBAN'a, üzerimdeki emeğini hiçbir zaman ödeyemeyeceğim sevgili annem ve babam Ülviye MATBAN ve Fazıl MATBAN'a minnet ve şükranlarımı sunarım.

Ekim 2015

Tamer Güney MATBAN

ÖZET

MESLEK LİSESİ BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ VE ELEKTRİK – ELEKTRONİK TEKNOLOJİLERİ ÖĞRENCİLERİNİN STAJ SÜRECİNE İLİŞKİN BİR DURUM ÇALIŞMASI

Tamer Güney MATBAN

Yüksek Lisans Tezi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Doç. Dr. Özler ÇAKIR (Danışman)

Ekim 2015

118 sayfa

Mesleki ve teknik eğitimde staj süreci; teorik eğitimini okulda tamamlamış öğrencinin uygulama aşamasına geldiği, işletme ve sanayi ortamında yönetici, çalışanlar, yeni teknolojileri tanıyabilme ve kullanabilme olanakları bulunduğu, ekip halinde çalışabilme, karar verme ve problem çözme, iletişim kurma, sorumluluk alabilme davranışlarını kazanabildiği bir süreç olmak durumundadır. Çalışma, endüstri meslek liseleri staj sürecinin kendi koşulları içerisinde nasıl gerçekleştiğini ortaya koymayı amaçlamıştır.

Araştırmanın katılımcılarını; 2013-2014 öğretim yılı Mersin Kadri Şaman MTSO Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Bilişim Teknolojileri Alanı 12. sınıfına devam eden 3 öğrenci, 3 öğretmen, 1 koordinatör müdür yardımcısı ve Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Elektrik-Elektronik Teknolojisi Alanı 12.sınıfına devam eden 3 öğrenci, 3 öğretmen, 1 koordinatör müdür yardımcısı oluşturmaktadır.

Söz konusu çalışmada, staj sürecinin kendi koşulları içerisinde nasıl gerçekleştiğini ortaya koymak için ‘*durum çalışması*’, günlükler yoluyla elde edilen verilerin değerlendirilmesinde de içerik analizi tekniği kullanılmıştır.

Çalışmada, katılımcıların günlüklerinde belirttiği konuların içerik analizine tabii tutulması sonucunda en fazla dikkat çekilen bulgular; %37,4 ile “İşyerinin Çalışma Koşulları”, “Alan/Dal Dışı Çalışma” %18,8, Aşırı İş Yükü %3,4, Mesai Saatleri Dışında Çalıştırılma’ %3,8, “Yasal Aylık Ücretin

Verilmemesi” %0,4, Sürekli Çalışan Personelle Olumsuz İlişkiler %3,8, Haftalık İşyeri Kontrolünün Düzensiz Yapılması %0,6, Mesleki Yeterliği Arttırmama %2, işyeri iletişimi konusunda deneyim %1,4 olarak bulunmuştur.

Okulda staj sürecinin başlamasından önce;

- **staja hazırlık** adında bir ders konulması, bu ders yoluyla öğrencilerin staj sürecindeki yasal hakları konusunda bilinçlenmeleri,
- staj sürecini yönetecek olan okul yetkililerinin stajın sağlıklı ve verimli yürütmelerine yardımcı olmaları amacıyla hizmet içi eğitimden geçirilebilmesi,
- MEB tarafından yasal olarak staj için işyeri standartları getirilmesi,
- staj eğitimi programlarının okulda kazanılan teorik bilgileri pratiğe dönüştürecek şekilde hazırlanmasına daha fazla dikkat edilmesi ve bunun sağlanması için ise bu programların hazırlanmasında okul ve işletmelerin ortaklaşa çalışması yoluna başvurulması önerilmiştir.

Anahtar kelimeler: İşletmede mesleki eğitim, staj, stajyer öğrenci, meslek lisesi, sanayi

ABSTRACT

A CASE STUDY ON THE PROCESS OF INTERNSHIP OF STUDENTS WHO STUDY IT AND ELECTRICS-ELECTRONICS TECHNOLOGIES IN INDUSTRY VOCATIONAL HIGH SCHOOLS

Tamer Güney MATBAN

Masters Thesis

Graduate School of Educational Sciences

Doç. Dr. Özler ÇAKIR (Advisor)

October 2015

118 pages

In Vocational and Technical education the process of internship must provide students, who have completed the theoretical education at school, with opportunities to get to know the managers and the staff, use the innovative technologies, learn team-work and obtain qualities such as making decisions, solving problems, communication skills and getting responsibility. This study aims to introduce how the process of internship becomes reality in its own conditions.

The participants of the research consists of three students of 12 th grade, 3 teachers, 1 coordinator assistant of the director from IT department of Kadri Şaman MTSO Vocational and Technical Anatolian high school and also 3 students of 12th grade, 3 teachers an one coordinator assistant of the director from the IT department of Atatürk Vocational and Technical Anatolian High School.

In this study, we made use of “case study” technique to bring out how the internship process is realized and “content analyzing” while evaluating the datas from the diaries.

When the subjects of the participants were analyzed the most frequent findings were with 37,5% the conditions of the working place, 18,8% working out of field, 3,4% working overtime, 3,8%, 0,4% being lack of legal salary, 3,8% negative relations with the permanent staff, 0,6% irregular weekly controls, 2% not improving the vocational competence and 1,4% experience of workplace communication.

- The suggestions recommended are;
- There should be a lesson named “preparation to internship” before the internship process and it should contain students’ legal rights
 - The teachers to run the internship process should have an in-service education to help the students.
 - MEB should have legal norms for the standards of working places.
 - The programmes of internship education should be prepared together with schools and work places in a way that theoretic information gained at school turns into practice.

Keywords: Internship at working places, internship, intern, vocational high school, industry

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	vi
TABLOLAR LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
1.BÖLÜM	
GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu.....	1
1.1.1.Problem Cümlesi.....	5
1.1.2.Alt Problemler.....	5
1.2.Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	5
1.3.Sayıtlılar.....	6
1.4.Sınırlılıklar.....	6
1.5.Tanımlar.....	7
2.BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE	
2.1. Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Tarihsel Gelişimi.....	8
2.2. Mesleki ve Teknik Eğitimin Amacı ve Yapısı.....	9
2.3.Türkiye’de Orta Öğretim Düzeyindeki Mesleki ve Teknik Eğitim Okul Programları.....	10
2.3.1. Anadolu Teknik Liseleri.....	11

2.3.2. Anadolu Meslek Liseleri.....	12
2.3.3. Teknik Liseler.....	12
2.3.4. Endüstri Meslek Liseleri.....	12
2.3.5. Çok Programlı Liseler.....	13
2.3.6. Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezleri.....	13
2.3.7. Kız Meslek Liseleri.....	13
2.3.8. Anadolu Kız Meslek Liseleri.....	14
2.3.9. Kız Teknik Liseleri.....	14
2.3.10. Anadolu Kız Teknik Liseleri.....	14
2.3.11. Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüleri.....	15
2.3.12. Ticaret Meslek Liseleri.....	15
2.3.13. Anadolu Ticaret Meslek Liseleri.....	15
2.3.14. Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri.....	15
2.3.15. Anadolu İletişim Meslek Liseleri.....	16
2.3.16. İmam-Hatip Liseleri.....	16
2.3.17. Anadolu İmam-Hatip Liseleri.....	16
2.4. Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitim ile İlgili Yasalar.....	16
2.4.1. 2089 Sayılı “Çıraklık, Kalfalık ve Ustalık” Kanunu.....	16
2.4.2. 3308 Sayılı “Çıraklık ve Mesleki Eğitim” Kanunu.....	17
2.4.3. 3308 Sayılı “Çıraklık ve Mesleki Eğitim” Kanunun Getirdiği Yenilikler.....	17
2.4.4. 4702 Sayılı Kanun.....	18
2.4.5. Orta Öğretim Kurumlar Yönetmeliği.....	18
2.4.5.1. Anadolu Teknik Programına Geçiş.....	19
2.4.5.2. Alan Ve Dala Geçiş.....	19
2.4.5.3. Beceri Sınavı.....	20
2.4.5.4. Koordinatör Müdür Yardımcısının Görev Ve Sorumlulukları.....	21
2.4.5.5. Koordinatör Öğretmenlerin Görev Ve Sorumlulukları.....	21
2.4.5.6. İşletmelerde Mesleki Eğitim.....	22

2.4.5.7. İş Dosyası Tutma.....	23
2.4.5.8. Staj ve Esasları.....	23
2.4.5.9. Staj Süresi.....	23
2.4.5.10. Staj Yapılacak İşyerlerinin Belirlenmesi.....	24
2.4.5.11. Staj Yapacak Öğrencilerin Belirlenmesi.....	24
2.4.5.12. Değerlendirme	24
2.4.5.13. Mesleki Ve Teknik Eğitimde Süreklilik.....	25
2.4.5.14. İşletme Belirleme Komisyonlarının Kuruluşu.....	25
2.4.5.15. İşletme Belirleme Komisyonlarının Görevleri.....	25
2.4.5.16. İşletmede Mesleki Eğitimde Sözleşme.....	27
2.4.5.17. İşletmelerin Mesleki Eğitimle İlgili Görev Ve Sorumlulukları.....	27
2.4.5.18. İşletmelerde Beceri Eğitiminde Görev Alacak Eğitici Personel/Usta Öğretici.....	29
2.4.6. Mesleki ve Teknik Eğitimdeki Modeller.....	29
2.4.6.1.Okul Temelli Model.....	29
2.4.6.2. İş Yeri Temelli Model.....	30
2.4.6.3. İkili Eğitim Modeli.....	30
2.4.7. İlgili Araştırmalar.....	31
2.4.7.1. Staj süreci ile ilgili Araştırmalar.....	31
2.4.7.2. Mesleki Ve Teknik Eğitim Sürecinin Diğer Sorunlarını Ele Alan Bazı Çalışmalar.....	33

3.BÖLÜM: YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Deseni.....	36
3.2. Araştırma Grubu.....	36
3.3. Veri Toplama Araçları.....	40
3.4. Verilerin Analizi.....	41
3.4.1. Verilerin Kodlama Aşaması.....	41
3.4.2. Temaların Bulunması Aşaması.....	42
3.4.3. Kodların ve Temaların Düzenlenmesi Aşaması.....	42

3.4.4. İçerik Analizinde Geçerlik ve Güvenirlik.....	42
3.4.5. Frekans ve Yüzde Hesaplamaları Aşaması.....	43
3.5. Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliğinin Sağlanması.....	43
4.BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM	44
4.1.“Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin staj yaptıkları iş yeri koşulları nasıldır?” Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	45
4.2. “Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin staj sürecindeki ilişkileri (stajyer öğrenci – diğer çalışan personel, stajyerler arası ilişkiler, stajyer öğrenci– koordinatör öğretmen, stajyer öğrenci – işveren) nasıldır?” Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	60
4.3. “Staj sürecinin çıktıları nelerdir?” Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	67
5.BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER	
5.1. SONUÇ.....	74
KAYNAKLAR	77
EKLER	
Ek 1. Günlükler.....	80
Ek 2. Koordinatör Öğretmen ve Koordinatör Müdür Yardımcıları Görüşmeleri.....	103
Ek 3. Araştırmacı Gözlem Notları.....	112

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Türkiye’de Eğitim Sistemi ve Mesleki Eğitim.....	10
Şekil 2: Mesleki ve Teknik Eğitim Okul Programları.....	11
Şekil 3: Mesleki Ve Teknik Eğitimde Mesleğe Yönelme Süreci.....	20

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Katılımcı Öğrencilere İlişkin Bilgiler.....	37
Tablo 2: Katılımcı Öğretmenlere İlişkin Bilgiler.....	39
Tablo 3: Katılımcı Koordinatör Müdür Yardımcısına İlişkin Bilgiler.....	40
Tablo 4: İş Yeri Koşullarına Göre Temaların Dağılımı.....	45
Tablo 5: Staj Sürecindeki İlişkilere (stajyer öğrenci – diğer çalışan personel, stajyerler arası ilişkiler, stajyer öğrenci– koordinatör öğretmen, stajyer öğrenci – işveren) Göre Temaların Dağılımı.....	60
Tablo 6: Staj Sürecinin Çıktılarına Göre Temaların Dağılımı.....	67

EKLER

Ek 1. Günlükler.....	74
Ek 2. Koordinatör Öğretmen ve Koordinatör Müdür Yardımcıları Görüşmeleri.....	98
Ek 3. Araştırmacı Gözlem Notları.....	113
Ek 4. Staj Sözleşmesi.....	121

1.BÖLÜM: GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Tüm dünyada insanların yaşamlarını en iyi şekilde sürdürebilmeleri, bir meslek sahibi olmalarına ve bu meslekte başarılı olmalarına bağlıdır. Nitekim bu başarı için gerekli olan davranışlar da ancak mesleki eğitim ile kazanılabilir. Mesleki eğitim; “Bireye iş hayatında belirli bir meslekle ilgili bilgi, beceri ve iş alışkanlıkları kazandıran ve bireyin yeteneklerini çeşitli yönleriyle geliştiren eğitim” olarak tanımlanmaktadır (Alkan, Doğan ve Sezgin 1998:5). Yine aynı yazarlar (1998:5) teknik eğitimi; “İleri düzeyde fen ve matematik bilgisi ve uygulamalı teknik yetenekleri gerektiren, meslek hiyerarşisinde orta ve yüksek kademeler arası düzey için gerekli bilgi, beceri ve alışkanlıkları kazandıran ileri düzeyde bir mesleki eğitim” olarak tanımlamaktadır. Mesleki ve teknik eğitim, ekonomik gelişmenin hızlandırılması açısından önemlidir. Çünkü ekonomik gelişme, daha çok işletme, daha çok iş ve daha çok meslek demektir. Bu yüzden gelişmiş ülkelerde ortaöğretimdeki öğrencilerin %65’inin mesleki ve teknik, %35’inin ise genel lise türü eğitimde bulunması ilkesi kabul edilmiştir. Ayrıca mesleki ve teknik eğitim; iş hayatına ilk defa katılacakları kapsayan bir sistem olmakla birlikte, çeşitli nedenlerle istihdam edilebilme özelliğini kaybedenlerin de yararlanarak iş bulma olanaklarını artırdıkları bir sistem olarak düşünülebilir. (Koçel, 2004:101).

Mesleki ve teknik eğitimin amaçları Milli Eğitimin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak;

- a) Bütün öğrencilere ortaöğretim düzeyinde ortak bir genel kültür vermek suretiyle onlara, kişi veya toplum sorunlarını tanıtmak, çözüm yolları arama ve yurdun ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunma bilincini ve gücünü kazandırmak,
- b) Öğrencilere çeşitli program ve okullarla ilgili, beceri ve yetenekleri ölçüsünde ve doğrultusunda hem mesleğe hem de yüksek öğretime ya da hayata ve iş alanlarına hazırlamak,
- c) İş ve meslek alanlarının ihtiyacı olan orta düzeyde meslek elemanlarını yetiştirmek,
- d) Çevrenin eğitim ve öğretim gereksinimini karşılamak, okulda yapılan meslek eğitimini, hizmet hayatının gerektirdiği koşullarda gerçekleştirmek, gerektiğinde bir kısmının endüstri, iş ve hizmet kurumlarında yapılmasını sağlamak ve çevre okul işbirliğini kurmaktır. (Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği)

Alkan ve diğerleri (1998:7) ise mesleki ve teknik eğitimin amaçlarını,

- a) Uygun öğrenme ortamı sağlamak,
- b) Gerekli becerileri geliştirmek,
- c) İstenilen davranışları oluşturmak olarak belirtmektedir.

Bireyi iş hayatına hazırlamakla görevli olan mesleki eğitimin amacına ulaşması, okul ve işletme işbirliğini zorunlu kılmaktadır. Nitekim bu işbirliğinin önemli bir parçasını da staj faaliyetleri oluşturmaktadır. Alkan ve diğerlerine (1998:167-168), göre, sistemli olarak gerçekleştirilen staj faaliyetleri; öğrenciye çalışma ortamını tanıma ve gerçek iş tecrübesi kazanma fırsatını vermesi, okul ve işletme mensuplarının karşılıklı olarak sorunlarını anlama ve bunların çözümlenmesinde ortak davranışların geliştirilmesine imkan vermesi açısından önemlidir. Mesleki eğitim, değişik kademelere dayalı, kişilere yaşam boyu eğitim veren ve sürekliliği olan bir süreçtir. Mesleki ve teknik eğitimde esas olan teori-pratik, iş eğitim bütünlüğüdür. Ancak bu bütünlüğün sağlanması ile, mesleki eğitimin başarısından söz edilebilir (Gürol, 1997:27). Taşkın (2006) yaptığı araştırmada, öğrencilerin staj esnasında teorik bilgiyi, pratik bilgiye dönüştürme fırsatı yakaladıklarını tespit etmiştir. Ayrıca staj uygulamalarının öğrenciler açısından iletişim, insan ilişkileri, grup içinde iş yapma becerisi, iş disiplini ve yabancı dil bilgisi gibi yeteneklerini geliştirdiği belirlenmiştir (Taşkın, 2006:150). Staj ile öğrencilerin ileride yüklenecekleri görevlere ilişkin çalışma ortamlarını, koşullarını tanıtmak, işleri öğretmek, bireysel değişikliklere kısa zamanda uyum yetenekleri kazandırmak ve mesleki sorumluluğu taşımasını öğretmek amaçlanmaktadır (Çetin, 2005). Yirmi birinci yüzyılda tüm çalışanlardan; teknolojiyi anlayabilecek temel becerilere sahip olmaları, ekip halinde çalışabilmeleri, karar verme ve problem çözüme yeteneğine sahip olmaları, iletişim kurma yeteneklerinin gelişmiş olması, sorumluluk alabilmeleri beklenmektedir. Bu beklentileri eğitim kurumlarının tek başlarına karşılamaları mümkün değildir. Ayrıca, öğrencilerin okulda kazandıkları teorik bilgileri çevre ile ilişki kurarak uygulayabilecek bir ortama ihtiyaçlarının olması ve üretimde önemli bir yeri olan özel makine ve cihazların okullara alınmalarının pahalı olması, bu makine ve cihazların çok kısa zamanda değerini yitirmesi ve bunları kullanacak elemanların yetersiz olması okul-işyeri işbirliğini zorunlu kılmaktadır (Ulusoy, 2004:25).

Bir meslek dalı için yetişen elemanın o mesleğin gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatılırken uygulama yapması ön şarttır. Öğrencinin hem eğitimine devam edip hem de meslek dalına göre bir sanayi kuruluşunda üretime katılması sanayi-eğitim ilişkisini ortaya çıkarmaktadır. Öğrencilerin işletmelerde uygulama yapması, ise yerleşme ve çalışma ortamına uyumu açısından önemlidir. Öğrenciler staj sayesinde gerçek iş yaşamında, yasayarak öğrenerek hayata ve iş disiplinine karşı motive edilir. İşçi-işveren ilişkileri, ücret, vergi, işletmecilik, üretim ve tüketim konularında bilgi ve beceriler kazanarak, ezbercilikten daha çok uygulamayı ön planda tutmayı öğrenirler. Meslek eğitimi; son sınıfta, haftada iki gün okulda teorik eğitim ve üç gün işletmelerde uygulamalı eğitim olarak gerçekleştirilmektedir. Öğrencilerin işletmelere staja gönderilmelerinin amacı; öğrencilerin mesleki bilgi, beceri, tutum ve davranışlarını geliştirmelerini, iş hayatına uyumlarını, gerçek üretim ve hizmet ortamında yetişmelerini ve kurumda olmayan tesis, araç-gereci tanımlarını sağlamaktır. Bu noktada, öğrencilerin staja gönderileceği işletmenin nitelikleri önem kazanmaktadır.

Bu nitelikler (Doğan, 1997:138);

- a) İşyerindeki uygulamaların amacı ve kalitesi,
- b) Staj eğitimine karşı işverenin tavrı,
- c) Eğitici personelin (usta öğretici) durumu,
- d) Malzeme ve olanaklar,
- e) Çalışanların moral düzeni,
- f) İşletmenin bulunduğu yer olarak sıralanabilir.

Mesleki ve teknik eğitimde okul programlarına göre öğrencilerin işletmelerde eğitimi aşağıda ifade edilmiştir;

Meslek Lisesi ve Anadolu Meslek Lisesi: 12. sınıf öğrencileri haftada 3 gün işletmelerde beceri eğitim almaktadır.

Teknik Lise ve Anadolu Teknik Lisesi: 11. ve/veya 12. sınıf öğrencileri yaz dönemlerinde işletmelerde toplam 320 saat staj yapmaktadır.

Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi: Nisan - Ekim ayları arasında işletmelerde 6 ay süre ile yoğunlaştırılmış beceri eğitimi almaktadır.

Sağlık Meslek Lisesi: 11. ve 12. sınıf öğrencileri haftada 2 gün işletmelerde beceri eğitimi almakta ve 160 saatlik staj eğitimi yapmaktadır.

Öğrencilerin toplam eğitiminde işletmelerde yapılan eğitimin payı ortalama % 35'dir.

İşletmelerde meslek eğitiminin ilgililere sağlayacağı faydalar şöyle sıralanabilir.

Öğrenciye Sağladığı Faydalar:

- ✓ Öğrenirken gelir elde eder.
- ✓ Teori ile pratiği bütünleştirir.
- ✓ İş bulma olanağı artar.
- ✓ Mesleki becerilerini gerçek iş ortamında geliştirir
- ✓ Mezuniyetten sonra işe uyumunu kolaylaştırır.
- ✓ Kendine güveni artar.
- ✓ Sorumluluk duygusu gelişir.
- ✓ Olumlu çalışma alışkanlıkları geliştirir.
- ✓ İşbirliği içinde ve ekip halinde çalışma alışkanlığı geliştirir.
- ✓ İş güvenliği kurallarına gerçek koşullar içinde uymayı öğrenir.
- ✓ Çalıştığı işte süreklilik sağlanır.
- ✓ Mezuniyetten önce sanayideki üretim ve yönetim akışını tanır.
- ✓ İşçi-işveren ilişkileri, işçilerin sosyal hak ve dayanışmaları ücret, vergi, işletmecilik konularında bilgi ve görgülerinin gelişmesine olanak verir.
- ✓ Endüstrideki ilerlemeler, uygulanan yeni teknoloji yöntemlerini yerinde ve anında görmelerini sağlar.
- ✓ Yaptığı eğitimden, işten tatmin olur.
- ✓ Ailesine ve topluma yararı olur (Gürol, 1997, s.35).

İstihdam Sektörüne (Sanayi) Sağladığı Faydalar:

- ✓ Daha sonra tam zamanlı olarak işe alacağı becerili elemanları önceden denemiş olur.

- ✓ İntibak eğitimi süresi kısalmış ve masrafları azalmıştır.
- ✓ İşçi devri azalmış olur.
- ✓ Okul ve yöneticiler ile işyeri ilişkileri artar.
- ✓ Koordinatör öğretmenin işbirliğinden yararlanır.
- ✓ Eğitim programları geliştirirken sanayinin ihtiyaçları yansıtılır.
- ✓ Sürekli işe alma kararlarına bir temel olarak, bireyin iş performansını deneyerek, personel seçme süreçlerini geliştirir (Gürol, 1997, s.36).

Günümüzde teknolojik gelişmelerin etkisiyle becerikli insan gücüne olan ihtiyaç artmaktadır. Ekonomik gelişmeyi sağlamak için nitelikli insan gücü yetiştirilmesi mesleki ve teknik eğitimin sorumluluğundadır. Mesleki eğitimin amacı, sanayinin ihtiyacı olan nitelikte insan gücü yetiştirmektir. İşletmelerin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücü sadece okulda verilen eğitimle sağlanamaz. (Gürol, 1997). Bu yüzden, staj süreci titizlikle üzerinde durulması gereken bir konudur.

Konuya bu açıdan bakıldığında işletmelerde yapılan uygulamalı eğitim ile ilgili sorunları aşağıdaki gibi sınıflandırmak mümkündür (Kaya, 2004:23):

a) İşletmelerde Eğitim İmkânları : 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu'nun 18. maddesi gereğince 200'den fazla personel çalıştıran işletmelerin bir eğitim birimi kurması gerekirken çoğu işletmede eğitim birimi mevcut değildir. Diğer taraftan birçok işletmede öğrencilerin eğitiminden sorumlu olan nitelikli usta öğretici istihdam edilmemektedir.

b) İşletmelerin Eğitime Bakışı: İşletmelerin bir kısmı staj eğitiminden ucuz işgücü sağlamak açısından yararlanmak istemekte, mesleki eğitime ve staj eğitimine yeterince önem vermemektedir.

c) Kamu İşletmelerinin Durumu: Bazı kamu kurumları yasal bir zorunluluk olmasına karşın tasarruf tedbirlerini öne sürerek mesleki eğitim yaptırmamakta, staj eğitimi yaptıran kamu işletmeleri ise, bütçede ödenek bulunmadığı gerekçesiyle öğrencilere kanunda belirtilen ücreti ödememektedir.

d) Eğitim ve Öğretim Programları: İşletmelerin çoğu eğitim - öğretim programlarını dikkate almaksızın kendi üretim programlarına göre plan hazırlamakta müfredatın büyük bir bölümünün eğitimini ise vermemektedir. Öğrencilere rutin işler yaptırılmaktadır.

e) Eşit Eğitim İmkânları: Staj yapan öğrenciler, her işletmenin çalışma alanının farklı olması sebebiyle eşit ve aynı düzeyde eğitim almamaktadır. Yapılan uygulamalı sınavlar öğrencilerin bir kısmının işletmelerdeki makinelerde hiç çalışmadığını göstermiştir.

f) Sigorta Primleri: Staj eğitimi yapan öğrencilerin aylık sigorta primleri ile ilgili ödenek bulunmadığı durumlarda, primler süresi içerisinde Sosyal Sigortalar Kurumu'na ödenmemekte, Sosyal Sigortalar Kurumu ise yatırılmayan bu primler için faiz uygulamakta ve okul yöneticileri hakkında icra takibi yapmaktadır.

g) Sanayi Türüne Uygun Eğitim: Yöre sanayicileri, yöredeki meslek liselerinde çevrenin ihtiyaçlarına yönelik bölümlerin bulunmaması sebebiyle iş gücü bulmakta zorluk çekmektedirler.

h) Odalar ve Sorumlulukları: İkili meslek eğitiminin amacı doğrultusunda, sorumluluklar devlet ve meslek kuruluşları arasında dağıtılmış olmasına karşın odalar ve birlikler uygulamanın tüm sorumluluğu ve yükünü okullara bırakmıştır.

Mesleki ve teknik eğitimde staj süreci; teorik eğitimini okulda tamamlamış öğrencinin uygulama aşamasına geldiği, işletme ve sanayi ortamında yönetici, çalışanlar, yeni teknolojileri tanıyabilme ve kullanabilme olanakları bulunduğu, ekip halinde çalışabilme, karar verme ve problem çözme, iletişim kurma, sorumluluk alabilme davranışlarını kazanabildiği bir süreç olmak durumundadır. Mesleki ve teknik eğitim alanında öğrenim gören öğrencilerin iş yaşantısına atılmadan önce ortaöğretim sürecinde mesleki yeterliliklerini örgün eğitim sistemi içerisinde geliştirebilecekleri son basamak staj uygulamalarıdır. Bu nedenle amacına uygun gerçekleştirilecek bir staj süreci önem taşımaktadır. Meslek adaylarının eğitim ve öğretim dönemleri içerisinde, iş dünyası ile tanışma aşaması olarak görülen staj; farklı alan, şirket ve mesleklerin tanıdığı, çalışma hayatı ile ilgili giriş seviyesinde bilgilerin ve ilk uygulamalı mesleki eğitimin elde edildiği, meslek adaylarının kariyer planlarını sorguladığı, şekillendirdiği ve geliştirdiği bir süreç olarak betimlenmektedir (Demir, 2010).

Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim alanında öğrenim gören öğrencilerin staj sürecinin yukarıda belirtilen amaçlara hizmet eder nitelikte gerçekleşip gerçekleşmediği de sorgulanması gereken bir konudur. Yeni teknolojilerin öğrenilmesi, mesleğe yönelik beceriler, staj süresince yaşanan ilişkiler, işletme hayatına ilişkin tecrübeler, stajyerlerin ekonomik ve sosyal hakları gibi konular işletmelerde mesleki eğitimlerini yapacak stajyerler için araştırılması ve her yönüyle ortaya konulması gereken önemli unsurlardır. Bu nedenle söz konusu çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır.

1.1.1. Problem Cümlesi

Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin staj süreci nasıl gerçekleşmektedir?

1.1.2. Alt Problemler

- 1- Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin staj yaptıkları iş yeri koşulları nasıldır?
- 2- Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin staj sürecindeki ilişkileri (stajyer öğrenci – diğer çalışan personel, stajyerler arası ilişkiler, stajyer öğrenci– koordinatör öğretmen, stajyer öğrenci – işveren) nasıldır?
- 3- Staj sürecinin çıktıkları nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı Mersin Kadri Şaman MTSO Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Bilişim Teknolojileri Alanı ile Atatürk Mesleki ve Teknik

Anadolu Lisesi Elektrik-Elektronik Teknolojisi Alanı 12.sınıfına devam eden öğrencilerin işletmelerde gerçekleştirdikleri staj sürecini durum çalışması çerçevesinde incelemektir.

Staj süreci mesleki ve teknik eğitimde önemli bir süreçtir. Türkiye’de staj sürecinin verimli ve sağlıklı gerçekleşiyor olması mesleki ve teknik eğitim için gereklidir. İşletmelerin ihtiyaç duyduğu nitelikli elemanı sadece okulda verilen eğitimle sağlamak mümkün değildir. Diğer taraftan birçok işletmede öğrencilerin eğitiminden sorumlu olan nitelikli usta öğretici istihdam da edilmemektedir. İşletmelerin bir kısmı staj eğitiminden ucuz işgücü sağlamak açısından yararlanmak istemekte, mesleki eğitime ve staj eğitimine yeterince önem vermemektedir.

Her işletmenin çalışma alanının farklı olması sebebiyle stajyerler farklı alanlarda eğitim almamaktadır. Stajyerlerin işletmelerdeki makinelerde hiç çalışmadığını da göstermiştir. Meslek liselerinde çevrenin ihtiyaçlarına yönelik bölümlerin bulunmaması sebebiyle iş gücü bulmakta zorluk çekmektedirler. Sorumluluklar devlet ve meslek kuruluşları arasında dağıtılmış olmasına karşın odalar ve birlikler uygulamanın tüm sorumluluğu ve yükünü okullara bırakmıştır.

Yeni teknolojilerin öğrenilmesi, mesleğe yönelik tutumlar, staj süresince ilişkiler ((stajyer öğrenci – diğer çalışan personel, stajyerler arası ilişkiler, stajyer öğrenci– koordinatör öğretmen, stajyer öğrenci – işveren), mesleki yeterlilik, verimli bir çalışma hayatı ve çalışma hayatına ilişkin tecrübeler, stajın bunlara olumlu katkı yapması beklenir. Türkiye de stajın yukarıda belirtilen unsurlara göre gerçekleşip gerçekleşmediği sorgulanması gerekmektedir. Çalışma bu alana katkı getirmesi açısından önemlidir.

1.3. Sayıtlar

Çalışmada aşağıdaki sayıtlar kabul edilmiştir:

1. Araştırmaya katılan öğrenciler günlüklerde gerçek durumlarını, duygularını ve düşüncelerini ifade etmişlerdir.
2. Görüşmeye katılan koordinatör öğretmenler ve koordinatör müdür yardımcıları görüşme sorularını içtenlikle yanıtlamışlardır.

1.4. Sınırlılıklar

1. Araştırma 2013-2014 öğretim yılı Mersin Kadri Şaman MTSO Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Bilişim Teknolojileri Alanı 12. sınıfına devam eden 3, Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Elektrik-Elektronik Teknolojisi Alanı 12.sınıfına devam eden 3 öğrenci olmak üzere toplam 6 öğrenci,
2. Mersin Toroslar Kadri Şaman MTSO Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Bilişim Teknolojileri Alanı branşından 3 öğretmen ve 1 koordinatör müdür

yardımcısı, Mersin Toroslar Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Elektrik - Elektronik Teknolojileri Alanı branşından 3 öğretmen ve 1 koordinatör müdür yardımcısı ile sınırlandırılmıştır.

1.5. Tanımlar

Bu araştırmada kullanılan ve açıklanması gereken tanımlar ve terimler şunlardır.

Endüstri Meslek Liseleri: Ortaöğretim seviyesinde endüstrinin ihtiyaç duyduğu insan gücünü yetiştirmek için, endüstriyel mesleki eğitim programlarının uygulandığı okullardır. Süresi 4 yıldır. 2015-2016 eğitim öğretim yılında bu programda öğrenci alınmamaktadır.

Teknik liseler: Teknik lise, endüstrinin ihtiyacı olan teknisyenleri yetiştirmeyi amaçlayan, öğretim süresi ilköğretimden sonra 4 yıl olan ortaöğretim kurumudur. Süresi 4 yıldır. 2015-2016 eğitim öğretim yılında bu programda öğrenci alınmamaktadır.

Anadolu Meslek Liseleri: Öğrencilere meslek alanlarının gerektirdiği düzeyde yabancı dil ve mesleki eğitim verilir. Süresi 4 yıldır.

Anadolu Teknik Liseleri: Bu okullar, öğrencilere lise fen kolu kültür dersleri ile birlikte endüstriyel teknik alanlarda mesleki formasyon verilmesini ve en az bir yabancı dil öğretilmesini amaçlayan, öğrencileri hem hayata, hem de yükseköğretime hazırlayan, okullardır. Süresi 4 yıldır.

İşletmelerde Meslek Eğitimi: Mesleki ve teknik orta öğretim kurumu öğrencilerin beceri eğitimlerini işletmelerde, teorik eğitimlerini ise mesleki ve teknik eğitim kurumlarında veya işletme ve kurumlarca tesis edilen eğitim merkezlerinde yapılan eğitimidir (Gürol, 1997).

Koordinatör Öğretmen: İşletmelerdeki meslek eğitiminden; iş yeri tespiti, eğitimin planlanması, koordinasyonu ve takibi ile görevli okul müdür yardımcısını veya öğretmenini ifade eder. (Gürol, 1997).

Yaygın Eğitim: Örgün eğitim sistemi dışında kalan her yaşta ki bireylere gereksinim duydukları eğitimi sosyal, ekonomik, kültürel ve eğitsel kurumlar aracılığıyla gereksinimlerine uygun biçimde pratik yöntemlerle ve çeşitli programlarla sağlamak üzere örgün eğitime paralel ve onu tamamlayıcı nitelikte eğitim (Alkan vd., 1998).

Usta Öğretici: Ustalık yeterliğini kazanmış, meslek lisesi öğrencilerinin iş yerlerindeki eğitiminden sorumlu, meslek eğitimi tekniklerini bilen ve uygulayan kişidir (Gürol, 1997).

Sanayi: Hammaddelerin işlenmesi, kullanılması suretiyle zenginlikler kazandıran faaliyetlerin, mesleklerin tümü (Gürol, 1997). Veya hammaddelerin mamul, mal haline getirilmesi için gerçekleştirilen öğretim faaliyeti ve bu öğretimde kullanılan araçların tümü (Gürol, 1997).

2.BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Tarihsel Gelişimi

Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin geçmişi Cumhuriyet öncesine dayanır. Selçuklularda “Ahilik” adıyla kurulmuş bulunan esnaf ve sanatkâr teşkilatı, Osmanlılar döneminde de bir süre devam etmiş daha sonra “Lonca” ve “Gedik” teşkilatlarına dönüşmüştür. Osmanlı imparatorluğu döneminde mesleki eğitim 12’nci yüzyıldan 18’inci yüzyıl sonuna kadar geleneksel usullerle esnaf ve sanatkâr teşkilatlarınca yürütülmüştür.

Mesleki ve teknik eğitim alanında modern anlamdaki ilk girişimler 18’inci yüzyılda orduyu düzenlemek amacıyla başlatılmıştır. Meslek öğretimi, 1860’lı yıllardan itibaren örgün eğitim kurumları olarak değerlendirilen meslek ve sanat okullarında verilmiştir.

Cumhuriyetle birlikte mesleki ve teknik eğitim devlet politikası olarak ele alınmıştır. Bu bağlamda mesleki ve teknik eğitim, 1927 yılında Millî Eğitim Bakanlığının görev ve hizmet alanı kapsamına alınmış olup 1933 yılında Bakanlık bünyesinde kurulan Mesleki ve Teknik Tedrisat Umum Müdürlüğü tarafından yönetilmiştir. 1941’de Mesleki ve Teknik Tedrisat Umum Müdürlüğü yerine Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı kurulmuştur. Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı, 1960 yılında Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Ticaret Öğretimi Genel Müdürlüğü olarak yeniden teşkilatlandırılmıştır.

1992 yılında yayımlanan 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü, Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı, Çıraklık, Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Dairesi Başkanlığı, Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı kurulmuştur.

2011 yılında yayımlanan 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Millî Eğitim Bakanlığında mesleki ve teknik eğitimin yürütülmesinden sorumlu altı birim, Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü (MTEGM) adı altında birleştirilmiştir. Yaygın mesleki eğitim ile açık öğretim kurumları da Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü (HBÖGM) bünyesinde toplanmıştır.

(<http://abdigm.meb.gov.tr/projeler/ois/017.pdf>. Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü Dokümanlar)

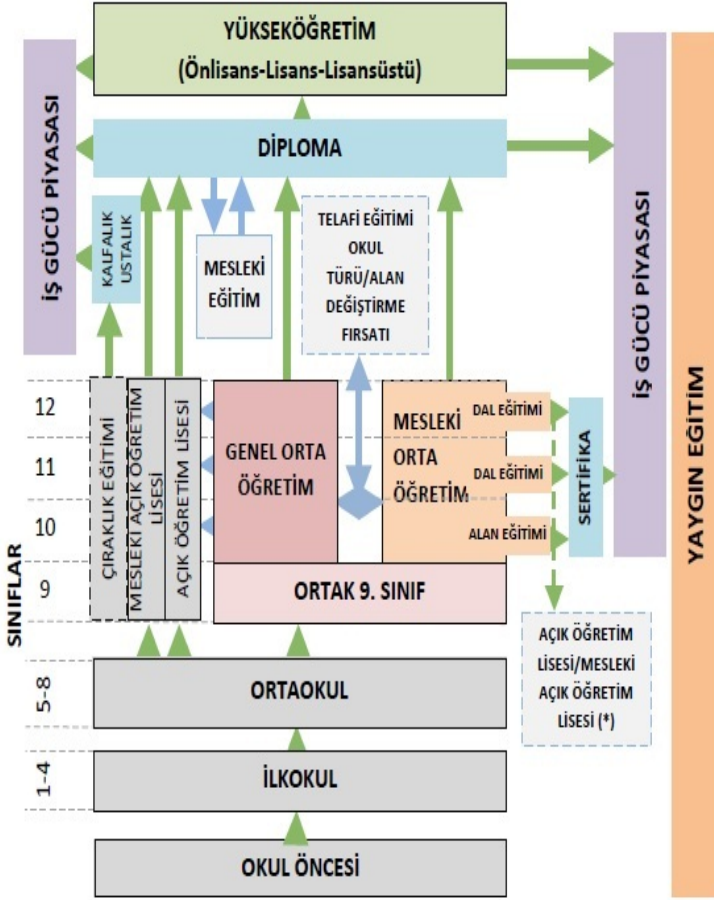
2.2. Mesleki ve Teknik Eğitimin Amacı ve Yapısı

Mesleki ve teknik eğitim, öğrencileri iyi vatandaş olarak yetiştirmenin yanı sıra esnek bir yapı içinde ilgi ve yetenekleri doğrultusunda ortak bir genel kültür verilerek bir üst öğrenime ve/veya iş hayatına hazırlamayı amaçlamaktadır. Mesleki ve teknik ortaöğretim, çeşitli programlar uygulayan mesleki ve teknik liselerden oluşmaktadır. Meslek liselerine öğrenci kabulleri okul türüne, seçilecek alan ve dallara göre farklılıklar gösterebilmektedir.

Öğrencilerin, okul türü ve programlar arasındaki geçişleri ile okullar arasındaki nakiller belirli şartlar altında yapılabilmektedir. 9. sınıfı bitiren öğrenciler alan tercihi yaparlar. Meslek lisesi ve teknik liselerin 10. Sınıf öğrencileri meslek alanlarında, 11. ve 12. Sınıf öğrencileri ise öğrenim gördükleri alanın tercih ettikleri dalında eğitimlerine devam ederler.

Yaygın eğitim sisteminde çıraklık, kalfalık ve ustalık eğitiminden sorumlu mesleki eğitim merkezlerinin görev ve işleyişleri 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu ile düzenlenmiştir. Mesleki eğitim merkezlerinde aday çırak öğrencilerin, çırak öğrencilerin ve kalfalık dönemi öğrencilerinin eğitimleri verilmektedir. Ayrıca bu merkezlerde usta öğreticilik ve meslek kursları düzenlenmekte olup toplumun ihtiyaçları doğrultusunda kişilerin kendi tercihleriyle meslek edinmeleri amaçlanmaktadır.

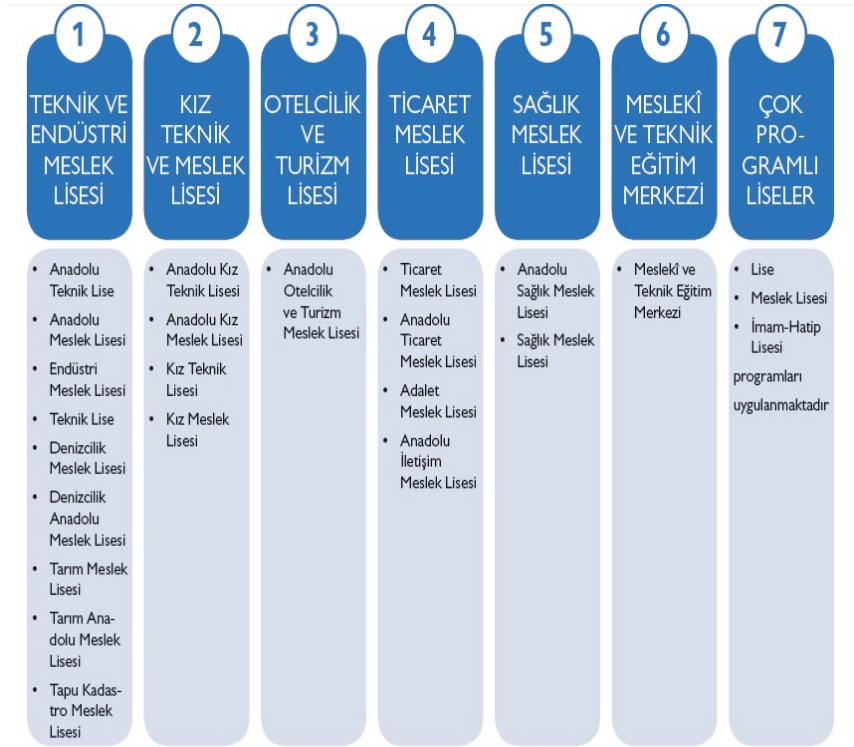
3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununa göre çıraklık eğitimine on dört yaşını doldurmuş ve on dokuz yaşından gün almamış olan kişiler alınmaktadır. Ancak on dokuz yaşından gün almış olanlardan daha önce çıraklık eğitiminden geçmemiş olanlar, yaşlarına ve eğitim seviyelerine uygun olarak düzenlenecek mesleki eğitim programlarına göre çıraklık eğitimine alınabilirler. 2012 yılında on iki yıllık zorunlu eğitim sistemine geçilmesi ile birlikte çıraklık programına devam etmek isteyen öğrenciler, ortaokulu bitirdikten sonra Açık Öğretim Lisesi veya Mesleki Açık Öğretim Lisesi programına kaydolmak zorundadırlar. Türkiye’de mesleki eğitimin eğitim sistemi içindeki yeri Şekil 1 de gösterilmiştir.

Şekil 1: Türkiye’de Eğitim Sistemi ve Mesleki Eğitim
 (<http://abdigm.meb.gov.tr/projeler/ois/017.pdf>. Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü Dokümanlar)

2.3. Türkiye’de Orta Öğretim Düzeyindeki Mesleki ve Teknik Eğitim Okul Programları

Orta öğretim düzeyindeki mesleki ve teknik eğitim okul programları şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 2: Mesleki ve Teknik Eğitim Okul Programları

(<http://mtegm.meb.gov.tr/tr/dokumanlar/calistay/index.html#/14/>. Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü Dokümanlar)

Okullar ile ilgili kısa açıklamalar aşağıda sunulmuştur.

2.3.1. Anadolu Teknik Liseleri

2005–2006 öğretim yılından itibaren, bu okulların hazırlık sınıfları kaldırılarak programları 4 yıl olarak yeniden yapılandırılmıştır. Bu okullarda öğrencilere; orta öğretim düzeyinde asgarî ortak genel kültür vermek, toplum sorunlarına duyarlı, yurdun ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunma bilinci ve gücünü kazandırma amacına yönelik ortak genel kültür dersleri ile birlikte endüstriyel teknik alanlarda meslekî formasyon kazandıran, hem yüksek öğretime hem mesleğe hazırlayan, aynı zamanda bir yabancı dil öğretilmesini amaçlayan, fen bilimleri ağırlıklı programlar uygulanmaktadır. Anadolu teknik liseleri ilk kez 1983–1984 öğretim yılında faaliyete geçirilmiştir.

Bu okullara devam eden öğrenciler; sorumlu dersi olmaksızın 12'nci sınıfa geçtikleri takdirde Anadolu Meslek Lisesi diploması olarak okuldan ayrılabilirler.

2.3.2. Anadolu Meslek Liseleri

2005–2006 öğretim yılından itibaren yeniden yapılanma çalışmaları kapsamında bu okulların hazırlık sınıfları kaldırılarak öğretim süresi dört yıla çıkarılmıştır. Anadolu meslek liselerinde öğrencilere, orta öğretim düzeyinde asgari ortak genel kültür vermek, toplum sorunlarına duyarlı, yurdun ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunma bilincini ve gücünü kazandırma amacına yönelik ortak genel kültür dersleri ile birlikte, öğrencileri; hayata, iş alanlarına ve yüksek öğretime hazırlayan, endüstriyel Teknik alanlarda mesleki formasyon kazandıran ve aynı zamanda bir yabancı dilin öğretilmesini amaçlayan programlar uygulanmaktadır. Anadolu meslek liseleri ilk kez 1982–1983 öğretim yılında faaliyete geçirilmiştir.

2.3.3. Teknik Liseler

2015-2016 eğitim öğretim yılından itibaren bu programa öğrenci alınmamaktadır. 4 yıl öğretim süreli okullardır. Bu okulların 9'uncu sınıfı meslek liselerinin 9'uncu sınıfı ile ortaktır. 9'uncu sınıfta belirli derslerden, ilgili mevzuatında belirtilen başarıyı gösteren öğrenciler teknik liseye geçiş yaparak, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda endüstriyel teknik alanlarda meslekî formasyon verilmesini sağlayan, öğrencilerini hayata, iş alanlarına ve yüksek öğretime hazırlayan, fen bilimleri ağırlıklı programlara devam edebilmektedirler. Teknik liseler ilk kez 1969–1970 öğretim yılında faaliyete geçirilmiştir.

2.3.4. Endüstri Meslek Liseleri

2015-2016 eğitim öğretim yılından itibaren bu programa öğrenci alınmamaktadır. Öğrenim süresi 3 yıl iken yeni yapılanma çerçevesinde öğretim süresi 4 yıla çıkarılan bu okullarda öğrencilere; orta öğretim düzeyinde asgari ortak genel kültür vermek, toplum sorunlarına duyarlı, yurdun ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunma bilincini ve gücünü kazandırma amacına yönelik ortak genel kültür dersleri ve çeşitli meslek alanlarında endüstrinin ihtiyaç duyduğu meslekî formasyon verilmek suretiyle, hayata, iş alanlarına ve yüksek öğretime hazırlayan programlar uygulanmaktadır. Endüstri meslek lisesi öğrencileri; 11 ve 12'inci sınıflarda (öncelikle son sınıf öğrencileri olmak üzere) genel bilgi ve teknik teorik dersleri haftanın iki gününde okulda,

uygulamalı meslek derslerini ise haftanın üç gününde alanları ile ilgili işletmelerin makine, araç-gereç ve mesleğinde uzmanlaşmış personel imkânlarından yararlanarak iş yerlerinde yapmaktadır. Ayrıca, nüfusu çok küçük olan yerleşim birimlerinde endüstri meslek lisesi açılması ekonomik olmadığından; bu yerleşim birimlerindeki, başarılı fakat ekonomik durumu müsait olmayan öğrencilerin eğitime imkân sağlamak amacıyla, fiziki imkânları yeterli olan endüstri meslek liselerinde yatılılık ihdas edilmektedir.

2.3.5. Çok Programlı Liseler

2015-2016 eğitim öğretim yılından itibaren bu programa öğrenci alınmamaktadır. Ayrı orta öğretim kurumlarının açılması ekonomik olmayan küçük yerleşim birimlerinde genel lise, imam hatip lisesi ile meslekî ve teknik orta öğretim programlarının aynı yönetim altında uygulandığı okullardır. Bu okullarda, bağımsız olarak eğitim yapan orta öğretim kurumlarında uygulanan programlar aynen uygulanmakta ve öğrencilere bitirdikleri programa ait diploma (Lise, Meslek Lisesi, imam Hatip Lisesi gibi) düzenlenmektedir. İlköğretim üzerine öğrenim süresi 4 yıl olan ve öğrencilere: orta öğretim seviyesinde asgari kültür kazandırılması ve çeşitli meslek alanlarında endüstrinin ve hizmet sektörlerinin ihtiyaç duyduğu meslekî formasyon verilmesi suretiyle öğrencileri iş alanlarına ve yüksek öğretime hazırlayan programların uygulandığı meslekî ve teknik okullardır.

2.3.6. Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezleri

4702 sayılı Kanun gereğince, eğitim maliyetini azaltmak, kaynakları daha verimli kullanmak ve eğitimin niteliğini artırmak amacıyla öncelikle Bakanlıkça belirlenen küçük yerleşim birimlerinde olmak üzere meslekî ve teknik eğitim merkezleri kurulmaktadır. Bu merkezlerde, meslekî ve teknik eğitim alanında diplomaya götüren Anadolu teknik lise, Anadolu meslek lisesi, teknik lise ve meslek lisesi seviyesindeki orta öğretim programlarının tümü, çıraklık eğitimi programları ile belge ve sertifikaya götüren yaygın meslekî ve teknik eğitim programları uygulanmaktadır.

2.3.7. Kız Meslek Liseleri

2015-2016 eğitim öğretim yılından itibaren bu programa öğrenci alınmamaktadır. Genellikle kadınların çoğunlukta olduğu meslek dallarına yönelik eğitim programları uygulamaktadır. Mezunlar hem çalışma yaşamına gitmekte, hem de yükseköğretime devam etmektedirler. Kız meslek liselerinde

uygulanen eğitim programları şunlardır (Şimşek, 1999, s.75): Besin kontrol ve analizleri, cam işlemeciliği, cilt bakımı ve güzellik, çini desinatörlüğü, çocuk gelişimi, deri hazır giyim, elektronik, el sanatları, ev yönetimi ve beslenme, giyim, grafik, hazır giyim, kimya, klasik ciltçilik, kuaförlük, kurum beslenmesi, kuyumculuk ve takı tasarımı, makine ressamlığı, moda tasarımı, nakış, örme hazır giyim, pastacılık, resim, seramik, süs bitkileri, tekstil, terzilik, yapı ressamlığı (Şimşek, 1999, s.75).

2.3.8. Anadolu Kız Meslek Liseleri

Bu okullar, yabancı dil bilen ve belli bir alanda mesleki niteliklere sahip olan işçileri yetiştirmek amacıyla kurulmuştur. Bu nedenle, bazı derslerin eğitimi yabancı dilde yapılmaktadır. Öğretim süresi 4 yıl olup, birinci yıl yabancı dil ağırlıklı bir hazırlık programı uygulanmaktadır. Son üç yıldaki programlar ise büyük ölçüde Kız Meslek Liselerinin programlarına benzemektedir. Anadolu Kız Meslek Liselerindeki programların yaklaşık %50'si Kız Meslek Liselerindeki aynısıdır. Bu programlar özellikle çocuk gelişimi, elektronik, giyim, grafik, resim, süs bitkileri ve tekstil alanlarındadır. Bunların dışında bilgisayar, büro yönetimi ve sekreterlik, deniz turizmi, heykel, iç mekan tasarımı, konservasyon, örme hazır giyim, restorasyon, seramik, seyahat acenteciliği, tekstil kalite kontrol ve turizm endüstrisi servis hizmetleri gibi programlar da uygulanmaktadır (Şimşek, 1999, s.75-76).

2.3.9. Kız Teknik Liseleri

2015-2016 eğitim öğretim yılından itibaren bu programa öğrenci alınmamaktadır. Kız Meslek Liselerinin ilk yılındaki öğretim programlarının aynen okutulduğu bu okulların, öğretim süresi 4 yıldır. Kız Meslek Liselerinin birinci sınıflarında, ilgili mevzuata göre bazı derslerden belirli bir başarı ortalamasını tutturana öğrenciler, isterlerse ikinci sınıftan itibaren teknik liseye ayrılarak öğrenimlerini devam ettirirler. Bir mesleğe yönelik teknisyen yetiştiren bu okullardan mezun olanlar, alanları ile ilgili iş yerlerinde çalışabilecekleri gibi, isterlerse yüksek öğretim kurumlarına da devam edebilirler.

2.3.10. Anadolu Kız Teknik Liseleri

Kız Teknik Liseleri görünümündeki bu okulların öğretim süresi 4 yıldır. İkinci yıl meslek liseleriyle ortak bir program yürütülmektedir.

2.3.11. Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüleri

Kız Meslek Liselerini veya Pratik Kız Sanat Okullarını bitiren öğrencilerin mesleki bilgi ve becerilerini geliştirerek meslek sahibi olmalarına imkân sağlayan, yöresel Türk Giyim ve El Sanatlarını araştıran, geliştiren değerlendiren ve yaşatılmasını sağlayan iki yıl süreli, döner sermaye ile çalışan kurumlardır.

2.3.12. Ticaret Meslek Liseleri

2015-2016 eğitim öğretim yılından itibaren bu programa öğrenci alınmamaktadır. Kamu ve özel sektörün ticaretle ilgili alanlarda gereksinim duyduğu nitelikli insan gücünü yetiştirmeyi amaçlayan bu okulların öğretim süresi 4 yıldır. Mezunların hem çalışma yaşamına katılma hem de yükseköğretime devam etme olanakları vardır. İş dünyasına girenler genellikle hizmet sektöründe görev almaktadırlar. Bu okullarda uygulanan programlar genel olarak bankacılık, borsa hizmetleri, büro hizmetleri, dış ticaret, emlak komisyonculuğu, kooperatifçilik, muhasebe, pazarlama ve sigortacılık gibi alanları kapsamaktadır (Şimşek, 1999, s.78).

2.3.13. Anadolu Ticaret Meslek Liseleri

Bu okulların amacı, yabancı dil yeterliğine sahip ve hizmet sektöründe çalışacak olan işgücünü yetiştirmektir. Öğretim süresi 4 yıldır. Son iki yılda ise, bilgi-işlem, dış ticaret, sekreterlik ve turizm gibi alanlarda mesleki eğitim verilmektedir (Şimşek, 1999, s.78).

2.3.14. Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri

Son yıllarda gittikçe gelişen turizm ve bunun altyapısını oluşturan konaklama sektörünün gereksinim duyduğu yabancı dil bilen nitelikli elamanları yetiştirmek amacıyla kurulan bu okulların öğretim süresi 4 yıldır. Hazırlık sınıfında yoğun olarak yabancı dil eğitimi yapılan bu okulların öteki sınıflarında da yabancı dile önem verilmekte ve bazı dersler yabancı dilde işlenmektedir. Hazırlık sınıfını tamamlayan öğrenciler ikinci yıldan itibaren kat hizmetleri, mutfak, resepsiyon, servis ve seyahat acenteciliği programlarından birinde öğrenlenmektedirler (Şimşek, 1999, s.78-79).

2.3.15. Anadolu İletişim Meslek Liseleri

Anadolu İletişim Meslek Liseleri; öğrenim süresi 4 yıl olan okul türüdür. Bu okulların amacı; toplumun gelişmesi; ülkeler arası ilişkilerin yoğunlaşması ve iletişimin ön plana çıkması sonucu önem kazanan iletişim alanında istihdam edilecek yabancı dil bilen nitelikli insan gücünü yetiştirmek ve öğrencileri hem mesleğe hem de yüksek öğretime hazırlamaktır. Bu okullarda; Gazetecilik, Radyo-Televizyon, Halkla İlişkiler ve Tanıtım gibi mesleğe yönelik öğretim programları uygulanmaktadır. (Kılınç, 2006, s.194–195).

2.3.16. İmam-Hatip Liseleri

Bu okulların amacı, toplumun gereksinim duyduğu imamlık, hatiplik ve Kur'an kursu öğreticiliği gibi din hizmetlerini yerine getirecek elemanları yetiştirmektir. Bu liselerin öğretim süresi 4 yıldır. Özellikle birinci yıl, Arapça öğretimine ağırlık veren bir program uygulanmaktadır. Son üç yılda ise genel kültür ve meslek derslerinin karışımından oluşan bir eğitim programı uygulanmaktadır. Mezunlar, Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı kadrolarda boşluk varsa atanmakta, bir bölümü de yükseköğretime devam etmektedirler. (Şimşek, 1999, s.80).

2.3.17. Anadolu İmam-Hatip Liseleri

Din öğretimi yapan okullara özgü bir yabancı dil olan Arapçanın yanı sıra, ikinci bir yabancı dil bilen din adamlarını yetiştirmek amacıyla kurulan bu okulların öğretim süresi, son düzenlemelere göre 4 yıl olarak belirlenmiştir. (Şimşek, 1999, s.80).

2.4. Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitim ile İlgili Yasalar

2.4.1. 2089 Sayılı “Çıraklık, Kalfalık ve Ustalık” Kanunu

Bu Kanun 1977 yılında yürürlüğe girmiştir. Kanun kapsamına 507 sayılı Kanuna tabi işyerleri ile 5590 sayılı Kanuna göre kurulmuş olan mesleki teşekküllere kayıtlı işyerleri ve buralarda çalıştırılan çırak, kalfa ve ustalar alınmıştır. Uygulamaya dahil edilecek meslek alanlarını belirleme yetkisi çıraklık kuruluna verilmiştir (Gürol,1997, s.76). 2089 sayılı kanunla, çıraklık eğitimine kabul edilecek kişilerde aranan şartlar, çıraklık sözleşmesinin kapsamı, sınav esasları, çıraklık eğitim süreleri, çırağın ve işyeri sahibinin görev ve sorumlulukları ile çıraklık, kalfalık ve ustalık eğitimiyle ilgili diğer unsurlar

düzenlenmiştir. Kanun çalışarak bir meslek öğrenmeyi amaçlayan gençliğe düzenli mesleki eğitim hizmeti götürmede bir başlangıç olmuştur. Kanunun uygulamasında temel güçlük, çırakların iş kazası, meslek hastalıkları ve hastalıklara karşı sigortalanması olmuştur. İşyeri sahiplen, çırakların sigorta işlemlerindeki güçlüğü ileri sürerek çırakları eğitime göndermede isteksiz davranmışlardır. Denetim yetersizliği, yönetici, öğretmen ve işletme sahiplerinin çıraklık eğitiminde sınırlı tecrübeye sahip olması teşkilatlanma güçlükleri v.b. sebeplerle kanunun 9 yıllık uygulaması beklenen sonucu verememiştir. 2089 sayılı kanun, 3308 sayılı kanun ile 1986 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır (Alkan vd., 1998, s.96-97).

2.4.2 3308 Sayılı “Çıraklık ve Mesleki Eğitim” Kanunu

3308 Sayılı “Çıraklık ve Mesleki Eğitimi Kanunu” yaygın ve örgün mesleki teknik eğitimi bir sistem bütünlüğü içerisinde geliştirmeye çalışmıştır. Mesleki-teknik eğitim sisteminin, ülkemizin ihtiyacı olan becerili ve teknik insan gücünü yetiştirme temel görevini tam olarak yerine getirebilmesiyle ilgili bütün unsurlar, kalkınma planının hedef ve ilkeleri ile Hükümet Programı çerçevesinde yeniden düzenlenmiştir (Alkan vd., 1998, s.98).

Yeni mesleki teknik eğitim sisteminin başlıca amaçları şunlardır (Alkan vd., 1998, s.98-99):

1. Zorunlu öğretimden sonra çeşitli sebeplerle örgün öğretim kurumlarına devam etmeyen veya bu öğretim kurumlarının çeşitli kademelerinden ayrılan gençleri düzenli çıraklık eğitiminden geçirmek,
2. Mesleki teknik okullardaki öğrencilerin becerilerini gerçek iş ortamında geliştirmelerine imkân vermek,
3. İstihdam için gerekli mesleki yeterliklere sahip olmayan genç ve yetişkinleri meslek kursları ile istihdama hazırlamak,
4. Mesleki teknik eğitim hizmetlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için finansman kaynakları sağlamak,
5. Mesleki teknik eğitimi araştırmalarla sürekli destekleyip geliştirmek,
6. İş hayatının mesleki teknik eğitimin planlama, geliştirme ve değerlendirme süreçlerine katılımını sağlamak,
7. Mesleki teknik eğitim kurumlarındaki eğitim amaçlı üretim faaliyetlerini geliştirmek.

2.4.3. 3308 Sayılı “Çıraklık ve Mesleki Eğitim” Kanununun Getirdiği Yenilikler

Çırakların iş kazaları, meslek hastalıkları ve hastalık sigorta primleri Devlet tarafından ödenir. Aday çırak ve çıraklar eğitim süresince haftada 8–10

saat teorik meslek eğitimi görür ve kendilerine asgari ücretin yüzde otuzundan az olmayacak bir ücret ödenir (Alkan vd., 1998, s.99). 3308 sayılı kanunun getirdiği en önemli yeniliklerden birisi, işletmelerde beceri eğitimi yapılmasını teşvik etmesi ve bu eğitimin yapılışını düzenlemesidir. Elli ve daha fazla işçi çalıştıran işletmeler, çalıştırdığı işçi sayısının yüzde beşinden az, yüzde onundan fazla olmamak üzere meslek lisesi öğrencilerine beceri eğitimi yaptırmak mecburiyetindedirler. İşletmelerde beceri eğitimi gören öğrenciler işyerinin şartlarına ve çalışma düzenine uymak mecburiyetindedir, öğrenciler, toplu iş sözleşmesi, grev ve lokavt uygulamalarının kapsamı dışındadırlar. Beceri eğitimi yaptıran işletmelere, gelir ve kurumlar vergisinden fona ödedikleri meblağın yüzde ellisi, işletmeler beceri eğitimi yapmaya teşvik için geri ödenir (Alkan vd., 1998, s.100). Ustalık eğitimi sırasında bireye bir işyerinin yönetimiyle ilgili davranışlarla birlikte ileri mesleki davranışlar da kazandırılmaktadır. Bir çok endüstrileşmiş ülkede ustaların gelecekte beceri eğitiminde görev alabileceği düşünüldükçe, iş eğitimi kursları ustalık eğitimin kapsamı içerisine alınmaktadır (Alkan vd., 1998, s.100). "Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu", örgün eğitim sisteminden ayrılış, çıraklık eğitimi devresini geçirmiş yetişkinleri işe hazırlamak için çeşitli tür ve seviyelerde meslek kursları açılmasına imkân vermektedir. Bu kurslar, iş öncesi, işte geliştirme; teknolojik değişimlere uyum ve özel eğitim kursları olarak planlanmaktadır, iş öncesi ve özel mesleki eğitim kurslarına devam edenler Kanunun çırak ve öğrencilere getirdiği imkânlardan yararlanabilirler (Alkan vd., 1998, s.100-101).

2.4.4. 4702 Sayılı Kanun

2547, 3308, 3797 ve 4306 sayılı yasalarda değişiklikler yapan ilgi (a) Yasanın ön gördüğü 11 yönetmelik ile meslekî ve teknik eğitimle ilgili yürürlükte bulunan 20 yönetmelik "Meslekî ve Teknik Eğitim Yönetmeliği" adı altında tek yönetmelik olarak hazırlanmış ve 03 Temmuz 2002 tarih ve 24804 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. (<http://mevzuat.meb.gov.tr/html/164.html> Erişim:05.09.2015).

2.4.5. Orta Öğretim Kurumlar Yönetmeliği

Mesleki ve teknik eğitim ile ilgili programların uygulanışı, alan ve dala geçiş, staj ve esasları, işletmelerin belirlenmesi, koordinatör öğretmen ve müdür yardımcılarının görevleri, beceri sınavları ve staj sözleşmeleri orta öğretim kurumlar yönetmeliğinde bulunmaktadır. Bu yönetmelikte mesleki ve teknik eğitimde staj sürecini ilgilendiren konular temel basamakları ile aşağıda sunulmuştur.

(http://mevzuat.meb.gov.tr/html/ortaogr kurumyon_0/yonetmelik.pdf. Erişim:05.09.2015)

2.4.5.1. Anadolu Teknik Programına Geçiş

Mesleki ve teknik Anadolu liselerinin Anadolu teknik programlarına geçiş için, ortaöğretim kurumlarının 9 uncu sınıfını doğrudan geçen ve yılsonu başarı puanı en az 55 olan öğrenciler başvurabilir. Başvuru ve yerleştirme işlemleri Bakanlıkça belirlenen esaslara ve kayıt takvimine göre e-Okul sistemi üzerinden yapılır. Öğrenciler, matematik, fizik, kimya, biyoloji, dil ve anlatım derslerinin yılsonu başarı puanları toplamının aritmetik ortalamasına göre yerleştirilir. Yılsonu başarı puanı eşit olan öğrencilerden sırasıyla matematik, fizik, kimya, biyoloji, dil ve anlatım dersinin yılsonu başarı puanı yüksek olanlara öncelik verilir.

2.4.5.2. Alan Ve Dala Geçiş

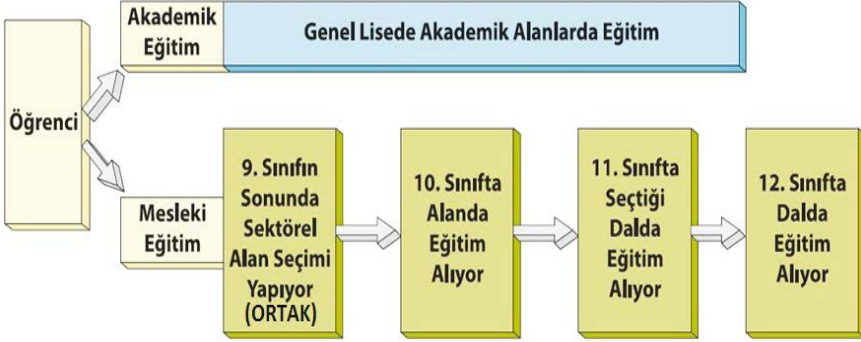
Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında alan seçimi 9 uncu, dal seçimi ise 10 uncu sınıfın sonunda yapılır. Alana yerleştirme puanı, öğrencinin ortaokul sınıflarının yılsonu başarı puanlarının aritmetik ortalamasının %40 ı ile 9 uncu sınıf yılsonu başarı puanının %60 ı toplanarak belirlenir. Yerleştirme işlemleri tercih ve puan üstünlüğü dikkate alınarak yapılır.

Dala yerleştirme işlemleri 10 uncu sınıfın sonunda öğrencinin alan ortak eğitimindeki yetenek ve başarıları, sektörün ihtiyacı, öğrenci ve velilerin talepleri ve grup oluşturma sayıları dikkate alınarak ilgili okul müdürlüğüne yapılır. Tercihlerin belli dallarda yoğunlaşması hâlinde 10 uncu sınıf yılsonu başarı puanı yüksek olanlara öncelik verilir.

Öğrencinin sağlık durumunun geçmek istediği alanın öğrenimine elverişli olması gerekir. Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin, özelliklerine uygun meslek alan ve dalına ya da programına yönlendirilmeleri ve yerleştirilmeleri sağlanır.

Anne ve/veya babasına ait çalışır durumda bir işyeri bulunanlar istemeleri hâlinde; işyerini ve mesleğini ilgili meslek kuruluşlarından belgelendirmeleri şartıyla bu işyerindeki meslekle ilgili alan/dala doğrudan kayıt edilirler. Mesleki ve teknik eğitimde mesleğe yönelme süreci şekil 3’de gösterilmiştir.

Öğrencinin Yönelme ve Mesleki Eğitim Süreci

Şekil 3: Mesleki Ve Teknik Eğitimde Mesleğe Yönelme Süreci

(<http://mtegm.meb.gov.tr/tr/dokumanlar/calistay/index.html#/12/>. Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü Dokümanlar)

2.4.5.3. Beceri Sınavı

(1) İşletmelerde mesleki eğitim gören öğrenciler, beceri eğitiminin değerlendirilmesi amacıyla ders yılının son haftasında beceri sınavına alınırlar. Öğrenciler bu süre içerisinde izinli sayılır. Bu sınav, dersin özelliğine göre komisyonca alınacak karar doğrultusunda uygulamalı ve/veya yazılı olarak yapılır.

(2) Öğretim programlarında birden fazla uygulamalı ders bulunan alanlarda, işletmede eğitimi yapılan her ders için beceri sınavı, sınav komisyonunun kararına göre birlikte veya ayrı ayrı yapılabilir. Birlikte yapılan sınavların değerlendirmesi ayrı yapılır.

(3) Sektörün özelliği, çalışma ve kapasite durumuyla kurum ve iklim şartları da dikkate alınarak yılın belli zamanlarında faal olan ve beceri eğitimi süresi, ders yılı süresini aşan meslek alanlarındaki beceri sınavı, beceri eğitiminin bitimini izleyen hafta içinde yapılır.

(4) Beceri sınavları, işletmenin usta öğreticileri veya eğitici personeli ile ilgili alanın alan/bölüm/atölye/laboratuvar şeflerinden birisi, alan öğretmenlerinin ve o meslek alanındaki/dalındaki işveren kuruluşunu temsil eden üyelerden oluşturulan komisyon tarafından yapılır.

(5) Beceri sınav puanı, iş dosyası ve sınav değerlendirilmesi sonucu takdir edilen puanların toplamıdır. Beceri sınavı 100 puan üzerinden değerlendirilir. Bunun yüzde 80'i sınav, yüzde 20'si de iş dosyasına takdir edilir.

(6) İşletmeye gönderilemeyen öğrenciler için okulda yüz yüze eğitimini aldıkları alan/dal derslerinden beceri sınavı yapılmaz.

2.4.5.4. Koordinatör Müdür Yardımcısının Görev Ve Sorumlulukları

- a) İşletmelerde mesleki eğitim uygulamasının planlı bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla alınacak önlemleri belirler ve müdüre bildirir.
- b) İşletmelerdeki usta öğretici ve eğitici personelin hizmet içi eğitim almasını sağlamak amacıyla, işletme yönetiminin görüşünü de alarak gerekli planlamayı yapar, hizmet içi eğitim programını hazırlar ve müdüre sunar.
- c) Mesleki eğitim yaptırılabilir işletmelerin, eğitimi yapılacak meslek alanı/dalı ve öğretim programına uygunluğunu belirlemek amacıyla kurulan komisyon çalışmalarına katılır.
- ç) İşletmelerde mesleki eğitim gören veya staj çalışması yapan öğrencilerin sigortalılıkla ilgili iş ve işlemlerini yürütür
- d) İşletmelerde mesleki eğitim gören öğrencilerin devamsızlıkla ilgili iş ve işlemlerini yapar.
- e) Koordinatör öğretmenlerin görevlerini yerine getirmesi, ilgili formların gününde okul yönetimine verilmesi konusunu takip eder, değerlendirir, varsa aksaklıklar konusunda müdürü bilgilendirir.
- f) Öğretmenlere koordinatörlük görevinin dağıtılmasında ilgili alan zümreleriyle işbirliği yapar.
- g) Koordinatör öğretmenlerce mezunlara ve iş yeri yetkililerine uygulanan anketlerin değerlendirilmesi ve elektronik ortama aktarılmasını sağlar.

2.4.5.5. Koordinatör Öğretmenlerin Görev Ve Sorumlulukları

- a) İşletmelerde mesleki eğitim uygulaması ile staj çalışmalarının planlı olarak yürütülmesini sağlamak amacıyla alınacak önlemleri belirler ve okul müdürlüğüne bildirir.
- b) İşletmelerde, öğretim programlarının uygulanmasında ortaya çıkan sorunlarla programlara yansıtılmasında yarar gördüğü hususları belirleyerek hazırlayacağı raporu, program geliştirme çalışmalarında değerlendirilmek üzere okul müdürlüğüne verir.
- c) Mesleki eğitim konusunda, işletme yetkilileriyle usta öğretici/eğitici personele rehberlikte bulunur.
- ç) İşletmelerde beceri eğitimi gören öğrencilerin yapmış oldukları işlerle ilgili iş dosyasını kontrol eder.
- d) Öğrencilerin başarı, devamsızlık ve disiplin durumunu izleyerek işletme kayıtlarındaki bilgilerin takip eden iki iş günü içerisinde okul müdürlüğüne iletilmesini sağlar.
- e) İşletme yetkilileriyle işbirliği yaparak işyerine uyum sağlayamayan öğrencileri belirler, özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler için işletme ve okul arasında yapılan

işbirliği gereği uygulamaya yönelik iş ve işlemleri takip eder, alınacak önlemleri okul müdürlüğüne bildirir.

f) Okul ile işletme arasında imzalanan sözleşmenin uygulanmasında ortaya çıkan sorunları belirleyerek okul müdürlüğüne bildirir.

g) İşletme yetkilisince döneme ait puan çizelgelerinin doldurularak dönem sona ermeden 5 gün önce okul müdürlüğüne teslim edilmesini sağlar.

ğ) Mezunları izleme ve işe yerleştirme çalışmaları kapsamında gerektiğinde mezunlar ve işyeri yetkililerine anket uygular.

2.4.5.6. İşletmelerde Mesleki Eğitim

(1) İl istihdam ve mesleki eğitim kurulunca 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu kapsamına alınan meslek alan/dallarında öğrenim gören öğrencilerin on ikinci sınıfta işletmelerde mesleki eğitim görmeleri esastır. Sektörün özelliği, çalışma ve kapasite durumuyla okul ve iklim şartları da dikkate alınarak yılın belli zamanlarında faal olan meslek alan/dallarında yapılacak yoğunlaştırılmış eğitim bu Yönetmeliğin ilgili maddesi hükümlerine göre yapılır.

(2) İl istihdam ve mesleki eğitim kurulu kararıyla ilgili alanın/dalın modüler eğitim programlarını uygulamaya elverişli eğitim birimi bulunan işletmelere, 11 inci sınıf öğrencileri de mesleki eğitim için gönderilebilir.

(3) Bakanlıkla kamu ve özel kurum ve kuruluşları arasında yapılan protokollere veya işbirliği proje anlaşmalarına göre eğitim yapan okul ve alanlardaki/dallardaki öğrencilerin, işletmelerde gerçekleştirilecek uygulamalı mesleki eğitimleri, bu protokol veya proje anlaşmalarına dayalı olarak düzenlenen uygulama yönergesindeki hükümlere göre yürütülür.

(4) Her öğrenci, alan/dalın öğretim programındaki ilgili sınıfa ait temrin, iş, proje, deney veya hizmetin en az % 80 ini yapmak ve uygulamalardan başarılı olmak zorundadır.

(5) Öğrencilerin mesleki eğitimlerini aynı işyerinde sürdürmeleri esastır. Ancak, ilgili sınıfa ait uygulamaların bir kısmının işletmelerde yapılamaması durumunda, eksik kalan uygulamalar, işletmeyle okul müdürlüğünün anlaşmasıyla ders yılı içinde başka işletmelerde veya okulda telafi eğitimi programına göre tamamlanır.

(6) Programlarında öngörülen uygulamalardan bir kısmının ders yılı içerisinde yapılamaması durumunda, ikinci dönemin son beş haftası içinde eksik kalan uygulamaların okulda tamamlanması amacıyla yoğunlaştırılmış telafi eğitim programı düzenlenir. Bu program süresince alınacak puanlar da ikinci dönem puanının belirlenmesinde dikkate alınır.

2.4.5.7. İş Dosyası Tutma

- (1) İşletmelerde mesleki eğitim gören öğrencilere; öğretim programlarına uygun olarak yapacakları temrin, iş, proje, deney ve hizmetlerle ilgili resimleri, projeleri ve değerlendirme çizelgelerini kapsayan mesleki eğitimle ilgili bir iş dosyası tutturulur.
- (2) Dosyadaki her resim, proje veya çalışmaya ait değerlendirme çizelgesi ve varsa diğer doküman, usta öğretici veya eğitici personelle koordinatör öğretmen ve öğrenci tarafından imzalanır.
- (3) İşletmeler yönünden gizlilik taşıyan işlerde resim, proje ve benzeri doküman, iş dosyasına konulmaz. Bu resim ve projeler, beceri sınavı komisyonunca değerlendirilmek üzere işletme tarafından saklanır.
- (4) İş dosyası, öğrencinin ikinci dönem mesleki eğitim puanlarıyla birlikte okul müdürlüğüne gönderilir.

2.4.5.8. Staj ve Esasları

- (1) Teorik ve uygulamalı eğitimlerinin tamamını okulda yapan öğrenciler, mesleki bilgi, beceri, tutum ve davranışlarını geliştirmelerini, iş hayatına uyumlarını, gerçek üretim ve hizmet ortamında yetişmelerini ve okulda olmayan tesis, araç-gereci tanımlarını sağlamak amacıyla stajlarını çerçeve öğretim programında belirtilen esaslara göre yapar.
- (2) Staj işletmelerde yaptırılır. Ancak başarısı açısından okulda staj yapması gerekli görülenlerle yeterli özellik ve sayıda işletmenin bulunmaması durumunda staj, bir programa göre ilgili alan öğretmenlerinin gözetim ve denetiminde okulda da yaptırılabilir. Okulun özelliğine göre ders saatleri dışında alan/dalla ilgili yapılan üretim, tanıtım, hizmet ve benzeri çalışmalar staj kapsamında değerlendirilir.
- (3) Okulda yapılacak staj, tam gün tam yıl eğitim uygulaması kapsamında, hafta sonu, yarıyıl ve yaz tatillerinde yapılabilir.
- (4) Stajın öğrenim süresi içerisinde tamamlanması gerekir.
- (5) Staja devam eden öğrenciler staj dosyası tutarlar. Bu öğrenciler için işletmede mesleki eğitim sözleşmesine uygun staj sözleşmesi düzenlenir ve staj dosyasında saklanır.

2.4.5.9. Staj Süresi

- (1) Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları öğrencilerinin staj süresi 40 iş günüdür. Staj, 10 uncu sınıfın sonundan itibaren yapılabilir.
- (2) Bu Yönetmelik kapsamında; işletmelerde en az bir dönem mesleki eğitim gören öğrenciler, eğitim ve öğretim etkinlikleri dışında okullardaki döner sermaye

kapsamında mal ve hizmet üretiminde en az staj süresi kadar fiilen çalışanlarla Mesleki Açık Öğretim Lisesine kayıtlı olup yüz yüze eğitime devam eden öğrencilerden kalfalık veya ustalık belgesine sahip olanlar, yükümlü oldukları stajını tamamlamış sayılırlar.

(3) Okul dışında staj yapan öğrencilerin çalışmaları, görevlendirilen koordinatör öğretmen tarafından işletmelerde mesleki eğitim esaslarına göre izlenir.

(4) Çeşitli nedenlerle stajı eksik kalan öğrencilerin bu çalışmaları, okul veya işletmelerde tamamlattırılır.

(5) Okulda staj yapan öğrenci sayısı dikkate alınarak gözetim ve denetim görevi verilecek öğretmen sayısının belirlenmesinde Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumların Yönetici ve Öğretmenlerinin Norm Kadrolarına İlişkin Yönetmelik hükümleri uygulanır.

(6) İşletmelerde staj yapan öğrenciler, okul müdürlüğünce planlanan program dâhilinde koordinatör olarak görevlendirilen atölye, laboratuvar ve meslek dersleri öğretmenleri tarafından denetlenir. Aynı işletmede staj yapan en fazla 15 öğrenci için bir koordinatör öğretmen görevlendirilir.

2.4.5.10. Staj Yapılacak İşyerlerinin Belirlenmesi

Her yıl nisan ayının ilk haftasında okul müdürü veya koordinatör müdür yardımcısının başkanlığında alan/bölüm şefleri, ilgili meslek alanından en az bir atölye, laboratuvar ve meslek dersleri öğretmeni toplanarak öğrencilerin staj yapabilecekleri resmî ve özel kurum ve kuruluşlarını belirler. Yapılan planlama dışında, uygun işletme bulunduğu daha sonra bu işletmelere de öğrenci gönderilebilir.

2.4.5.11. Staj Yapacak Öğrencilerin Belirlenmesi

Alan zümre öğretmenleri, her yıl mayıs ayının son haftasında toplanır. Öğrencilerin mesleki başarı ve gelişmelerini değerlendirerek stajlarını okulda ve işletmelerde yapacakların listesini ayrı ayrı hazırlayarak müdürün onayına sunar. Onaylanan listeler haziran ayının ilk haftasında öğrencilere duyurulur. Alan/bölüm şefleri, öğrencileri belirlenen kontenjana göre yerleştirir.

2.4.5.12. Değerlendirme

Okul ve işletmelerde staj yapan öğrencilerin staj dosyası, koordinatör öğretmen tarafından tutulan raporlarla birlikte teslim tarihinden itibaren 15 gün içinde okul yönetimine görevlendirilen bir müdür yardımcısının başkanlığında ilgili alan/bölüm/atölye/laboratuvar şefleri ile atölye ve laboratuvar

öğretmenlerinden oluşan en az üç kişilik komisyon tarafından değerlendirilir. Dosya üzerinde yapılan değerlendirmede en az 50 puan alan öğrenciler başarılı sayılır.

2.4.5.13. Mesleki Ve Teknik Eğitimde Süreklilik

İşletmelerdeki mesleki eğitim ders yılı başında başlar, ders yılı sonunda biter. Haftada üç gün işletmede beceri eğitimi, iki gün ise okulda veya eğitim biriminde teorik eğitim yapılması esastır. Ancak okulda atölye ve laboratuvar donatımı olmaması nedeniyle 10 ve 11 inci sınıflarda uygulamalı eğitimin işyerlerinde yapılması hâlinde programın özelliğine göre okulda üç gün teorik eğitim yapılabilir.

2.4.5.14. İşletme Belirleme Komisyonlarının Kuruluşu

İl ve ilçelerde kurulacak işletme belirleme komisyon/komisyonları, mesleki eğitimden sorumlu şube müdürünün başkanlığında;

- a) İlgili alanda eğitim veren okulların müdürü veya koordinatör müdür yardımcıları, ilgili alan/bölüm şefiyle birer meslek alanı öğretmeni,
- b) İlgili meslek alanını temsil eden esnaf ve sanatkârlar, sanayi ve ticaret odalarıyla işveren kuruluşundan birer temsilci,
- c) Türkiye İş Kurumu temsilcisi,
- ç) Sağlık sektöründe, (b) ve (c) bentlerinde sayılanlar yerine Kamu Hastaneleri Birliği genel sekreterliklerinin eğitimden sorumlu yöneticisi ve bağlı sağlık işletmelerinden birer temsilciden oluşur.

(2) 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununda belirtilen sayıdan az personel çalıştıran ve okul müdürlüğüne yazılı olarak başvuran işletmelerin değerlendirilmesi amacıyla okul müdürlüğüne ilgili alan/bölüm, atölye ve laboratuvar şefiyle bir alan öğretmeninden işletme belirleme komisyonu oluşturulur.

2.4.5.15. İşletme Belirleme Komisyonlarının Görevleri

Komisyonlar:

- a) İl ve ilçelerde mesleki eğitim yaptırmakla yükümlü işletmelerin eğitime uygunluğunu;
 - 1) İşletmede öğretim programına uygun üretim ve hizmet yapıldığını,
 - 2) Öğretim programının en az % 80 inin uygulanmasını sağlayacak donanımına sahip olduğunu,

- 3) 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu gereğince on veya daha fazla öğrenciye mesleki eğitim yaptıracak işletmelerde eğitim biriminin bulunduğunu,
 - 4) Meslek alan/dallarında görevlendirilecek usta öğretici/egitici personelin bulunduğunu,
 - 5) Öğrencilerin giyinme, temizlik ve sosyal gereksinimleri için uygun yerlerin bulunduğunu,
 - 6) İşletmelerdeki mesleki eğitim uygulamasının il sınırları dışında yapılmasını gerektiren programlarda öğrencilerin, konaklama ve yemek gereksinimlerinin ilgili işletme tarafından karşılandığını,
 - 7) Önceki ders yılında ilgili işletmede mesleki eğitim uygulanmış ise eğitimin bu yönetmelik ve öğretim programına uygun olarak yapılmış olduğunu,
 - 8) İşletmelerde sağlık ve güvenlik koşullarının tam olarak sağlanıp sağlanmadığını göz önünde bulundurarak belirler.
- b) Alan/dallara göre işletmede mesleki eğitim görecektir resmî ve özel okul toplam öğrenci sayısını belirler, uyguladıkları programlara göre okullara dağılımını yapar. Kontenjanların planlanmasında özel mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının kurum ve kuruluşlarla imzaladıkları protokoller de göz önünde bulundurulur.
 - c) İşletmelerin mesleki eğitime uygunluğunu tutanakla tespit eder, durumu millî eğitim müdürlüğüne bildirir.
 - ç) Ders yılı sonunda işletmelerde yapılan mesleki eğitimi değerlendirir ve gelecek ders yılına ilişkin önerilerini de içeren raporu hazırlar ve millî eğitim müdürlüğüne teslim eder.
 - d) İşletmelerin mesleki eğitime uygunluklarıyla gönderilecek öğrenci sayılarının meslek alan/dallarına göre belirlenmesini her yıl mayıs içinde, yoğunlaştırılmış eğitim programı uygulamalarında ise şubat ayında yapar.
- (2) İl ve ilçe millî eğitim müdürlükleri, komisyon raporları doğrultusunda hangi işletmeye hangi meslek alan/dalından ne kadar öğrencinin gönderileceğine ilişkin raporların bir örneğini haziran ayının sonuna kadar, yoğunlaştırılmış eğitim programı uygulamalarında ise mart ayı içinde ilgili okul müdürlüklerine gönderir.
 - (3) İşletmelerin belirlenmesinde, coğrafi bölge veya il sınırları yanında, sektörel yatırımların yoğunluk kazandığı bölgeler de göz önünde bulundurulur. Bu tür işletmelerin belirlenmesi, ilgili illerin eş güdümüyle gerçekleştirilir.
 - (4) Okulda oluşturulan işletme belirleme komisyonu da bu maddede belirtilen esasları göz önünde bulundurarak çalışır.
 - (5) Bu işletmelerin eğitime uygunluğu, eğitim yapılacak meslek alan/dalı ve eğitim görecektir öğrenci sayılarının belirlenmesinde bu Yönetmelik hükümleri uygulanır.
 - (6) Öğrencilerin meslek alan/dallarına göre işletmede mesleki eğitim yaptıracak kamu kurum ve kuruluşları bu eğitime alabilecekleri öğrenci sayılarını il millî eğitim müdürlüklerine bildirir.

2.4.5.16. İşletmede Mesleki Eğitimde Sözleşme

(1) İşletme belirleme komisyonlarının raporları doğrultusunda, ders yılının sona erdiği tarihten yeni ders yılının ikinci haftası sonuna kadar okul müdürlüğüyle işletme yetkilileri arasında her öğrenci için ayrı olmak üzere Bakanlıkça belirlenen örneğine uygun işletmelerde mesleki eğitim sözleşmesi imzalanır. Sözleşmede reşit ise öğrencinin reşit değil ise velisinin imzası da bulunur.

(2) Sektörün özelliği, çalışma ve kapasite durumuyla okul ve iklim şartlarına göre yılın belli zamanlarında faal olan meslek alan/dallarında öğrenim gören öğrencilerin sözleşmeleri, ders kesiminden itibaren bir hafta içinde imzalanır ve işletmelerdeki mesleki eğitime başlanır.

(3) Öğretim yılı sonunda öğrencinin veya işletmenin durumunda değişiklik olduğunda sözleşme uzatılır veya karşılıklı olarak feshedilir. 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununun 22 nci maddesinin birinci fıkrasında sayılan hâllerle öğrencinin okula veya işletmeye devamsızlığı nedeniyle başarısızlığının söz konusu olması, sağlık durumunun işletmedeki eğitimden olumsuz etkilenmesi gibi nedenler dışında öğrencilerin sözleşmesi okul veya işletmece tek taraflı olarak feshedilemez. Feshi gerektiren bir durum ortaya çıktığında taraflar arasında işbirliği yapılarak sözleşmenin feshi yoluna gidilir.

(4) Okulda atölye ve laboratuvar kurulmaması/kurulmaması veya donatım yetersizliği nedeniyle sektörle işbirliği çerçevesinde işletmelerde yapılan uygulamalı eğitime devam eden öğrenciler için sözleşme imzalanmaz; ancak sigortalılıkla ilgili hükümler bu öğrenciler için de uygulanır.

(5) Öğrencilerin sözleşmelerinin bir örneği ilgili kurum ve kuruluşlara gönderilir, bir örneği de okuldaki dosyasında saklanır.

2.4.5.17. İşletmelerin Mesleki Eğitimle İlgili Görev Ve Sorumlulukları

Mesleki eğitim yaptıracak işletmeler:

a) Öğrencilerin işletmede yapacakları mesleki eğitim, bu eğitime katılacak öğrenci sayısı ve eğitimin uygulanışıyla ilgili esasları düzenleyen tutanağı işletme belirleme komisyonuyla birlikte imzalar ve eğitimi, çalışma takvimine uygun olarak yapar.

b) Mesleki eğitimin, ilgili meslek alan/dalları öğretim programlarına uygun olarak işletme belirleme komisyonu tarafından belirlenecek yerde yapılmasını sağlar.

c) İşletmede mesleki eğitim yapılacak alan/dalların her biri için öğrencilerin beceri eğitiminden sorumlu olmak üzere ustalık veya mesleki yeterliğe sahip ve iş pedagojisi eğitimi görmüş yeterli sayıda ve nitelikte usta öğretici veya eğitici personel görevlendirir. Özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler için okulla işbirliği yaparak gerekli tedbirleri alır.

ç) Yeterli sayıda ve nitelikte usta öğretici veya eğitici personel bulunmaması durumunda, okul müdürlükleriyle koordineli olarak açılacak iş pedagojisi kurslarına ilgili personelin katılımını sağlar.

d) Mesleki eğitim için gerekli olan temrin malzemesiyle araç-gereci temin eder.

e) İşletmede mesleki eğitim gören öğrenciye, 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununun 25 inci maddesinde belirtilen miktardan az olmamak üzere ödenecek ücret tutarı, ücret artışı ve diğer olanakları kapsayan eğitim sözleşmesini, öğrenci veya velisi okul müdürüyle birlikte imzalar.

f) Öğrencilerin devam durumlarını izleyerek devamsızlıklarını ve hastalık izinlerini iki iş günü içinde elektronik ortamda veya yazılı olarak ilgili okul müdürlüğüne bildirir.

g) Öğrencilerin ilgili döneme ait puan çizelgelerini, dönem sonundan beş gün önce kapalı zarf içinde ilgili okul müdürlüğüne teslim eder.

ğ) Öğrenciler tarafından tutulan iş dosyasını, istenmesi durumunda veya beceri sınavından önce puan çizelgesiyle birlikte ilgili okul müdürlüğüne teslim eder.

h) Öğrencilerin iş kazaları ve meslek hastalıklarından korunması, teşhis ve tedavileri için 6331 sayılı Kanun ve ilgili diğer mevzuat kapsamında gerekli önlemleri alır.

ı) Öğrencilere telafi eğitimi süresince ve okulda yapılacak sınavlar için belirtilen günlerde ücretli izin verir.

i) Öğrencilere yarıyıl ve yaz tatili süresince toplam bir ay ücretli izin verir.

j) Öğrencilere bir ders yılı içinde devamsızlıktan sayılmak ve en çok devamsızlık süresini geçmemek üzere, ilgili okul müdürlüğünün de görüşünü alarak ücretsiz mazeret izni verir.

k) Mesleki eğitim başladıktan sonra personel sayısının azalması durumunda da eğitime alınmış olan öğrencileri, mezun oluncaya kadar işletmede eğitime devam ettirir.

l) Eğitimi yapılan meslek alan/dallarının öğretim programlarında bulunduğu hâlde işletmedeki olanaksızlıklar nedeniyle işlenemeyen konuların öğretimi için okul müdürlüğüyle işbirliği yapar.

m) İşletmelerde yapılan mesleki eğitimin planlı bir şekilde yürütülmesi, programa uygunluğunun izlenmesi, ortaya çıkabilecek aksaklıkların ve eksikliklerin giderilmesi, öğrencilerin başarı, devamsızlık ve disiplin durumlarının izlenmesi ve rehberlikte bulunulması amacıyla görevlendirilen koordinatör öğretmene ve işletmelerde ders görevi verilen öğretmene gerekli kolaylığı sağlar.

n) Koordinatör olarak görevlendirilen öğretmenlerin görevlerini yerine getirmesinde gerekli kolaylığı sağlar, belirlenen tarihte görevine gelmeyen veya görevini usulüne göre yürütmeyen öğretmenleri okul müdürlüğüne bildirir.

(2) Öğrenciler, günde sekiz saatten fazla, meslekleri dışındaki işlerle bağımsız olarak 6/4/2004 tarihli ve 25425 sayılı Resmî Gazete’ de yayımlanan Çocuk ve Genç İşçilerin Çalıştırılma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik hükümlerine aykırı işlerde çalıştırılmaz. Bunlar, personele sunulan ulaşım, yemek, il dışında mesleki eğitim görenler için barınma gibi sosyal hizmetlerden yararlandırılırlar.

Öğrenci ve öğretmenler personele sunulan ulaşım, yemek, il dışında mesleki eğitim görenler için barınma gibi sosyal hizmetlerden yararlandırılırlar.

2.4.5.18. İşletmelerde Beceri Eğitiminde Görev Alacak Eğitici Personel/Usta Öğretici

İşletmelerde beceri eğitimi, eğitici personel/usta öğreticilerce yaptırılır.

Eğitici personel/usta öğretici:

- a) İşletmelerde yapılacak beceri eğitiminin planlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi amacıyla okul ve işletme yetkililerince yapılacak toplantılara katılır.
- b) Teorik konular da dikkate alınarak koordinatör öğretmen ve/veya ders öğretmeniyle birlikte eğitim uygulamasına ait planlar yapar ve eğitime başlanılan ilk hafta içinde planları işletme yetkilisiyle okul müdürünün onayına sunar.
- c) Öğrencilerin, işletmelerde yapacakları uygulamalı eğitime devam durumlarını günü gününe izleyerek sonuçlarını işletme yetkililerine bildirir.
- ç) Öğrencilerin başarı durumlarını belirleyerek sonuçlarını işletme yetkililerine bildirir.
- d) Eğitim hizmetlerini mevzuatına göre yürütür, bu konuda okul ve işletmelerin yapacakları hizmetiçi eğitim etkinliklerine katılır.
- e) Eğitim etkinliklerinde, çalışma takvimine uyar.
- f) Göreve gelememeleri durumunda, özürlerini zamanında işletme yetkililerine bildirir.
- g) Beceri eğitiminde her öğrencinin, mesleğin özelliğine göre yaptığı temrin, iş, proje, deney veya hizmetin değerlendirilmesini çizelge üzerinde yapar, öğrenciyle birlikte imzalar ve bu dokümanın yer alacağı birer iş dosyası tutmasını sağlar.
- ğ) İşletmenin genel işleyişi, üretimi, iş akışı, iş sağlığı ve güvenliği konularında öğrencilere bilgi verir.

2.4.6. Mesleki ve Teknik Eğitimdeki Modeller

Meslek eğitiminde 3 temel mesleki eğitim modeli belirlenmiştir.

- Okul temelli model
- İş yeri temelli model
- İkili sistem

2.4.6.1. Okul Temelli Model

Bu modelde, mesleki ve teknik eğitimin tüm aşamaları okulda gerçekleştirilmektedir. Öğrenciler, temel akademik bilgilerin öğretildiği dersleri

ve eğitimlerini okullarda almaktadır. Uygulamaları ise okulların içindeki atölyelerde verilmektedir. Öğrenciler hafta içi tüm gün okuldadırlar. Okul temelli modelde okullar hem akademik eğitim hem de uygulamalı atölye eğitimleri verecek binalara ve ekipmanlara sahip olmak zorundadır. Atölye veya laboratuvarlardaki araç, gereç ve temrinlik malzemeler okul tarafından sağlanmak zorundadır. Öğrenciler okulun atölye veya laboratuvarlarında öğretmenlerinin gözetiminde uygulama etkinliklerini gerçekleştirirler. Öğrenciler uygulama eğitimlerini yaparken iş ortamında olabilecek olumsuz faktörlerden korunmuş olurlar. Öğrencilerin okullardaki atölye veya laboratuvar ortamlarında uygulama yapmaları öğrencilerin gelişimlerini takip etmede daha kolay olmaktadır. (Gemici, 2010; Çengel, 2012)

2.4.6.2. İş Yeri Temelli Model

Bu modelde öğrenciler mesleki ve teknik eğitimleri, sanayide usta eğitimcilerin yanında çıraklık yaparak alırlar. Meslekle ilgili akademik bilgiler işletmelerde oluşturulmuş sınıflarda verilebilmektedir. İş yeri temelli model daha çok mesleki ve teknik eğitim kurumlarının fazla gelişmediği bölgelerde kurulmuş bir modeldir. (Gemici, 2010; Çengel, 2012)

2.4.6.3. İkili Eğitim Modeli

İkili eğitim modelinde öğrenciler okullarında derslerle ilgili kuramsal bilgileri alıp haftanın diğer günlerinde işletmelerde staj yaparak geçirirler. Bu modelde beceri eğitimleri işletmelerde yapıldığından mesleki ve teknik eğitim kurumlarının işletim maliyetleri düşüktür. Okullarda ve sanayide yapılan eğitimler öğretim programları çerçevesinde yapıldığından öğrenciler meslekle ilgili tüm becerileri kazanırlar. İkili eğitimin sınırlılığı, sanayi ve eğitim sektörü arasında ki ilişki düzenidir. Bu sistemin ana paydaşları arasında işletmeler ve sistem hakkında kuralları koyup işleten devletin eğitim ile ilgili kurumları vardır. Mesleki eğitim genel olarak, bireyleri hayata hazırlayan ve okul bittikten sonra iş hayatına atılarak ekonomik özgürlüğünü kazanmaları için geliştirilen bir eğitim sistemidir. Bu sistem içinde öğrenciler kuramsal bilgilerinin yanı sıra uygulamalı eğitimlerini de almalı ve iş hayatına hazırlanmalıdırlar. Mesleki eğitimin önceliği eğitim ve ekonomik seviye olarak alt sınıf insanlara beceri kazandırıp iş hayatına yönlendirmek olarak düşünüldüğü için çoğunlukla alt sınıf insanlar için son çare olarak algılanmaktadır. Bu algının toplum tarafından benimsenmiş olması genel olarak akademik konularda başarısız öğrencilerin mesleki eğitime yönlendirilmesine sebep olmaktadır. İlk başlarda alt gelir grubundaki nüfusa veya genel eğitim ortamında başarısız olmuş öğrencilere hayatlarını kazanacak bir işte çalışabilmesi için meslek öğretme ve bireylerin son şansı olarak görülen mesleki

ve teknik eğitim alanında çok pahalı bir yatırımdır. Öğrenci başına maliyeti genel akademik eğitime göre 2 ila 10 kat arasında değişmektedir. Mesleki ve teknik eğitim sisteminden geçen bireylerin başarısını meslekleriyle ilgili üst eğitime devam etmek veya meslekleri ile ilgili bir işe yerleşmek olarak tanımlarsak her ikisinde de sayılar oldukça düşüktür. Bu durum mesleki ve teknik eğitimin sonuçları itibarıyla verimlilik açısından sorgulanmasına neden olmaktadır. (Gemici, 2010; Çengel, 2012)

2.4.7. İlgili Araştırmalar

Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim ile ilgili olarak yapılan alan yazın araştırmasında, çalışmaların büyük bir çoğunluğunun staj süreci dışındaki sorunları ele aldığı saptanmıştır. Staj süreci ile ilgili olan ve mesleki ve teknik eğitim sürecinin diğer sorunlarını ele alan çalışmaların bazılarında aşağıda değinilmiştir.

2.4.7.1. Staj süreci ile ilgili Araştırmalar

Kırhoğlu ve Gökğöz (2011) “Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Stajyerlikte Karşılaştıkları Problemler Ve Çözüm Önerileri: İstanbul Örneği” başlıklı çalışmasını; ticaret meslek liselerinde muhasebe eğitimi alan ve staj yapan öğrencilerin staj uygulamasında karşılaştıkları sorunları tespit etmek ve bu problemlere çözüm önerileri getirmek amacıyla yaptığını belirtmektedir. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Araştırmanın sonucu olarak; okullardaki araç-gereçlerin eksikliği, derse giren öğretmenlerin ve okulda verilen eğitimin yetersizliği, staj yapılan yerin stajyerlerin mesleki açıdan yetişmelerine olanak vermediği, okulda görülen teorik eğitimin iş dünyasında bir karşılığının olmadığı, öğretmenlerin staj yerlerini yeteri kadar denetlemediği, stajyerlik ile ilgili iş dosyasına gereken önemin verilmediği, öğrencilerin alanları dışında çalıştırıldıkları, stajyerlere gereken değerin verilmediği, az da olsa bir kısmının ücretlerinin eksik ödendiği veya zamanında ödenmediği, okul-iş dünyası diyalogunun yeterli seviyede olmadığı belirtilmektedir.

Gülsoy (2007) “Endüstri meslek lisesi elektrik-elektronik bölümünde öğrenim gören öğrencilerin işletmede uygulanan mesleki eğitim (staj) çalışmasının değerlendirilmesi” başlıklı çalışmada Endüstri Meslek Lisesi Elektrik-Elektronik bölümü öğrencilerinin işletmede uygulanan mesleki eğitim (staj) çalışmalarının yeterlilik durumunu anket formları kullanılarak araştırmıştır. İş yerinde iş kazalarına karşı alınan önlemlerin yeterli seviyede olduğu, iş yeri koşullarına ve çalışma düzenine uymakta stajyerlerin sorun yaşadıkları, iş yerinde

çalışanlar ile problemler olduğunu, stajyerlerin ücretlerini düzenli olarak alabildikleri konularında tespit edilmiştir.

Demirci (2007) "Ticaret meslek liselerinde staj yapan öğrencilerin işletmelerde beceri eğitiminde karşılaştıkları sorunlar ve çözüm yolları" başlıklı bir araştırma yürütmüştür. Verilerin anket yoluyla toplandığı çalışmanın amacı; ticaret meslek liselerinde uygulama gören öğrencilerin muhasebe bürolarındaki beceri eğitimi uygulamasını değerlendirmek ve uygulamada karşılaşılan sorunlara ilişkin çözümler üretmek olarak saptanmıştır. Araştırma sonucunda; öğrenciler bölümleri ile ilgili alanda beceri eğitimi yaptıkları, kısmen ise bölümleri ile alakalı olmayan alanda beceri eğitimi yapmakta oldukları, işyerlerine öğrencilerin büyük çoğunlukla kendi imkânları ile yerleştikleri, öğrencilerin beceri eğitimini kısmen yeterli gördükleri, koordinatör öğretmenleriyle düzenli olarak görüşmedikleri, iş yerindeki yoğun çalışma temposunun okul derslerini olumsuz etkilediği tespit edilmiştir.

Nayır (2006) çalışmasının amacını; ticaret meslek lisesi öğrencilerinin staj eğitiminden beklentileri, beklentilerinin karşılanma düzeyleri ve staj eğitiminde karşılaştıkları sorunların ortaya konulması olarak belirtmektedir. Verilerin anket yoluyla toplandığı araştırma sonucunda; staj eğitiminin gerçekleştirildiği işyerlerinin okul dışındaki yollarla (aile, akraba, arkadaş, öğrencinin kendisi) bulunduğu, öğrencilerin işyerinde iş yapmalarını sağlayacak her türlü araç ve gerecin mevcut olduğu, işyerinde bu araç ve gereçleri kullanmalarına izin verildiği ortaya çıkmıştır.

Nurdoğan (2006) "Ticaret lisesi öğrencilerinin staj eğitimlerinin mesleki eğitimlerine ve staj yerlerine etkisi bir uygulama (İstanbul ili, Bağcılar ilçesi)" başlıklı çalışması tarama modelinde gerçekleştirilmiş ve veriler uygulanan anket yoluyla toplanmıştır. Çalışmanın amacı ise; staj yapan ticaret lisesi öğrencilerinin bu çalışmadan yararlanma dereceleri, stajın öğrencilerin eğitimlerine etkisi ve yükseköğrenime yönelme derecesindeki görüşleri, öğrencilerin iş hayatına uyumları ve okul bitiminde istihdam edilebilme dereceleri, staj sırasında sorunlar olarak ortaya konmuştur. Araştırma sonucu olarak; beceri eğitiminin uygulaması başlamadan önce iş hayatı konusunda öğrencilere ön eğitim verilmesi, öğrencilerin beceri eğitimini yapacakları muhasebe büroları önceden araştırılması ve öğrencilerin ona göre bu işyerlerine gönderilmesi, öğrencilerin işyerlerinde konularının dışındaki işlerde çalıştırılmaması, koordinatör öğretmenlerin işyerlerine daha çok ziyaret etmesi ve okul-işyeri ilişkilerinin artırılması gerektiği vurgulanmıştır.

Erol (2004) "Meslek Yüksek Okullarında Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Staj Uygulamasında Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri" isimli çalışmasını, meslek yüksekokullarında muhasebe eğitimi alan öğrencilerin stajyerlikte karşılaştığı problemler üzerine yaptığını belirtmektedir. Yapılan bu çalışmada, okuldaki teorik eğitimin işletmelerdeki pratik eğitime uymadığı, stajyerlerin alanları ile ilgili olmayan işlerde çalıştırıldıkları, ücretlerini tam alamadıkları gibi sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Karaca'nın (2003) "Yüksek Okullarda Muhasebe Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Yolları" isimli çalışması, meslek yüksekokullarında muhasebe eğitiminde karşılaşılan sorunlar üzerinedir. Yapılan çalışmada, mezunların eğitimlerinin iş dünyasının beklentilerine cevap verecek düzeyde olmadığı belirlenmiştir. Yüksekokullardaki muhasebe eğitiminin ihtiyaç duyulan düzeye çıkarılabilmesi için meslek yüksekokulları ile iş çevresi arasında işbirliği yapılması, öğrenci sayılarının azaltılması, ders programlarının değişen koşullara göre gözden geçirilmesi, öğretim elemanlarının araştırma yapmaları ve böylece alanlarında yetiştirilmeleri gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Uyanık (1998) çalışmasının, Ticaret Meslek Lisesi öğrencilerinin işletmelerde yaptıkları stajın iş hayatına atıldıklarında işverenin talep ettiği nitelikte eleman özelliklerini kazandırıp kazandırmadığını değerlendirmek amacıyla yapıldığını belirtmiştir. Araştırmanın bulgularına bağlı olarak elde edilen sonuçlar; öğretim programında yer alan konulardan ticari belgelerin düzenlenmesi, muhasebe kayıtlarının tutulması konularının iş yerlerinde yeterince beceriye dönüştürülmediği, beceri eğitimi yapan öğrencilerin genellikle muhasebe, evrak ve personel ile ilgili servislerde çalıştırıldıkları, usta öğreticilerin öğrencilere uygulama sırasında yeterli zaman ayırdıkları, öğrencilerin bilgilerine yeterince güvenmedikleri, öğretmen, usta öğretici ve ailelerin yeterince öğrencilerle ilgilenmedikleri olmuştur .

Kunt (1992) "Ticaret Lisesi Öğrencilerinin Denizli İli Muhasebe Bürolarında Yapmakta Oldukları Beceri Eğitimi Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlar Ve Bunların Okul Başarılarına Etkileri" isimli çalışmasında; 3308 sayılı yasaya göre muhasebe bürolarında yapılan beceri eğitimi uygulamasını değerlendirmek ve uygulamada karşılaşılan sorunlara ilişkin çözümler geliştirmek amacıyla gütmiştir. Araştırma sonucunda; muhasebe uygulama bürolarında staj ile ilgili eğitimlerin yetersiz düzeyde verildiği, günlük çalışma süreleri sekiz saatten fazla olduğu, genellikle tatillerde çalıştırıldıkları, çoğunluğunun hiç izin kullanmadığı bulgulanmıştır.

2.4.7.2. Mesleki Ve Teknik Eğitim Sürecinin Diğer Sorunlarını Ele Alan Bazı Çalışmalar

Özerbaş ve Uçar'ın (2013) "Mesleki Ve Teknik Eğitimin Dünyadaki Ve Türkiye'deki Konumu" isimli araştırması mesleki ve teknik eğitimde görevli öğretim elemanlarının mesleki ve teknik eğitimin ülkemizdeki mevcut durumu hakkındaki düşüncelerini ve mesleki ve teknik eğitimde karşılaştıkları sorunlar üzerine görüşlerini tespit etmek amacıyla yapılmış nitel bir çalışmadır. Araştırma sonucunda; katılımcıların tamamının modüler öğretim programını güncel bulmadıkları, modüler öğretim programına göre uygulamalı eğitim için gerekli ortamların olmadığını, "Girişimcilik" derslerinin gerekli olduğunu, nitelikli öğretim elemanları ile devam edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Arı ve Binici'nin (2004) "Mesleki ve Teknik Eğitimde Arayışlar" isimli araştırması Avrupa Birliği ve diğer ülkelerdeki farklı meslekî teknik eğitim modellerini incelemek üzerine bir literatür taramasıdır. Araştırma sonucunda; eğitim sistemimizde yeterli teknolojinin kullanılmadığı; sistemin, gerek sarf malzemesi kullanımında gerekse bilgisayarlı eğitimde son derece yetersiz durumda olduğu; eğitimcilerin de mutlaka belirli periyotlarda, hizmet içi eğitim almaları gerektiği, meslek eğitiminin kamuoyundaki statüsünün mutlaka yükseltilmesi gerektiği, mezun öğrencilerden iş dünyasının daha çok dar alanda becerili elemanlar istediğinden, programların bu talebe cevap verebilir nitelikte olması gerektiği belirtilmiştir.

Adıgüzel (2009) "Mesleki Ve Teknik Ortaöğretimde Yeni Arayışlar: Yeterliğe Dayalı Modüler Sistemin Değerlendirilmesi" isimli araştırması kapsamında mesleki ve teknik eğitimde modüler sisteme ilişkin yaşanan sorunların tartışılması ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın verileri görüşmeler yoluyla elde edilmiştir. Araştırma sonuçları, katılımcıların, modüler sisteme geçişte yapısal düzenlemelerin eksik olduğunu ve mesleki ortaöğretim kurumlarının modüler öğretim programlarını uygulamada yeterli altyapı ve donanımlara sahip olmadığını düşündüklerini göstermiştir.

Yörük, Dikici ve Uysal (2002) "Bilgi Toplumu Ve Türkiye'de Mesleki Eğitim" isimli araştırmasında Türkiye'de mesleki eğitimin tarihçesi ve özellikle endüstri meslek liselerinin sorunları üzerine bir literatür taramasıdır. Araştırma sonucunda; meslek liselerinin esnek bir yapıya kavuşturulması, çevrenin ihtiyaçları da dikkate alınarak yeni programlar açılabilmesi, okulların döner sermayelerinin işler hale getirilebilmesi ve meslek yüksekokullarının fakülterlere geçiş kontenjanlarının da artırılması gerektiğini belirtmiştir.

Şimşek ve Altınkurt (2009) "Endüstri Meslek Liselerinde Görev Yapan Öğretmenlerin Okul Müdürlerinin İletişim Becerilerine İlişkin Görüşleri" isimli araştırmasını endüstri meslek liselerinde görev yapan öğretmenlerin, okul müdürlerinin iletişim becerilerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapmıştır. Araştırma sonucunda okul müdürlerinin iletişim becerileri üst düzeyde etkili bulunmamış, empati kurma ve statü boyutlarında okul müdürlerinin iletişim becerilerinin "orta"; kalıplaşmış düşünceler, algı, duygu, cinsiyet, giyim-kuşam ve dış görünüş, tutumlar, savunma davranışları, bilgi düzeyi ve bilgilendirme, gereksinimler, planlama, dinleme becerisi, dönüt sağlama, iletişim zincirinde var olan kişilerin atlamama, iletişimin zamanlaması, alıcının seçimi boyutlarında ise "etkili fakat geliştirilmesi gereken" düzeyde iletişim becerilerine sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Korkmaz ve Tunç (2010) "Mesleki-Teknik Eğitim Öğretmenlerinin Bilgisayar Ve İnternet Temelli Öğretim Materyallerinden Yararlanmaya İlişkin Görüşleri" isimli araştırmasını; öğretmenlerin bilgisayar temelli ve internet temelli öğretim materyali kullanım düzeyleri ve bilgisayar ve internet temelli öğretim materyali kullanım sorunları üzerine yapmıştır. Araştırma sonucunda;

öğretmenlerin derslerde bilgisayar ve internet temelli öğretim materyallerini yeterince kullanmamalarının en önemli nedeni; öğretim araçlarının ve materyallerinin eksikliği ve öğretmenlerin söz konusu materyalleri tasarlama veya kullanma becerilerindeki eksikliği olarak belirtilmiştir.

Sönmez (2008) “Türkiye’de Mesleki Ve Teknik Örgün Öğretimin Sorunları Ve Yeniden Yapılandırılma Zorunluluğu” isimli araştırmasında mesleki ve teknik örgün eğitim- öğretim, meslek yüksekokulları ve mühendislik öğretimi de dahil bir bütün halinde ele almış, sorunların ortadan kaldırılmasına yönelik olarak yeni bir yapı önermiş ve bu yeni yapıda meslek yüksekokulları ve genel liselerin işlevleri sorgulamıştır.

Staj süreci ile ilgili araştırmalar da staj yapılan yerin stajyerlerin mesleki açıdan yetişmelerine olanak vermediği, okulda görülen teorik eğitimin iş dünyasında bir karşılığının olmadığı, öğretmenlerin staj yerlerini yeteri kadar denetlemediği, öğrencilerin alanları dışında çalıştırıldıkları, bir kısmının ücretlerinin eksik ödendiği veya zamanında ödenmediği görülmektedir.

3.BÖLÜM: YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Deseni

Söz konusu çalışmanın amacı, endüstri meslek liseleri staj sürecinin kendi koşulları içerisinde nasıl gerçekleştiğini ortaya koymak olduğundan ‘*durum çalışması (case study) deseni*’ kullanılmıştır. Durum çalışması, güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesi içinde çalışan ve durumları çok yönlü, sistemli ve derinlemesine inceleyen görgül bir araştırma yöntemidir. Durum çalışması, durumun sınırlanması, araştırma olgusunun belirlenmesi, veri setinin araştırılması, bulguların oluşturulması, yorumların yapılması ve sonuçların yazılması aşamalarını içerir. (Yıldırım ve Şimşek, 2011; Clark ve Creswell, 2014; Büyüköztürk, 2013)

3.2. Araştırma Grubu

Araştırmanın katılımcılarını; 2013-2014 öğretim yılı Mersin Kadri Şaman MTSO Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Bilişim Teknolojileri Alanı 12. sınıfına devam eden 3, Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Elektrik-Elektronik Teknolojisi Alanı 12.sınıfına devam eden 3 öğrenci olmak üzere toplam 6 öğrenci; Mersin Toroslar Kadri Şaman MTSO Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Bilişim Teknolojileri Alanı 3 öğretmen ve 1 koordinatör müdür yardımcısı, Mersin Toroslar Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Elektrik - Elektronik Teknolojileri Alanı 3 öğretmen ve 1 koordinatör müdür yardımcısı oluşturmaktadır. Araştırmacının bilişim teknolojileri alanında öğretmen olması ve elektrik elektronik bölümünün de alana yakın olması sebebiyle bu iki alan çalışmada seçilme sebebi olmuştur. Araştırmada yer alan katılımcı grubuna ilişkin bilgiler Tablo 1, 2 ve 3 de sunulmuştur.

Tablo 1: Katılımcı Öğrencilere İlişkin Bilgiler

Kod	Okul	İlçe	Alanı	Cinsiyet	Sınıf	Staj Konusu
öğrenci -1	KADRİ ŞAMAN MTSO MESLEKİ TEKNİK ANADOLU LİSESİ	VE TOROSLAR	Bilişim Teknolojileri	KADIN	12	Web-Teknik Servis
öğrenci -2	KADRİ ŞAMAN MTSO MESLEKİ TEKNİK ANADOLU LİSESİ	VE TOROSLAR	Bilişim Teknolojileri	ERKEK	12	Bankacılık
öğrenci -3	KADRİ ŞAMAN MTSO MESLEKİ TEKNİK ANADOLU LİSESİ	VE TOROSLAR	Bilişim Teknolojileri	KADIN	12	Web-Muhasebe
öğrenci -4	ATATÜRK MESLEKİ TEKNİK ANADOLU LİSESİ	VE TOROSLAR	Elektrik- Elektronik Teknolojileri	ERKEK	12	Elektronik Ev eşyaları Tamiri
öğrenci -5	ATATÜRK MESLEKİ TEKNİK ANADOLU LİSESİ	VE TOROSLAR	Elektrik- Elektronik Teknolojileri	KADIN	12	Elektronik Ev eşyaları Tamiri
öğrenci -6	ATATÜRK MESLEKİ TEKNİK ANADOLU LİSESİ	VE TOROSLAR	Elektrik- Elektronik Teknolojileri	ERKEK	12	Elektronik Ev eşyaları Tamiri

Katılımcı öğrencileri sosyo ekonomik statüleri bakımından kısaca ele aldığımızda; bilişim alanı öğrencilerinin birisinin velisi yükseköğretim, diğer ikisinin ise lise mezunudur. Elektrik-elektronik alanı öğrencilerinin birisinin velisi lise, birisinin ortaokul ve diğerinin ilköğretim mezunudur. Velilerin tamamı ücretli olarak çeşitli kurumlarda çalışmaktadırlar. Ebeveynlerden sadece baba çalışmaktadır. Dolayısıyla ailelerin gelir düzeyleri düşüktür.

İşletmelerin genel görünümü, kaç personeli olduğu, stajyerlerin ne üzerine çalıştığı, işletmelerin koşulları aşağıda sunulmuştur;

1.öğrencinin işletmesi: Web programlama, grafikerlik ve teknik servis üzerine çalışan küçük ölçekli bir firmadır. İşletmede 12 kişi çalışmaktadır. Bilgisayar da grafik işleri ve web tasarım işleri yapılmaktadır. Bir daire içerisinde çalışma ofisleri mutfağı bulunmaktadır.

2.öğrencinin işletmesi: Özel bir bankanın şubesidir. Bankada güvenlikçisi, çaycısı ve temizlikçisi gibi hizmetli memurların yanında bankanın çalışan personelleri bulunmaktadır. Burada stajyer öğrenci daha çok barkod okutma işlemleri ile ilgili birimde görevlendirilmiştir.

3.öğrencinin işletmesi: Özel bir firmanın muhasebe işlerini yapan bir bölümde staj yapılmaktadır. İşletmede stajyerlerle beraber on kişi çalışmaktadır. Stajyer öğrenci gününü muhasebe fişlerinin bilgisayar ortamına aktarılmasıyla geçirmektedir.

4.öğrencinin işletmesi: Elektronik ev eşyaları tamir, bakım ve kurulumu üzerine çalışan küçük ölçekli bir firmadır. Stajyerle birlikte dört kişi çalışmaktadır. Burada stajyer öğrenci elektronik görüntü sistemleri, ses sistemleri ve uyduların kurulumu üzerine çalıştırılmaktadır.

5.öğrencinin işletmesi: Elektronik ev eşyaları tamir, bakım ve kurulumu üzerine çalışan küçük ölçekli bir firmadır. Stajyerle birlikte üç kişi çalışmaktadır. Burada stajyer öğrenci elektronik ev aletlerinin kurulumu ve tamirini üzerine çalıştırılmaktadır.

6.öğrencinin işletmesi: Elektronik ev eşyaları tamir, bakım ve kurulumu üzerine çalışan küçük ölçekli bir firmadır. İşletmede stajyerlerle beraber beş kişi çalışmaktadır. Burada stajyer öğrenci LCD televizyon benzeri görüntülü sistemlerin ve uyduların kurulumu üzerine çalıştırılmaktadır.

Tablo 2: Katılımcı Öğretmenlere İlişkin Bilgiler

Kod	Okul	İlçe	Branş	Hizmet Yılı	Cinsiyet	Stajyer Öğrencisi	
öğretmen -1	KADRİ ŞAMAN MTSO MESLEKİ TEKNİK ANADOLU LİSESİ	VE	TOROSLAR	Bilişim Teknolojileri	9	ERKEK	öğrenci-1
öğretmen -2	KADRİ ŞAMAN MTSO MESLEKİ TEKNİK ANADOLU LİSESİ	VE	TOROSLAR	Bilişim Teknolojileri	5	KADIN	öğrenci-2
öğretmen -3	KADRİ ŞAMAN MTSO MESLEKİ TEKNİK ANADOLU LİSESİ	VE	TOROSLAR	Bilişim Teknolojileri	16	KADIN	öğrenci-3
öğretmen -4	ATATÜRK MESLEKİ TEKNİK ANADOLU LİSESİ	VE	TOROSLAR	Elektrik- Elektronik Teknolojileri	9	ERKEK	öğrenci-4
öğretmen -5	ATATÜRK MESLEKİ TEKNİK ANADOLU LİSESİ	VE	TOROSLAR	Elektrik- Elektronik Teknolojileri	15	ERKEK	öğrenci-5
öğretmen -6	ATATÜRK MESLEKİ TEKNİK ANADOLU LİSESİ	VE	TOROSLAR	Elektrik- Elektronik Teknolojileri	17	ERKEK	öğrenci-6

Tablo 3: Katılımcı Koordinatör Müdür Yardımcısına İlişkin Bilgiler

Kod	Okul	İlçe	Hizmet Yılı	Cinsiyet
Koordinatör Müdür yardımcısı-1	KADRİ MESLEKİ LİSESİ	ŞAMAN VE TEKNİK ANADOLU TOROSLAR	16	ERKEK
Koordinatör Müdür yardımcısı-2	ATATÜRK MESLEKİ LİSESİ	VE TEKNİK ANADOLU TOROSLAR	17	ERKEK

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada öğrencilerden toplanan veriler günlükler (**EK-1**) yoluyla elde edilmiştir. Günlükler yazılmaya başlamadan önce öğrencilerle ön görüşme yapılmış, günlüklerin hangi amaçla kullanılacağı açıklanmış, nasıl günlük tutulması konusunda ayrıntılı bilgi verilmiştir. Öğrenci günlükleri staj sürecinin sekiz haftası boyunca tutulmuş, bu aşamadan sonra kesilmiştir. Bunun nedeni ise günlüklerde belli bir doyum noktasına ulaşılmış olmasıdır. (Yıldırım ve Şimşek, 2011; Clark ve Creswell, 2014; Büyüköztürk, 2013)

Koordinatör öğretmenler ve koordinatör müdür yardımcılarında toplanan veriler yarı yapılandırılmış görüşmeler (**EK-2**) yoluyla elde edilmiştir. Görüşmeler sırasında katılımcıların da bilgisi dahilinde ses kayıtları yapılmış, daha sonra da bilgisayar ortamında doküman haline getirilmiştir. Görüşmeye temel olan sorular aşağıda verilmiştir:

İşyeri kontrolüne gittiğiniz öğrencinizin;

- 1- İşyerinde ki fiziki mekan ve donanım durumlarından bahseder misiniz?
- 2- Yönetici ve çalışanlarla ilişkilerine yönelik gözlemlerinizi nelerdir?
- 3- Çalışma koşulları hakkında bilgi verebilir misiniz?
- 4- İşyerince sağlanan maddi imkanlar var mıydı, nelerdir?
- 5- İşyerinde öğrencilerinizle ilgili sağlık ve güvenlik tedbirleri nasıldı?
- 6- İşyerinde öğrenciniz yemek ihtiyacını nasıl çözüyordu?
- 7- İşyerinde staj değerlendirilmesi nasıl yapıldı, anlatır mısınız?
- 8- İşyerinde öğrencinizle yaşadığınız rehberlik çalışmalarınızdan bahseder misiniz?
- 9- Üniversite sınavına nasıl hazırlandıkları hakkında bilginiz var mı?
- 10- Staj sürecinin öğrencilerinize kazandırdıkları hakkında bilgi verir misiniz?

Son olarak araştırmacı tarafından 8 hafta boyunca işyeri ziyaretleri yapılmış ve araştırma sorularıyla bağlantılı olan konu ve sorunlara yönelik gözlem notları tutulmuştur. (**EK-3**)

3.4. Verilerin Analizi

Bu çalışma da günlükler yoluyla elde edilen verilerin değerlendirilmesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Görüşmeler yoluyla elde edilen veriler ve araştırmacı gözlem notları ise hiçbir değişikliğe uğratılmadan, içerik analizi sonucunda ortaya çıkan temalar ve alt temalarla bağlantılı olarak doğrudan sunulmuştur.

İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu amaçla toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir. (Yıldırım ve Şimşek, 2011; Clark ve Creswell, 2014; Büyüköztürk, 2013)

Kodlama: Verilerin içerik analizine tabi tutulması, yani veriler arasında yer alan anlamlı bölümlere (bir sözcük, cümle, paragraf gibi) isim verilmesi sürecidir.

Kavram: Veriler arasında yer alan anlamlı bölümlere (bir sözcük, cümle, paragraf gibi) ve olaylara verilen anlamdır. Kavramlar içerik analizinde temel analiz birimini oluşturur.

Kategori (tema): İçerik analizinde elde edilen kavramların birbirleriyle belirli bir tema altında sınıflandırılmasıdır. Kavramların incelenmesi sonucunda birbirleriyle olan ilişkileri ortaya çıkarılır ve bu ilişkiler daha üst düzey bir tema ile açıklanır. (Yıldırım ve Şimşek, 2011; Clark ve Creswell, 2014; Büyüköztürk, 2013)

İçerik analizi süreci aşağıdaki aşamaları kapsamaktadır.

- 1)Verilerin kodlanması
- 2)Temaların bulunması
- 3)Kodların ve Temaların düzenlenmesi
- 4)Geçerlik ve güvenilirliği sağlama aşaması
- 5)Veri analizi için frekans ve yüzde hesaplamaları aşaması

Bu çalışmada da yukarıda belirtilen içerik analizi aşamaları uygulanmıştır.

3.4.1. Verilerin Kodlama Aşaması

Yıldırım ve Şimşek (2011) içerik analizinde üç tür kodlamaya vurgu yapmaktadır. Bunlar; daha önceden belirlenmiş kavramlara göre yapılan kodlama, verilerden çıkarılan kavramlara göre yapılan kodlama, genel bir çerçeve içinde yapılan kodlama. Bu çalışmada “verilerden çıkarılan kavramlara göre yapılan kodlama” kullanıldı. Bu tür kodlamada araştırmacı, verileri satır satır okur ve araştırmanın amacı çerçevesinde önemli olan boyutları saptamaya çalışır. Ortaya çıkan anlama göre araştırmacı, belirli kodlar üretir ya da doğrudan verilerden yola çıkarak kodlar oluşturur.

Bu doğrultuda araştırmada, öğrenci günlükleri bilgisayar ortamına aktarılmış ve yazılı metin haline getirilmiştir. Daha sonra bu metinler incelenerek her bölümün kavramsal olarak ne anlam ifade ettiği bulunmuştur. Kendi içinde anlamlı bir bütün oluşturan bu bölümler kodlandıktan sonra bir kod listesi oluşturulmuştur.

3.4.2. Temaların Bulunması Aşaması

Bu aşamada, oluşturulan kodlar bir araya getirilerek incelenmiş ve kodlar arasındaki ortak yönler bulunmaya çalışılarak kategorize edilmiştir. Bu bir anlamda tematik kodlama işlemidir ve toplanan verilerin kodlar aracılığı ile kategorize edilmesidir. (Yıldırım ve şimşek, 2011; Clark ve Creswell, 2014; Büyüköztürk, 2013)

Çalışmada tematik kodlamaya ve altında yer alabilecek ayrıntılı kodlara bir örnek vermek gerekirse; toplanan verilerin kodlanması sonucu “alan/dal dışı çalıştırılma”, “aşırı iş yükü”, “mesai saatleri dışında çalışma”, “yetersiz dinlenme saatleri” kavramları ortaya çıkmıştır. Bu kavramları bir tema altında toplayabilmek için, daha üst düzeyde bir ifade olan “İşyerinin çalışma koşulları” kullanılmıştır.

Tematik kodlama yaparken iç tutarlılığı göz önünde bulundurmak gereklidir. Yani ortaya çıkan temanın altında yer alan verilerin anlamlı bir bütün oluşturup oluşturmadığı tematik kodlamada dikkate alınması gerekli önemli bir öğedir. Diğer ilke ise ortaya çıkan temaların tümünün araştırmada elde edilen verileri anlamlı bir biçimde açıklayabilmesine ilişkindir. Yani bu temaların birbirinden farklı olmakla birlikte kendi aralarında anlamlı bir bütün oluşturabilmesi gerekmektedir. Bu ilke de, tematik kodlama “dış tutarlılığı” yansıtır. (Yıldırım ve şimşek, 2011; Clark ve Creswell, 2014; Büyüköztürk, 2013)

Çalışmada iç ve dış tutarlılığa dikkat edilerek ortaya çıkan kavramlardan, temalar oluşturulmuştur.

3.4.3. Kodların ve Temaların Düzenlenmesi Aşaması

Bu süreçte, ortaya çıkan temalar ve onların altındaki alt temalar düzenlenerek anlaşılabilir hale getirilmiş ve tablo halinde düzenlenmiştir.

3.4.4. İçerik Analizinde Geçerlik ve Güvenirlik

Yukarıda belirtilen süreçler araştırmacı ve bir uzman (Eğitim Programları ve Öğretim ana bilim dalında çalışan bir öğretim üyesi) tarafından

ayrı ayrı gerçekleştirilmiş, daha sonra belirlenen temalar ve alt temalar tartışılarak görüş birliği çerçevesinde sonlandırılmıştır.(Palancı ve Selçuk, 2014; Zwaan ve Brown, 1996; Trabasso ve Magliano, 1996).

3.4.5. Frekans ve Yüzde Hesaplamaları Aşaması

Oluşturulan tabloda tema ve alt temalar nihai olarak belirlendikten sonra frekans ve yüzde hesaplamaları yapılmıştır.

3.5. Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliğinin Sağlanması

Araştırmada geçerlik ve güvenirliğin sağlanması amacıyla aşağıda belirtilenler gerçekleştirilmiştir. Geçerlik ve güvenirliğin sağlanmasında değerlendirilen makalelerin okuyucuların görüş birliğine dayalı olarak analiz edilmesine dikkat edilmiştir.

Uzun Süreli Etkileşim: Yapılan araştırmada öğrencilerin sekiz hafta boyunca günlük tutmaları sağlanmıştır. Bunun yanında araştırmacı da staj yapılan işletmeleri sekiz hafta boyunca gözlemlemiştir.

Çeşitleme: Farklı yöntemlerle (görüşme, gözlem ve doküman analizi gibi) elde edilen verilerin birbirlerini teyit amacıyla kullanılması ulaşılan sonuçların geçerliğini ve güvenirliğini artırır. (Yıldırım ve Şimşek, 2011; Clark ve Creswell, 2014; Büyüköztürk, 2013) Bu araştırmada da öğrenci günlükleri, koordinatör öğretmenler ve müdür yardımcıları ile yapılan görüşmeler ve araştırmacı işyeri gözlem notları ile veri çeşitlemesi sağlanmıştır.

Uzman İncelemesi: Daha önce de belirtildiği gibi elde edilen ham veriler araştırmacı dışında bir uzman (Eğitim Programları ve Öğretim ana bilim dalında çalışan bir öğretim üyesi) tarafından bağımsızca incelenmiştir.

Ham Verilerin Araştırmada Denetime Açık Tutulması: Analize tabi tutulan ham veri örnekleri başkaları tarafından da incelenmek üzere araştırmada denetime açık tutularak, örnekler biçiminde sunulmuştur.

4.BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma sorularına yönelik bulgular, ilişkili olduğu araştırma sorusu dikkate alınarak sunulmuş ve bu bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

Araştırma süreci boyunca 6 stajyer öğrenci 24 günlük tutmuştur. Bulguların yer aldığı tablolar toplam 144 öğrenci günlüğü için yapılan içerik analizi sonuçlarını ortaya koymaktadır. Tablolarda, analiz sonucunda ortaya çıkan tema ve alt temalar ve bunların günlüklerde görülme sıklıkları ile yüzdeleri verilmiştir.

4.1.“Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin staj yaptıkları iş yeri koşulları nasıldır?” Alt Problemine İlişkin Bulgular

Tablo 4: İş Yeri Koşullarına Göre Temaların Dağılımı

Temalar	Alt Temalar	Frekans	%
İşyerinin Çalışma Koşulları	Alan/Dal Dışı Çalışma	93	18,8
	Alan/Dal'a Uygun Çalışma	57	11,5
	Aşırı İş Yükü	17	3,4
	Az İş Yükü	9	1,8
	Yeterli Dinlenme Saatleri	7	1,4
	Yetersiz Dinlenme Saatleri	2	0,4
Mesai Saatleri	Mesai Saatleri İçinde Çalıştırılma	24	4,9
	Mesai Saatleri Dışında Çalıştırılma	19	3,8
	Üniversite Sınavı İçin Günlük Çalışma Süresi Ayırabilme	3	0,6
	Üniversite Sınavı İçin Dershaneye Düzenli Gidebilme	6	1,2
	Üniversite Sınavı İçin Dershaneye Gitmekte Zorlanma	1	0,2
Yemek Olanığı	Yemek İhtiyacının İşverence Karşlanması	50	10,1
	Yemeklerin Lezzetli Ve Doyurucu Olması	5	1,0
Ekonomik Haklar	Yasal Aylık Ücretin Eksik Verilmesi	10	2,0
	Yasal Aylık Ücretin Verilmesi	4	0,8
	Yasal Aylık Ücretin Verilmemesi	2	0,4
	Fazla Mesainin Ücretlendirilmemesi	3	0,6
	Fazla Mesainin Ücretlendirilmesi	1	0,2
	Ulaşım İhtiyacının İşyeri Tarafından Sağlanmaması	16	3,2
	Ulaşım İhtiyacının İşyeri Tarafından Sağlanması	3	0,6
	Fiziki Mekan - Donanım	İşyerindeki Makine-Teçhizat Ve Donanım Yeterliliği	2
İşyerindeki Dinlenme Alanının Yeterliliği		1	0,2
İşçi Sağlığı Ve Güvenliği	İşletmede Güvenlik Kontrollerinin Yapılmaması	2	0,4
	İşletmede Sağlık Kontrollerinin Yapılması	1	0,2
Tablo 1 toplamı:		338	68,4

Günlüklerdeki içerik analizi sonucuna göre, Tablo 4’ de endüstri meslek lisesi öğrencilerinin staj yaptıkları iş yeri koşullarını ifade eden ana temalar; *İş Yerinin Çalışma Koşulları, Mesai Saatleri, Yemek Olanığı, Ekonomik Haklar, Fiziki Mekân - Donanım, İşçi Sağlığı Ve Güvenliği* olmuştur.

İşletmede mesleki eğitim yapan katılımcıların günlüklerinde belirttiği konuların içerik analizine tabii tutulması sonucunda en fazla dikkat çekilen tema %37,4 ile “*İşyerinin Çalışma Koşulları*” teması olmuştur. Bu ana tema altındaki “*Alan/Dal Dışı Çalışma*” ise %18,8 ile en fazla rahatsızlık belirtilen alt tema olmuştur. Alan/dal dışı çalıştırılma konusunda sıkıntıları temel olarak ikiye ayırabiliriz. Birincisi; okulda eğitimini gördüğü konuda, işletme ortamında, mesleki eğitim ve uygulama alanı olması gerekirken, farklı konularda ve alanlarda stajyerlerin çalıştırılmasıdır. İkincisi ise; gün içerisinde stajyerler o kadar lüzumsuz ve gereksiz işlerde görevlendirilmektedirler ki asıl işlerini yapmaya fırsat bulamamaktan yakınmaktadırlar. Stajyerler kurum içerisinde bir hizmetli gibi; oda - wc temizliği, yemek yapma, bulaşık yıkama, kahve - çay yapma, getir-götür vb. işlerde çalıştırılmaktadırlar. Bunun yanında stajyerler dışarıda da işletme sahiplerinin özel işlerini; örneğin fatura yatırma, alışveriş, getir götür işleri gibi işlerini de yapmaktadırlar. Tüm bu angarya işlere muhatap olan stajyerler, araştırmacının yaptığı staj yeri gözlemlerinde de görüldüğü üzere verilen işleri staj süresince çaresizce yapmak zorunda kalmışlardır (bkz ek-3 gözlem notları). Aşağıda bu durum araştırmacı işyeri gözlem notlarında yer aldığı biçimiyle örneklendirilmiştir:

“4. öğrenci, atölyenin temizliğini yaptı. Çay demledi, ustalarına hizmet etti.”

“5. öğrenci, bulaşık, bahçe temizliği gibi alan dışı işlerini yaptı.”

“6. öğrenci, atölyede genel temizlik yaptı. Mutfakta yemek yapımına yardım etti, bulaşıkları yıkadı.”

Alan dal dışı çalışma ile ilgili olarak bazı katılımcıların görüşleri aşağıda verilmiştir:

1 numaralı öğrenci: *“Gün içerisinde temizlik, ikramlar, çay, kahve servisi, bulaşıklar falan biz stajyerlere ait. Bu durum beni ve arkadaşlarımı rahatsız ediyor, fakat susmak zorunda kalıyoruz.”*

2 numaralı öğrenci: *“İş yerime geldiğimde bir sürü evrak beni bekliyordu. Hepsini barkot ile okutup genel müdürlüğe gönderiyordum. Yani okulda öğrendiklerimle orada yaptıklarımın alakası yoktu.”*

3 numaralı öğrenci: *“Stajyerlik demek gerçekten amelelik demek atalarımızın bir sözü varmış. Babam hep söylerdi: “Eşeğin yoksa, enişten de mi yok?” Çalışanların da stajyerleri için olan atasözü: “Eşeğin yoksa, stajyerin de mi yok” sözü galiba.”*

6 numaralı öğrenci: *“Yemek yedikten sonra patron beni yukarı çıkarttı, elektrik faturalarını yatırmaya beni yolladı, bende dedim tamam, yatırmaya gittim.”*

Staj sürecinde alan/dal dışı çalıştırılmayla ilgili ortaya çıkan bu bulgu daha önce yapılmış çalışmaların bulgularını destekler niteliktedir (Kırılıoğlu ve Gökğöz 2011; Demirci 2007; Nurdoğan 2006; Erol 2004; Uyanık 1998). Kırılıoğlu ve Gökğöz (2011) öğrencilerin alanları dışında çalıştırdıklarını, Demirci (2007) stajyerlerin bir kısmının bölümleri ile alakalı olmayan alanda beceri eğitimi yapmakta olduklarını, Nurdoğan (2006) öğrencilerin işyerlerinde konularının dışındaki işlerde çalıştırdıklarını, Erol (2004) stajyerlerin alanları ile ilgili olmayan işlerde çalıştırıldıklarını, Uyanık (1998) beceri eğitimi yapan öğrencilerin genellikle muhasebe, evrak ve personel ile ilgili servislerde çalıştırıldıklarını tespit etmişlerdir.

“İşyerinin Çalışma Koşulları” teması altında yer alan ikinci alt tema ise **Alan/Dal'a Uygun Çalışma** olmuştur. Katılımcılardan %11,5' i özellikle elektronik öğrencileri işletmelerde kendi alanlarına uygun ortamlarda çalıştıklarını belirtmişlerdir. İşletmede mesleki eğitim yapan öğrencilerin alanlarına uygun çalışma ortamları bölümlerine göre değişebilmektedir. Demirci (2007) çalışmasında alanlarına uygun çalışma ile ilgili olarak öğrencilerin beceri eğitimi kısmen yeterli gördüklerini belirtmiştir. Uygun olan durum stajyerlerin gelecekle için çok önemli bir yere sahip olan işletme stajlarının kendi alanlarında gerçekleştirmeleridir. Bu kapsamda yukarıda da belirtildiği gibi stajyerler angarya işlerden, lüzumsuz işlerden uzak tutulup, eğitimi gördüğü alanıyla ilgili staj ortamlarında çalışması gerektiği kendi gelecekle ve mesleki yeterlilikleri açısından çok büyük önem arz etmektedir. **Alan/Dal'a Uygun Çalışma** alt teması ile ilgili olarak bir katılımcının görüşleri aşağıdaki gibi yer almıştır:

4 numaralı öğrenci: *"106 ekran plazma TV uygun bir şekilde duvara delip monta ettik ve işimiz bitince dükkana gittik." "Yine uydu arızasıydı. LNB eskimiş, sinyal düşük olunca yayın yoktu yenisi ile değişim yaptık, sorun çözüldü."*

Bu alt tema ile ilgili olarak işletmede gözlem yapan **araştırmacının gözlemi** aşağıda belirtilmiştir:

"6. Öğrenci, ustasıyla eski tip televizyon ve LCD tamirati işlerinde çalıştı."

“İşyerinin Çalışma Koşulları” teması altında **Aşırı İş Yükü** alt teması belirtilmiştir. İşletmelerde staj yapan katılımcıların %3,4' ü çok yoğun ve sıkı çalıştırıldıkları belirtmişlerdir. İşletmede çalışan sabit personeller de yüklerini stajyerlere bıraktıkları için bu yoğunluk artmaktadır. Demirci (2007) aşırı iş yükünün sonuçlarını, okuldaki dersleri olumsuz etkilemesi olarak tespit etmiştir. **Aşırı İş Yükü** alt teması ile ilgili olarak bazı katılımcıların görüşleri aşağıda verilmiştir:

1 numaralı öğrenci: *"Staj olduğunda çok yoruluyorum. Saatlerce iş yapıyorum."*

3 numaralı öğrenci: "Çok yoruluyorum, kollarım ağrıyor, omuzlarımı hissetmiyorum."

Bu alt tema ile ilgili olarak işletmede gözlem yapan **araştırmacının gözlemi** aşağıda belirtilmiştir:

"5. Öğrenci, işyerinde iş yükü çok fazla olduğundan dışarıya servis için gönderilmektedir."

"**İşyerinin Çalışma Koşulları**" teması altında belirtilen diğer tema **Az İş Yüküdür**. Katılımcıların %1,8'i çalıştıkları ortamda işlerinin az olduğunu belirtmesi bize ne kadar yoğun çalıştıklarını, dinlenmeye fazla fırsat bulamadıklarını göstermiştir. İşin veya servisin olmadığı bazı zamanlarda stajyer öğrenciler dinlenme fırsatı bulduklarını belirtmişlerdir. **Az İş Yükü** alt teması ile ilgili olarak bir katılımcının görüşü aşağıda verilmiştir:

5 numaralı öğrenci: "Fazla iş olmadığından dolayı ustalarla oturup film izledik."

Yeterli Dinlenme Saatleri, İşyerinin Çalışma Koşulları altında belirtilen diğer tema olmuştur. Öğrencilerin %1,4' ünün belirttiği üzere kendileri için yeterli olmasa da dinlenme saatleri olduğunu belirtmişlerdir. Bu zamanın bazen 15 dk., bazen de 60 dk. olduğunu belirtmişlerdir. Kanuni olarak katılımcılar dinlenme haklarının olduğunu bilmemekte, maalesef böyle bir talepte de bulunamamaktadırlar. **Yeterli Dinlenme Saatleri** alt teması ile ilgili olarak bir katılımcının görüşü aşağıda verilmiştir:

2 numaralı öğrenci: "12.30'dan 13.30'a kadar öğle arası var. Ben yemeğimi 15 dakikada bitiriyorum ve dinlenmem için 45 dakika zamanım oluyor. Öğle arasında dinlendikten sonra motive olmuş bir şekilde çalışıyorum."

Bu alt tema ile ilgili olarak işletmede gözlem yapan **araştırmacının gözlemi** aşağıda belirtilmiştir:

"1. öğrenci, bilgisayarında çalıştı. Dinlenmek için küçük bir odaları bulunmaktadır. Orada biraz dinlendi."

İşyerinin Çalışma Koşulları altında belirtilen diğer tema **Yetersiz Dinlenme Saatleridir**. İşyeri koşullarına göre değişen dinlenme saatleri stajyerlerden %0,4' ü tarafından günlüklerinde belirtilmiştir. Bu durum stajyerlerin böyle bir haklarının olup olmadığını bilmedikleri düşüncesini de akla getirmiştir. Örneğin dışarıya tamir bakım için giden bir stajyer, ancak işin

bitiminde, kurum içinde çalışan ise verilen işi bitirdikten sonra mola verdiğini belirtmiştir. Dolayısıyla sabit bir saatte dinlenme için vaktin ayrılmadığı stajyerler tarafından belirtilmiştir. Yukarıdaki alt temalarda da belirtildiği üzere yoğun iş yükü ve angarya işler yaptırılan stajyerler insani hakları olan dinlenme meselesinde bile sömürülmekte, hakları gasp edilmektedir. **Yetersiz Dinlenme Saatleri** alt teması ile ilgili olarak bir katılımcının görüşü aşağıda verilmiştir:

3 numaralı öğrenci: *"sadece 15 dk. yemek molasında dinlenebildim."*

Koordinatör öğretmenlerin ve Koordinatör Müdür Yardımcılarının **"İşyerinin Çalışma Koşulları"** teması ile ilgili olarak görüşme sonuçlarından elde edilen örnekler aşağıda verilmiştir.

3 numaralı öğretmen: *"..... firmalar bazen stajyer öğrencilere aşırı yük veriyorlar ve öğrenciler staj yapmak istemiyorlar."*

4 numaralı öğretmen: *"Alan dışı çalışma genelde oluyor. Çocukların en çok şikayet ettikleri ise temizlik, fatura ödeme, para yatırma, para çekme vb. işlemler."*

1 numaralı Koordinatör Müdür Yardımcısı: *"Stajyerlerimiz kendi alanlarına uygun yeterince işletme bulamadıkları için alanlarına yakın işletmeleri tercih etmektedirler. Dolayısıyla bu durumda alan dışı işlerle de muhatap olma durumu doğmaktadır. Fakat işyerine ait bazı farklı işlerde çalıştıklarını öğrencilerimiz bize belirttiğinde hemen müdahale etmekteyiz."*

Koordinatör müdür yardımcısının alan dal dışı çalışmaya yönelik söylemlerine karşın, ele aldığımız staj durumunda hem öğrencilerin günlüklerinde hem de araştırmacının gözlem notlarında, bazı öğrencilerin alan dal dışı çalışmaya devam ettikleri ortaya çıkmaktadır.

Tablo 4 de görüldüğü üzere endüstri meslek lisesi öğrencilerinin staj yaptıkları iş yeri koşullarında ifade edilen bir başka önemli tema %10,7 ile **Mesai Saatleri** ana temasıdır.

Söz konusu tema altında, günlüklerin incelenmesi sonucunda orta çıkan birinci alt tema **Mesai Saatleri İçinde Çalıştırılma** alt teması olmuştur. Katılımcı öğrencilerin %4,9' u mesai saatleri içinde çalıştıklarını günlüklerinde belirtmektedirler. Bu alt tema ile ilgili olarak bir katılımcının görüşü aşağıda verilmiştir:

1 numaralı öğrenci: *"Saat 5 'te çıktım dershaneye gittim."*

Mesai saatleri temasına ilişkin ortaya çıkan bir diğer alt tema **Mesai Saatleri Dışında Çalıştırılma** olmuştur. Stajyer öğrenciler haftada üç gün

işletmede hem teorik hem de uygulamalı eğitim alırlar (Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği 123/2). İşletme ile okul arasında stajyerlerle ilgili bir sözleşme yapılmaktadır. Bu sözleşmede gün sayısı bellidir ama giriş çıkış saatleri bulunmamaktadır ve bu önemli bir eksikliklerdir. Dolayısıyla işletmeler bu durumu da çoğunlukla lehlerine kullanabilmektedirler.

Katılımcıların %3,8' i işletmelerin mesai saatlerine uymadıklarını belirtmişlerdir. Yukarıda da belirtildiği gibi Türkiye'de stajyerlerle ilgili en fazla istismar edilen konulardan biri de çalışma zamanına uyulmamasıdır. Stajyerler çoğunlukla zamanında işyerinden çıkamamakta, yaptıkları işi tamamlamadan evlerine gönderilmemektedir. Maalesef bu durumu kontrol edecek yetkili bir mercii de yoktur. Bunun yanında yukarıda belirtildiği gibi sözleşmede haftada üç gün çalışması gerekirken, stajyerler Cumartesi günlerinde bile işyerlerinde çalıştırılmaktadırlar. Stajyer öğrenciler üzerinden yapılan bu iş gücü sömürsüne, stajyer öğrenciler ses çıkaramamakta mecburen çağrıldığı gün çalışmak zorunda kalmaktadırlar.

İşletmelerde stajyerlerin mesai saatleri dışında çalıştırıldıkları ile ilgili Kunt (1992) stajyerlerin günlük çalışma sürelerinin sekiz saatten fazla olduğunu, genellikle tatillerde de çalıştırıldıklarını, çoğunluğunun hiç izin kullanmadığını çalışmasında belirtmiştir.

Mesai Saatleri Dışında Çalıştırılma alt teması ile ilgili olarak bazı katılımcıların görüşleri aşağıda verilmiştir:

2 numaralı öğrenci: "..... Sonunda bitirmiştim ama saat 18.30 olmuştu ve ben diğer haftaya sarkmaması için bitirmek zorundaydım, geç kaldım ama bitti."

4 numaralı öğrenci: "işe 07:30-08:00 başlıyorum. Akşam ise servis durumuna bağlı olarak 6-7 gibi çıkış yapıyorum."

3 numaralı öğrenci: "Bundan sonra Cumartesi günleri de gel dedi. Anlaşılan yarın yine işyerindeyim."

Bu alt tema ile ilgili olarak işletmede gözlem yapan **araştırmacının gözlemi** aşağıda belirtilmiştir:

"1. öğrencinin akşam 18.00 a kadar çalıştığı gözlemlendi."

Koordinatör öğretmenlerin **mesai saatleri** ile ilgili görüşleri farklılaşmaktadır:

3 numaralı öğretmen: "Devlet kurumlarında staj yapan öğrencilerimizin çalışma saatleri sorun olmuyor, iş yükü çalışan personel kadar. Özel firmalarda staj yapan öğrencilerimizin çalışma saatleri sorun oluyor, 8 saatten fazla çalışan öğrencilerimiz oluyor,..."

4 numaralı öğretmen: " Genelde mesai saatlerine uyuyorlar."

Katılımcılar 12.sınıf öğrencileri olduğu için üniversite sınavına hazırlanmaları gerekmektedir. Ne yazık ki meslek lisesi programları bir üst öğrenime yeterince hazırlayacak etkinlikte değildir. Ayrıca öğrencilerin büyük bir çoğunluğunu dar gelirli ailelerin çocukları oluşturduğundan ek para harcayarak (özel ders, dershaneye gitme vb.) üniversiteye hazırlanmaları mümkün olmamaktadır. Bir de buna staj sürecindeki aşırı iş yükü eklenince sınava hazırlanmak öğrenciler için sorun olmaktadır. Günlüklerde "üniversite sınavına hazırlanabilme" ile ilgili olarak ortaya çıkan örneklerin sıklığının oldukça az olması da meslek lisesi öğrencilerinin üniversite beklentilerinin düzeyini yansıtması bakımından önem taşımaktadır.

Mesai Saatleri teması altındaki diğer tema **Üniversite Sınavı İçin Günlük Çalışma Süresi Ayrılabilir**dir. Katılımcılardan %0,6' sı üniversite sınavı için; haftada üç gün işletmelerinde yaşadıkları aşırı iş yükü nedeniyle, mesai sonunda vakit bulabilirlerse, günlük çalışma süresi ayrabildiklerini belirtmişlerdir. **Üniversite Sınavı İçin Günlük Çalışma Süresi Ayrılabilir** alt teması ile ilgili olarak bir katılımcının görüşü aşağıda belirtilmiştir:

1 numaralı öğrenci: "Bugün biraz daha erken çıktım çünkü dershaneye gitmem gerekiyordu."

Dershaneye Düzenli Gidebilmesi teması **Mesai Saatleri** temasının altındaki diğer temadır. Katılımcılardan %1,2' si üniversite sınavı için dershaneye düzenli gidebildiğini belirtmiştir. Ailelerinin maddi durumu çok iyi olmadığı için yukarıda da belirtildiği gibi meslek lisesi öğrencilerinden çok azı dershaneye gidebilmektedirler. **Yazıldığı Dershaneye Düzenli Gidebilmesi** alt teması ile ilgili olarak bir katılımcının görüşü aşağıda belirtilmiştir:

1 numaralı öğrenci: "Akşama kadar staj, ardından dershane. Akşam dershaneye geçtim."

Katılımcılardan %0,2' si gün boyu alanları dışında yoğun çalıştırıldıkları için dershaneye vaktinde çıkabilirlerse yetişebildiklerini belirtmiştir. **Üniversite Sınavı İçin Dershaneye Gitmekte Zorlanma** alt teması ile ilgili olarak bir katılımcının görüşü aşağıda belirtilmiştir:

1 numaralı öğrenci: "Resmen sınava da ucu ucuna yetiştim..."

Bu alt tema ile ilgili olarak işletmede gözlem yapan **araştırmacının gözlemi** aşağıda şöyle belirtilmiştir:

"1. öğrenci ayrıca mesai saatlerinin uzaması sebebiyle dershaneye geç kalacağı için huzursuz olduğu gözlemlendi."

Koordinatör öğretmenlerin ve Koordinatör Müdür Yardımcılarının Üniversite Sınavına Hazırlık ile ilgili görüşleri aşağıda verilmiştir.

6 numaralı öğretmen: " Öğrencilerimiz genelde dershaneye giderler, bazıları da kitaplarından test çözerek hazırlanırlar."

3 numaralı öğretmen: " Staj süresinden dolayı hafta sonu hazırlık yapıyorlar, genelde staj bittikten sonra hazırlık yapmayı tercih ediyorlar, staj ve hazırlığı bir arada yürütemediklerini söylüyorlar."

4 numaralı öğretmen: " Genelde hafta içi stajdan sonra kalan sürede evde ders çalıştıklarını, hafta sonu da dershaneye giderek sınava hazırlandıklarını söylüyorlar. Genel olarak 3 gün staj, 2 gün okul, hafta sonu dershane şeklinde çok yoğun olduklarını, çok yorulduklarını belirtiyorlar. Aynı anda hem okul derslerine çalışmanın hem de sınav konularına çalışmanın kendilerini çok zorladıklarından yakınıyorlar."

1 numaralı Koordinatör Müdür Yardımcısı: " Meslek liselerinde öğrencilerimiz çoğunlukla iki yıllık üniversitelere sınavsız gittikleri için fazla hazırlık görülmemektedir. Bazı öğrenciler dershaneye gitmektedir."

Tablo 4 de endüstri meslek lisesi öğrencilerinin staj yaptıkları iş yeri koşullarında ifade edilen tema %11,1 ile **Yemek Olanığı** ana temasıdır. Bilindiği üzere çalışanların performanslarında önemli bir etken olan yemek ihtiyacının temiz, hijyen, zamanında ve doyurucu olması, işyeri motivasyonu ve başarısını arttırmada önemlidir.

Yemek Olanığı temasının altında **Yemek İhtiyacının İşverence Karşılanması** teması bulunmaktadır. İşletmede mesleki eğitimlerini yapan stajyerlerin %10,1' i öğle yemeklerinin işveren tarafından karşılandığı belirtilmiştir. Öğlen yemeklerini kimi işletmeler kendi mutfak ortamlarında stajyerlerin de yardımlarıyla hazırlayarak, kimi işletmeler de dışarıdan sipariş ile sağlamışlardır. **Yemek İhtiyacının İşverence Karşılanması** alt teması ile ilgili olarak bir katılımcının görüşü aşağıda belirtilmiştir:

1 numaralı öğrenci: "..... Hanım bezelye, pilav yapmıştı. Aynı zamanda yemeklerimizi o yapar. Hazırlamış sofrayı, turşular, yoğurtlar falan hep beraber yemeğimizi yedik."

Yemeklerin Lezzetli Ve Doyurucu Olması teması *Yemek Olanığı* ana temasında yer almıştır. Araştırmacının da işletme ortamında yaptığı gözlemlerde işletmede mutfak ortamında hazırlanan yemekler stajyerler tarafından beğenildiği, temiz, lezzetli ve doyurucu olduğu kendileri tarafından çokça belirtilmiştir. *Yemeklerin Lezzetli Ve Doyurucu Olması* alt teması ile ilgili olarak bir katılımcının görüşü aşağıda belirtilmiştir:

3 numaralı öğrenci: *"Yemeğe gittim sonra yemek yine harikaydı. Yemek saatini iple çekiyorum."* *"Yine de ben vazgeçmem aşçımız gerçekten mükemmel yemek yapıyor."*

Bu alt tema ile ilgili olarak işletmede gözlem yapan *araştırmacının gözlemi* aşağıda şöyle belirtilmiştir:

"3. Öğrenci, çalışanlarla beraber yemek yedi. Yemekler görüldüğü kadar güzel ve doyurucuydu."

Koordinatör öğretmenlerin ve Koordinatör Müdür Yardımcılarının *Yemek Olanığı* ile ilgili görüşleri aşağıda verilmiştir.

4 numaralı öğretmen: *" Öğrencilerin yemeklerini işyerleri karşılıyor. Bazılarının kendi mutfacı ve çalışanı var. Kendi yemeklerini günlük yapıyorlar. Bazılarının ise sadece mutfacı var. Yemeği dışarıdan söylüyorlar."*

2 numaralı öğretmen: *" Genellikle kazancı iyi olan ve kurumsal olan firmalarda öğrenciler ve tüm çalışanlar için yemek çıkıyor ve öğrenci ihtiyacını böylece karşılıyordu. Ama birkaç firmada gördüğüm olay, erkek öğrenciler işyeri yöneticisi ile daha iyi ilişki kurarak birlikte yemek yerken, kız öğrenciler kendi ceplerinden ve işyeri dışında yemek ihtiyacını karşılamak zorunda kalıyordu."*

2 numaralı Koordinatör Müdür Yardımcısı: *" Yemeklerin çalışanlar ve stajyerlerce beraber hazırlanıp yenildiği öğrencilerimiz tarafından belirtilmektedir. Bazı yerlerde dışarıdan sipariş etmektedirler."*

Tablo 4 de endüstri meslek lisesi öğrencilerinin staj yaptıkları iş yeri koşullarında sıklıkla belirttiği temalardan biri %7,9 ile *Ekonomik Haklar* ana teması olmuştur. Aday çırak, çırak ve işletmelerde meslek eğitimi gören öğrencilere ödenecek ücret ve bu ücretlerdeki artışlar; aday çırak veya çırağın velisi veya vasisi veya kişi reşit ise kendisi; öğrenciler içinse okul müdürlüğü ile işyeri sahibi arasında Bakanlıkça belirlenen esaslara göre düzenlenecek sözleşme ile tespit edilir. Ancak, işletmelerde meslek eğitimi gören örgün eğitim öğrencilerine, asgari ücretin net tutarının yirmi ve üzerinde personel çalıştıran işyerlerinde yüzde 30'undan, yirmiden az personel çalıştıran işyerlerinde yüzde

15'inden, aday çırak ve çırağa yaşına uygun asgari ücretin yüzde 30'undan aşağı ücret ödenemez (Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği).

Türkiye'de işletmelerde mesleki eğitimlerini yapan stajyerlerin yaşadıkları istismar konularından biri de onların ekonomik hakları ile ilgilidir. Stajyerlerin ucuz işçi gibi görülmesi, yoğun mesai ile çalıştırılıp hak ettiği ücretin verilmemesi, eksik verilmesi veya zamanında verilmemesi meselesi, yetkili taraflarca çözüme kavuşturulamayan konular olmuştur. Bu sorunun en önemli tarafı da okul idaresidir. Eğer okullar bu konuya yeterince eğilmez, sorunların çözümü için gerekli idari ve adli yolları çalıştırmazsa, maalesef bu sorun artarak devam edecektir. Kanunda stajyerlerin ücreti açıkça belirtilmiştir. Ama uygulama noktasında okullar ve görevli koordinatör öğretmenlerin işletmeler üzerinde pek yaptırım gücü bulunmamaktadır veya uygulanmamaktadır.

Ekonomik Haklar teması altındaki ilk tema **Yasal Aylık Ücretin Eksik Verilmesidir**. Stajyerlerden %2' si günlüklerinde işletmede ücretlerini eksik aldıklarını belirtmişlerdir. Aslında bu durum, öğrencilerin, almaları gereken yasal aylık ücretini tam olarak bilmediklerini ortaya çıkarmıştır. Çünkü işletmeden aldığı harçlık düzeyindeki ücretin onu mutlu ve tatmin ettiği gözlenmiştir. Genellikle işletmeler stajyerlere eksik ücret ödemekte ve öğrencilerde buna itiraz etme şansını bulamamaktadırlar. Bu ücretin eksik verilmesi konusunda okullar da işletmelerde yaptırım gücünü kullanamamaktadır.

Stajyerlerin ekonomik haklarından, yasal aylık ücretin eksik verildiği teması ile ilgili; Kırhoğlu ve Gökgez (2011) stajyerlere az da olsa bir kısmının ücretlerinin eksik ödendiğini veya zamanında ödenmediğini, Erol (2004) de stajyerlerin ücretlerini tam alamadıklarını belirtmişlerdir.

Yasal Aylık Ücretin Eksik Verilmesi alt teması ile ilgili olarak bir katılımcının görüşü aşağıda belirtilmiştir:

3 numaralı öğrenci: *"Bugün haftalığımı aldım,50 lira. Para yönünden hiçbir zaman sıkıntım olmadı. Bazen unutup vermiyor bende utandığım için istemiyorum. Bir ara kızmışlardı bana. Neden gelip istemiyorsun diye. Ondan sonra hiçbir münakaşamız olmadı, her zaman haftalığımı veriyor."*

Bu alt tema ile ilgili olarak işletmede gözlem yapan **araştırmacının gözlemi** aşağıda şöyle belirtilmiştir:

"4. öğrencinin haftalık ücreti aldığı gözlemlendi. Ama elinde görüldüğü kadarıyla yasal ücretten eksikti."

Ekonomik Haklar teması altındaki ikinci tema **Yasal Aylık Ücretin Verilmesidir**. Stajyerlerden %0,8' i günlüklerinde yasal aylık ücretlerini tam aldıklarını belirtmişlerdir. Yasal aylık ücretinin tam alınması sıklık oranının oldukça düşük olması, öğrencilerin haklarının nasıl yendiğini ve bu konuda stajyerlerin bilmeleri gereken ekonomik haklarından habersiz olduklarını

göstermiştir. Yasal aylık ücretle ilgili Gülsoy (2007), stajyerlerin ücretlerini düzenli olarak alabildiklerini çalışmasında belirtmiştir. **Yasal Aylık Ücretin Verilmesi** alt teması ile ilgili olarak bir katılımcının görüşü aşağıda belirtilmiştir:

2 numaralı öğrenci: "Bu gün maaş günüydü. Asgari ücrete zam gelince ilk zamlı maaşımızı alacaktık."

Bu alt tema ile ilgili olarak işletmede gözlem yapan **araştırmacının gözlemi** aşağıda şöyle belirtilmiştir:

"2. öğrenci, kurumsal bir yer yani banka olduğu için kendisine tam ücret verilmektedir."

"**Yasal Aylık Ücretin Verilmemesi**" alt teması **Ekonomik Haklar** teması altındaki diğer temadır. Katılımcılar tarafından %0,4 ile belirtilmiş olup, sıklığı düşük oranda bulunması işletmelerin, öğrencilerin ekonomik haklarını nasıl gasp ettiğini, sömürdüğünü, ucuz işçi olarak çalıştırdığını göstermiştir. Ne yazık ki stajyerler bu haklarını da işletmelerden talep edememiştir. Bu konuda bir katılımcının görüşü aşağıda belirtilmiştir:

1 numaralı öğrenci: "Bir iş verilmiyor bize, herhalde bundan dolayı ücret almıyoruz." "En geç çıktığım saat 18.00, o da bir işe gidersek fakat buna karşılığa ücret almıyorum."

Bu alt tema ile ilgili olarak işletmede gözlem yapan **araştırmacının gözlemi** aşağıda şöyle belirtilmiştir:

"1. öğrenciye herhangi bir ücret ödendiği gözlemlenmedi. Kendisi de çoğu kez arkadaşlarına ücret alamadığını belirtmişti."

Ekonomik Haklar teması altındaki diğer tema **Fazla Mesainin Ücretlendirilmemesidir**. Katılımcıların %0,6' sını günlüklerinde mesai saatleri dışında emeklerinin karşılığını alamadıklarını, herhangi bir ücret ödenmediğini belirtmişlerdir. Katılımcılar, hafta içi sabah 8'den, akşam 5'e kadar çalışmaları gerekirken, akşam saat 7-8 lere kadar çalıştırılmış, bunun yanında cumartesi günleri de mesai yaptırılmalarına rağmen herhangi bir ücret ödenmemiştir. Bu durum araştırmacı tarafından da gözlenmiştir. **Fazla Mesainin Ücretlendirilmemesi** alt teması ile ilgili olarak bir katılımcının görüşü aşağıda belirtilmiştir:

3 numaralı öğrenci: "Fazla mesai yaptık. Ama bu durum haftalığıma yansımıyor."

Ekonomik Haklar teması altındaki diğer tema **Fazla Mesainin Ücretlendirilmesidir**. Stajyerlerin %0,2' si günlüklerinde fazla mesaiye kaldıkları zaman kendilerine bir ücret ödendiğini belirtmişlerdir. Burada söz konusu ödeme de kabaca ve nadir bir ödeme olup, hakkettikleri saat karşılığı ücret olmadığı günlüklerinde verdikleri rakamlardan anlaşılmıştır. **Fazla Mesainin Ücretlendirilmesi** alt teması ile ilgili olarak bir katılımcının görüşü aşağıda belirtilmiştir:

4 numaralı öğrenci: "Bu arada haftalık 40TL alıyorum, yarından 20TL'sini alma günüm Cumartesi de 20TL veriyor ama Cumartesi mecburi değil yani."

Ulaşım İhtiyacının İşyeri Tarafından Sağlanmaması alt temasında ise oran %3,2' dir. Stajyerlerin ulaşım sorunları olduğu, işverenlerinin de bu ihtiyaçlarını karşılamadıkları günlüklerinde belirtilmiştir. Bu konuda bir katılımcının görüşü aşağıdadır:

2 numaralı öğrenci: "Bugün yine iş yerime yürüyerek gittim, Minibüse bindiğimde, evime çok ters olduğu için hem 1 saat yürüyor ve çift dolmuş yapmak zorunda kalıyorum."

Katılımcılar %0,6 ile **Ulaşım İhtiyacının İşyeri Tarafından Sağlanması** alt temasında az da olsa ulaşım ihtiyaçlarının işyerince karşılandığını belirtmişlerdir:

3 numaralı öğrenci: "Bugün iş yerine arabayla gittik. Sağ olsun her zaman onlar alıp onlar götürüyor."

Koordinatör öğretmenlerin ve Koordinatör Müdür Yardımcılarının "**Ekonomik Haklar**" ile ilgili görüşleri aşağıda verilmiştir.

1 numaralı öğretmen: "Aylık yasal ücret büyük işletmelerce ödenmektedir. Küçük işletmelerde ise ulaşım, harçlık, yemek adı altında ihtiyaçları karşılayacak imkanlar verilmektedir."

2 numaralı öğretmen: "Stajyerlerimiz aylık yasal ücretin tamamını alamamaktadırlar. Kimi zaman haftalık kimi zaman da aylık ödendiğini belirttiler. Ulaşım giderleri öğrencilerimiz tarafından karşılanmaktadır."

4 numaralı öğretmen: "Küçük ölçekli işletmeler yasal ücreti bile vermekte sıkıntı çıkartabiliyor. Fazla mesai ücreti verilmiyor. Ulaşımı genelde öğrenciler kendileri toplu taşıma araçları ile hallediyor. Orta ve büyük ölçekli işletmeler yasal ücreti veriyor. Bu işletmeler stajyerleri genel olarak ek mesaiye bırakmıyor."

Ulaşımı ise duruma göre öğrenciler toplu taşıma ile yada varsa firmanın servisi ile hallediyor.”

1 numaralı Koordinatör Müdür Yardımcısı: *“İşletmelerle yapılan sözleşmeler gereği aylık yasal ücretin stajyerlere ödenmesi gerektiğini işletmeler bilmektedirler. Fakat uygulama safhasında bu durum suiistimal edilmekte ödeme eksik yapıldığı da olmaktadır. Mesai saatlerine dikkat edilmektedir fakat bazı öğrencilerimiz cumartesi günleri de işletmelerin kendilerini çağırdıklarını belirtmişlerdir. Bu durumda okul idaresi olarak yöneticilerle görüşüp çözmeye çalışmaktayız. Genellikle ulaşım stajyerler tarafından karşılanmaktadır.”*

Koordinatör müdür yardımcılarının stajyerlerin ücretlerinin eksik verildiğini, koordinatör öğretmenlerin öğrencilerin ücretlerin tamamını alamadıklarını itiraf etmeleri, şu konuyu ortaya koymuştur ki; ortada bir haksızlık vardır, öğrencilerin ekonomik olarak hakları gasp edilmektedir. Fakat bu duruma maalesef müdahale edip çözmeye acizlik gösterilmekte, idari personel yetkilerini sonuna kadar kullanamamaktadır.

Tablo 4 de katılımcılar günlüklerinde %0,6 ile işletmelerin **Fiziki Mekân – Donanım** durumlarından bahsetmişlerdir. Araştırmacı da öğrencilerin okulda bulamadığı cihaz, alet ve donanımların işletme ortamında da eksik ve yetersiz olduğunu, aynı zamanda çalışma molalarında dinlenebilecek odalarının bulunmadığını gözlemlemiştir. Katılımcıların %0,4’ ü **İşyerindeki Makine-Teçhizat Ve Donanım Yeterliliğinin** az olduğunu belirtmişlerdir. Buna karşı bir çalışma olarak Nayır (2006) öğrencilerin işyerinde iş yapmalarını sağlayacak her türlü araç ve gerecin mevcut olduğunu, işyerinde bu araç ve gereçleri kullanmalarına izin verildiğini belirtmiştir.

Bu alt tema ile ilgili bir katılımcının görüşü aşağıda belirtilmiştir:

4 numaralı öğrenci: *“Arıza tespitini de, elemanların çalışıp çalışmadığını da ölçü aletleriyle kontrol ediyor. Eğer elemanlarda eskiyen parça varsa değerlerine bakıp yenisiyle değiştiriyor.”*

Bu alt tema ile ilgili olarak işletmede gözlem yapan **araştırmacının gözlemi** aşağıda şöyle belirtilmiştir:

“4. öğrencinin işletmesinde elektronik cihaz sayısı azdı. Küçük elektronik cihazlar fazlaydı. Elektronik parçaları için depoları bulunmaktaydı. ”

Aşırı iş yükü ve alan dışı hizmet ettirilen stajyerlerin dinlenebilecekleri bir ortamdan mahrumiyetleri, katılımcılar ve araştırmacı tarafından gözlemlenmiştir. İşyerinde kimi zaman depo, kimi zamanda bekleme odaları stajyerler için dinlenme alanları olarak kullanılmıştır. **İşyerindeki Dinlenme**

Alanının Yeterliliği alt teması ile ilgili olarak bir katılımcının görüşü aşağıda belirtilmiştir:

1 numaralı öğrenci: *"Orta odamız var dinlenmek için, koltuklar falan işte yorulduğumuzda başımız falan ağrıdığına orada oturarak falan dinleniyoruz."*

Koordinatör öğretmenlerin ve Koordinatör Müdür Yardımcılarının **"Fiziki Mekân – Donanım"** ile ilgili görüşleri aşağıda verilmiştir.

1 numaralı öğretmen: *"Küçük işletmelerde fiziki mekânlar çok sıkıştırılmış durumda. Müşterilerine iyi hizmet veren işletmeler tüm donanımları sağlamışlar. İşyerleri genelde temiz ancak dinlenme alanları çok kısıtlı."*

6 numaralı öğretmen: *"Genelde teknik servis odaları işyerine kıyasla oldukça küçüktür. Donanım malzemeleri ise basit tamir bakım onarım araç ve gereçleridir. İşyerlerinin temizliğinde stajyerler de çalıştırılmaktadırlar."*

2 numaralı öğretmen: *"İşyeri kontrolüne gittiğimde genel olarak gördüğüm şey, eğer öğrenci staja başlamadan çok önce staj yerini seçmişse her açıdan donanımlı staj yeri oluyor. Bölümümüz gereği bilişim sektörü üzerine hizmet veren işyerleri genel olarak daha donanımlı, temiz ve öğrencinin ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde oluyor. Kurumsal kimliğe önem vermeyen yerlerde sıkıntı yaşıyor."*

1 numaralı Koordinatör Müdür Yardımcısı: *"İşletmeler, ağırlıklı olarak orta ölçekli oldukları için fiziki mekânları bir odayla sınırlı, bölmeyle ayrılmış teknik servis odalarıdır. Donanım da ise servis ihtiyaçlarını görece kadar malzemeleri bulunmaktadır. Ama bazı üst cihazlar eksiktir. İşyeri temizliğinde ise maalesef işletmeleri uyarmamıza rağmen diğer çalışanlarla beraber stajyerleri kullanılmaktadırlar."*

Tablo 4 de katılımcılar günlüklerinde %0,6 sıklıkta **İşçi Sağlığı Ve Güvenliği** ana temasına değinmişlerdir. İşyerinde olması gerekli iş güvenliği kuralları ve güvenlik kontrolleri konularının stajın ilk haftasında stajyerlere anlatılması gerektiği koordinatör müdür yardımcılarıyla yapılan görüşmede belirtilmiştir. Fakat katılımcılar bu konuda herhangi bir rehberlik faaliyetine tabi olmadıkları için kendi sağlıkları ve güvenlikleri konusunda işletmelerden herhangi bir talepte bulunmadıkları gözlenmiştir. Çalıştıkları işyeri ortamını olduğu gibi kabullenmişlerdir.

Katılımcılardan %0,4' ü işletmede iş güvenliği konusunu günlüklerinde belirtmiş ve bir katılımcı, iş güvenliğine dikkat etmediği için küçük bir kaza gerçekleşmiştir. Fakat Gülsoy (2007) de yaptığı çalışmasında; iş yerinde iş

kazalarına karşı alınan önlemlerin yeterli seviyede olduğunu çalışmasında belirtmiştir.

Böyle bir kazayı şanslıymış ki hafif atılan bir katılımcının **İşletmede Güvenlik Kontrollerinin Yapılmaması** temasındaki görüşü aşağıda belirtilmiştir:

6 numaralı öğrenci: *"Ustam atölyeye geçti, bir tane tüplü televizyon vardı. Tüplü televizyonu söktük ustam bana televizyonun ne sorunu olduğunu anlattı. Ben lehim yaparken sigortayı boşaltmış diye biliyorduk meğerse boşaltmamışız. Ben lehim yaparken elektrik çarptı."*

Bu alt tema ile ilgili olarak işletmede gözlem yapan **araştırmacının gözlemi** aşağıda şöyle belirtilmiştir:

"6. öğrenci televizyon tamiri sırasında topraklama işlemine dikkat etmediği için elektrik çarpmasına maruz kaldığı gözlemlendi."

"İşletmede Sağlık Kontrollerinin Yapılması" alt teması ise işletmelerde görülmesi en az sıklıkta olan bir alt tema başlığıdır. Katılımcıların sıklıkla bu konudan bahsetmemeleri işletmelerinde sağlık kontrollerinin yapılmadığının, çalışanların sağlığına önem verilmediğinin göstergesi olmuştur. Katılımcılardan sadece birinin işletmesinde çalışanların sağlık kontrolünün yapıldığı belirtilmiştir. Dolayısıyla bu konuya ne kadar az önem verildiği ortaya çıkmaktadır. Bu temayla ilgili bir katılımcının görüşü aşağıda belirtilmiştir:

3 numaralı öğrenci: *"Bugün iş ve işçi sağlığı için doktor geldi. İşletmeyi gezdi işletmenin eksiklerini söyledi. Hepimizden kan alınıp aşı yapılacaktı, bugünkü gündemimiz buydu"*

Koordinatör öğretmenlerin ve Koordinatör Müdür Yardımcılarının **"İşçi Sağlığı Ve Güvenliği"** ile ilgili görüşleri aşağıda verilmiştir.

6 numaralı öğretmen: *"İşyerlerinde staja başlamadan önce genel güvenlik kurallarından biz bahsettik. Fakat işyerlerinin alması gereken sağlık ve güvenlik tedbirleri yetersiz seviyededir. Bu durumu da yetkililere bildirdik."*

4 numaralı öğretmen: *"Küçük ve orta ölçekli işletmelerde ayrı bir sağlık ve güvenlik personeli yok. Basit sağlık problemlerini kendi imkânlarıyla hallediyorlar. Büyük ölçekli işletmelerin kendi güvenlik personeli var. Sağlık sorunlarını ise basit ise kendi imkanları –varsa bünyelerinde kendi doktorları-yada anlaşmalı kurumlarla hallediyorlar."*

1 numaralı Koordinatör Müdür Yardımcısı: *"Stajyerlerimize işletmeye başlamadan önce genel sağlık ve güvenlik tedbirlerinin koordinatör öğretmenleri*

tarafından anlatılmasını istemekteyiz. Bunun yanında işletmelerinde olması gereken sağlık ve güvenlik tedbirleri olduğunu koordinatör öğretmenlerimize belirtip bunlara dikkat etmeleri gerektiğini, aksi durumlarda okul idaresine bildirirlerse işletme yetkililerinde görüşeceğimizi belirtmekteyiz.”

Koordinatör müdür yardımcısının da belirttiği gibi koordinatör öğretmenlerin genel sağlık ve güvenlik tedbirlerini öğrencilerine anlatması gerekmektedir. Fakat öğrencilerin günlüklerinde ve araştırmacının gözlemlerinde bu duruma rastlanmamış olduğunu belirtmek gereklidir. Bu durum şunu göstermektedir ki; Sağlık ve güvenlik konusu sadece idarenin öğretmenlere kâğıt üzerinde verdiği bir görev olarak kalmaktadır, öğrenciler işletmelerde bu konuda bilinçlendirilmeden çalışmaktadırlar.

4.2. “Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin staj sürecindeki ilişkileri (stajyer öğrenci – diğer çalışan personel, stajyerler arası ilişkiler, stajyer öğrenci– koordinatör öğretmen, stajyer öğrenci – işveren) nasıldır?” Alt Problemine İlişkin Bulgular

Tablo 5: Staj Sürecindeki İlişkilere (stajyer öğrenci – diğer çalışan personel, stajyerler arası ilişkiler, stajyer öğrenci– koordinatör öğretmen, stajyer öğrenci – işveren) Göre Temaların Dağılımı

Temalar	Alt Temalar	Frekans	%
İşletmede Çalışan Personelle İlişkiler	Olumlu İlişkiler	16	3,2
	Olumsuz İlişkiler	19	3,8
Stajyer Öğrencilerin Birbirleriyle İlişkileri	Olumlu İlişkiler	3	0,6
	Olumsuz İlişkiler	3	0,6
Koordinatör Öğretmenle İlişkiler	Olumlu İlişki	4	0,8
	Olumsuz İlişki	3	0,6
	Haftalık İşyeri Kontrolünün Düzensiz Olması	3	0,6
	Haftalık İşyeri Kontrolünün Düzenli Olması	2	0,4
Yöneticinin (İşletme Sahibi Ve Stajyerlerden Sorumlu Yetkili) Davranışları	Tehditkâr	4	0,8
	Anlayışlı	7	1,4
Tablo 2 toplamı:		64	13

Günlüklerdeki içerik analizi sonucuna göre Tablo 5 de endüstri meslek lisesi öğrencilerinin staj sürecindeki ilişkilerini ifade eden ana temalar; *İşletmede Çalışan Personelle İlişkiler, Stajyer Öğrencilerin Birbirleriyle İlişkileri,*

Koordinatör Öğretmenle İlişkiler, Yöneticinin (İşletme Sahibi Ve Stajyerlerden Sorumlu Yetkili) Davranışları olarak belirtilmiştir.

İşletmede mesleki eğitim yapan katılımcıların günlüklerinde belirttiği konuların içerik analizine tabii tutulması sonucunda en fazla dikkat çekilen tema %7,1 ile **İşletmede Çalışan Personelle İlişkiler** teması olmuştur. İşletmede mesleki eğitim yapan stajyerler, işletme ortamında, mesleki bilgi ve tecrübelerin paylaşıldığını, aynı ortamı çalışan kişilerle olumlu olumsuz deneyimler yaşadığını belirtmişlerdir.

Stajyerlerin %3,2' si **Sürekli Çalışan Personelle Olumlu İlişkiler** yaşadığını günlüklerinde belirtmişlerdir. Sürekli çalışan personelle beraber yaptıkları kahvaltının bile onları nasıl mutlu ettiğini, kendilerine değer verilince nasıl motive olduklarını, aralarındaki ilişkiyi nasıl güçlendirdiğini aşağıdaki düşünceleriyle belirtmişlerdir. Bunun yanında ustalarıyla beraber yaptıkları sosyal faaliyetlerin stajyerler üzerinde olumlu bir etki bıraktığı gözlemlenmiştir.

1 numaralı öğrenci: *"Aile gibiyiz orada herkes herkesin derdini, sıkıntısını, sevincini bilir."*

3 numaralı öğrenci: *"Kahvaltı hazırladılar. Beni de çağırdılar, yedim dediğim halde zorla yedirdiler. Bu da ne yalan söyleyeyim hoşuma gitti."*

6 numaralı öğrenci: *"Ustamla televizyondan izledik. Beraber güldük, eğlendik, coştuk, sevindik Mersin maçı kazandı."*

Bu alt tema ile ilgili olarak işletmede gözlem yapan **araştırmacının gözlemi** aşağıda şöyle belirtilmiştir:

"1. öğrenci işletme ile sıkıntıları vardı onları öğretmenine bildirdi. İşletmede çalıştığı personelle çay içerken karşılıklı sorunlarını, sıkıntılarını paylaştıkları görüldü."

Katılımcılardan %3,8' i **Sürekli Çalışan Personelle Olumsuz İlişkiler** yaşadığını günlüklerinde belirtmiştir. Bu olumsuz ilişkilerin fazla sıklıkla belirtilmiş olması bize stajyerlerin çalışan personellerle problemleri olduğunu göstermiştir. Bunun sebebi de yukarıda da bahsedildiği gibi; personelin, stajyerlere alanları dışında angarya işleri yaptırması, kendilerine hizmetli gibi davranmaları ve en önemlisi de kendi yapmaları gereken işleri stajyerlere vermeleridir. İşletmede stajyerler çoğunlukla kendilerinin orada çalışan sabit personel tarafından menfi yönde kullanıldıklarına inandıklarını belirtmişlerdir. Gülsoy (2007) stajyerlerin iş yerinde çalışanlar ile problemleri olduğunu çalışmasında belirtmiştir. Çalışanların kendi işlerini stajyerler üzerine yıkarak haksız iş dağılımı yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu konuda bir katılımcının görüşü aşağıda belirtilmiştir:

1 numaralı öğrenci: *"Allah'ım başta bana ne kadar iyi göründüler ne kadar düzgün insanlardı, dürüstlerdi hepsi palavraymış ben hayatımda böyle yer görmedim bazen dış görünüşe güvenmemek lazımmış."*

Bu alt tema ile ilgili olarak işletmede gözlem yapan **araştırmacının gözlemi** aşağıda şöyle belirtilmiştir:

"3. öğrenci kahve, çay getir götür işlerinden fırsat bulduğunda fişlerin bilgisayara aktarılması ile çalıştı. Çok mutlu olmadığı gözlemlendi. Orada çalışan personelle ilişkilerinde zaman zaman sıkıntılar yaşamaktaydı."

Stajyerlerin çalışma ortamları çoğunlukla salon tipi odalarda beraberce bulunduğu için kadın - erkek konuşma adabına pek uyulmadığı, özellikler kadın stajyerlerin erkeklerin nezaketsiz tavırlarından rahatsız oldukları ama buna da katlanmaktan başka çareleri olmadığını belirtmişlerdir. Bu konuda bir katılımcının görüşü aşağıda belirtilmiştir:

3 numaralı öğrenci: *"Çok ahlaksız konuşuyorlar. Ben onların konuşmalarından utanırken onlar gülüyor.". "Ortamım çok kötü. Konuşma odaları yok, özel hayatlarını anlatıyorlar."*

Koordinatör öğretmenlerin ve Koordinatör Müdür Yardımcılarının **İşletmede Çalışan Personelle İlişkiler** ile ilgili fikirleri ağırlıklı olarak stajyerlerin işletmede çalışan personelle sıkıntıları olmadığı üzerinedir. Bu alt tema ilgili görüşleri aşağıda verilmiştir.

1 numaralı öğretmen: *"Eğer öğrenci işletmeye çok faydalı ise öğrencimizi el üstünde tutmaktadırlar."*

4 numaralı öğretmen: *" Küçük ölçekli yada aile şirketlerinde çalışanlar arası ilişkiler daha yakın. Bu durumun avantajları olabildiği gibi dezavantajları da var. Kurumsal yada orta ve daha büyük ölçekli işletmelerde ilişkiler daha profesyonel."*

1 numaralı Koordinatör Müdür Yardımcısı: *" Stajyerler genellikle yönetici ve çalışanlarla sorun yaşamamaktadırlar. Bize yansıttıkları sorunları okul yönetimi olarak çözmeye çalışmaktayız. Fakat bazı sorunlu öğrencilerimiz işyerine uyumsuzlukları dolayısıyla yöneticilerle sıkıntıları olmaktadır."*

Tablo 5 de katılımcıların %1,2' si günlüklerinde kendi aralarındaki olumlu ilişkilerinden bahsetmişlerdir. Buna göre stajyerler arasında pek fazla olumsuz durum yaşanmadığı belirtirse de ortak alanlarında bazen sıkıntıları

olduğunu, bazen de sorunları beraber anlaşarak çözüp, diğer çalışanlara karşı birbirlerine destek olduklarını belirtmişlerdir. ***Stajyerlerin kendi aralarında olumlu ilişkiler*** teması ile ilgili bir katılımcının görüşü aşağıda belirtilmiştir:

1 numaralı öğrenci: *"Stajyer arkadaşlarım beni çok iyi anlıyor, onlarda benim gibi aynı durumda ama seslerini çıkartmıyorlar."*

İşverenin stajyerler arasında iş açısından adaletli davranmayıp başka stajyerleri kayırması, işyeri ile ilgili angarya ve alan dışı işleri sürekli aynı stajyerlere yaptırması, stajyerler arasında ***olumsuz ilişkilerin*** doğmasına neden olmuştur. Bu durum da, çalışma ortamında motivasyon ve moralin olumsuz etkilenmesine sebep olmuştur. ***Stajyerlerin kendi aralarında olumsuz ilişkiler*** teması ile ilgili bir katılımcının görüşü aşağıda belirtilmiştir:

1 numaralı öğrenci: *"Hocam sabahtan beri tüm işleri bana yaptırdı, diğer stajyerler hep oturuyor."*

Tablo 5 de katılımcıların %2,4' ü günlüklerinde ***Koordinatör Öğretmenle İlişkilerinden*** bahsetmişlerdir. Bu tema şunu göstermiştir ki; stajyerlerin işletmede yaşadıkları sorunları direk anlatabilecekleri, paylaşabilecekleri ve sorunlarını beraber çözebilecekleri rehber öğretmenleri olması gerekirken, maalesef böyle olmadığı aşağıdaki alt temalarda ortaya çıkmıştır.

Katılımcılardan %0,8' i günlüklerinde ***koordinatör öğretmenleriyle olumlu ilişkileri*** olduğunu belirtmiştir. Koordinatör öğretmenler stajyer öğrencileri ile ortaöğretim kanununda belirtildiği üzere "Öğrencilerin başarı, devamsızlık ve disiplin durumunu izleyerek işletme kayıtlarındaki bilgilerin takip eden iki iş günü içerisinde okul müdürlüğüne iletilmesini sağlar" (MEB Orta Öğretim Kanunu, madde 89-d), haftada en az bir gün işletmede öğrencisi ile bir arada bulunması gereklidir. Katılımcılar kanunda belirtildiği gibi koordinatör öğretmenlerinin çoğunlukla haftada bir gelmediklerini belirtmişlerdir. Fakat bazı katılımcıların da, koordinatör öğretmenleri geldiğinde çok mutlu ve huzurlu hissettiklerini belirtmişlerdir. Bu konuda bir katılımcının görüşü aşağıda belirtilmiştir:

2 numaralı öğrenci: *"Sonra oturup sohbet ettik ve hiçbir sorun olmadığını ve gayet memnun olduğumdan bahsettim. Hoca da benden ve iş yerinden memnuniyetini söyledi. Çok mutlu oldum."*

Bu alt tema ile ilgili olarak işletmede gözlem yapan ***araştırmacının gözlemi*** aşağıda şöyle belirtilmiştir:

“Koordinatör öğretmenini geldi, 1. öğrenci ile görüşme yaptı. İşletme ile sıkıntıları vardı onları öğretmenine bildirdi.”

Katılımcılardan %0,6’ sı günlüklerinde **koordinatör öğretmenleriyle olumsuz ilişkileri** olduğunu belirtmiştir. Koordinatör öğretmenler için yönetmelikte “İşletme yetkilileriyle işbirliği yaparak işyerine uyum sağlayamayan öğrencileri belirler” (Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği) denmiştir. Fakat katılımcıların belirtmiş oldukları durumlarla, koordinatör öğretmenlerin layıkıyla stajyer öğrencilerine olması gereken rehberliği yapamadıkları ortaya çıkmıştır. Nurdoğan (2006) koordinatör öğretmenin beceri eğitiminin uygulaması başlamadan önce iş hayatı konusunda öğrencilere ön eğitim vermesi gerektiğini çalışmasında belirtmiştir. İşletme kontrollerinde; koordinatör öğretmenler ayaküstü stajyer öğrencileriyle görüştükleri, bazen stajyerlerle görüşmeyip işletme yetkilisiyle görüşüp evraklarını imzalayıp hızlıca ayrıldıkları, işletme gözlemlerimizde ortaya çıkmıştır. Koordinatör öğretmenleriyle görüşmeyen öğrenciler sorunlarını anlatamadıklarından, rehber öğretmenleri de stajyerlere bilmesi gereken hakları; ekonomik, sosyal ve iş güvenliği bilgilerini aktaramadıklarından, stajyer öğrenciler mağdur duruma düşmektedirler.

Bu alt tema ile ilgili bir katılımcının görüşü aşağıda belirtilmiştir:

1 numaralı öğrenci: *“Bir sorun olup olmadığını sordu, ben sustum aslında sorun vardı ama herkes yanımda olunca nasıl konuşayım ”Yok hocam” dedim. Neyse işte defterimi falan kontrol etti gitti.”*

Katılımcıların %0,4’ ü günlüklerinde koordinatör öğretmenlerinin **haftalık işyeri kontrolünün düzenli yaptığını** belirtmişlerdir. Katılımcılar koordinatör öğretmenlerden bazıları, sayıları az da olsa tabii, görevini tam yapmakta olduğunu bir katılımcı şöyle belirtmiştir:

2 numaralı öğrenci: *“Sonra koordinatör öğretmenim geldi. Gerekli evrakları imzalattım.”*

Katılımcıların %0,6’ sı günlüklerinde koordinatör öğretmenlerinin **haftalık işyeri kontrolünün düzensiz yaptığını** belirtmişlerdir. Koordinatör öğretmenler katılımcıların ve araştırmacının gözlemleriyle ispatlanmıştır ki işyeri kontrollerini düzensiz yapmaktadırlar. Bu konu ile ilgili Kırlioğlu ve Gökgez (2011) öğretmenlerin staj yerlerini yeteri kadar denetlemediğini, Demirci (2007) stajyerlerin koordinatör öğretmenleriyle düzenli olarak görüşmediklerini, Nurdoğan (2006) koordinatör öğretmenlerin işyerlerini daha çok ziyaret etmeleri gerektiğini belirtmişlerdir.

Sorumlu okul idarecilerine, koordinatör öğretmenlerinin kontrolü konusunda büyük iş düşmektedir. Koordinatör öğretmenlerinin haftalık

kontrollerini yapıp yapmadıklarını takip eden ilgili idareciler, işletmedeki stajyerlerin de haklarını ve sorunlarını çözmeye önemli bir adım atmış olacaktırlar. Düzenli kontrole gelmediğini ifade eden bir katılımcının sözleri aşağıda belirtilmiştir:

1 numaralı öğrenci: *"İki hafta oldu koordinatör hocam gelmedi. Normalde her hafta Çarşamba günü gelir. Cuma oldu hala yok sanırım işleri vardı."*

Bu alt tema ile ilgili olarak işletmede gözlem yapan **araştırmacının gözlemi** aşağıda şöyle belirtilmiştir:

"1. öğrenci koordinatör öğretmeninin geçen hafta da gelmediğini üzülen arkadaşlarına söyledi. Stajyerler ayak işleri ve temizlik işlerinde kendilerini kullandıkları için çok rahatsızlardı. Sıkıntıları vardı ve öğretmeniyle paylaşmak istiyordu."

Koordinatör öğretmenlerin ve Koordinatör Müdür Yardımcılarının **stajyer – koordinatör öğretmen ilişkileri ile** ilgili görüşleri aşağıda verilmiştir.

6 numaralı öğretmen: *"Öğrencilerin staj defterinin nasıl doldurulacağı, iş güvenliği kuralları, işyeri kuralları, devam devamsızlıkla ilgili bilgilendirmeler bizler tarafından yapıldı."*

4 numaralı öğretmen: *"Genelde stajın ilk zamanları öğrenciler için zor geçiyor. Staja başlarken akullarından geçirdikleri ile yaşadıkları biraz farklı olabiliyor. Biraz zamana ihtiyaçları olduğunu, iş yerindeki sorumlularının kendilerini tam olarak tanımadıklarından dolayı ilk zamanlarda fazla iş vermeyeceklerini, fakat zaman geçtikçe kendilerini daha iyi tanıyacaklarını ve daha fazla güvenerek iş vereceklerini belirtiyoruz. Stajın başında iş yeri çalışanları ile durumları, müşteri ilişkileri, ücret, izin durumları, staj defteri gibi konularda gerekli bilgilendirmeleri yapıyorum. Öğrencinin iletişim bilgilerini alıyorum –telefon, e-posta vb - herhangi bir sıkıntıda bana ulaşabileceği telefon ve mail gibi bilgilerimi hem öğrenciye hem işyerine bırakıyorum."*

2 numaralı Koordinatör Müdür Yardımcısı: *"Koordinatör öğretmenler haftada bir kez muhakkak stajyerlerini kontrol ederler. Burada sorun ve sıkıntıların çözümü, genel rehberlik çalışmaları ve işletme ile diyalog sağlanır."*

Yukarıda belirtildiği üzere koordinatör öğretmenler; haftalık kontrollerine düzenli gittiklerini, öğrencilerine gerekli olan rehberliği yaptıklarını, staj dosyası ile ilgili yapmaları gerekenleri anlattıklarını belirtmişlerdir. Fakat öğrencilerin günlüklerinde ve araştırmacının gözlemlerinde uygulamanın böyle olmadığını belirtmek gerekmektedir.

Tablo 5 de katılımcıların %2,2' si günlüklerinde **Yöneticinin (İşletme Sahibi Ve Stajyerlerden Sorumlu Yetkili) Davranışlarından** bahsetmişlerdir. Okul ortamından işletme ortamına yeni gelen bir stajyer için yönetici demek okuldaki müdüre eş demektir. Stajyerler kendilerinden sorumlu olan yöneticilerle ne kadar uyumlu ve sorunsuz yaşarsa o işletmeyi kabullenme süreci kolaylaşmakta, çalışma arzusu ve motivasyonu artmaktadır.

Katılımcıların %0,8' i yöneticilerinde **Tehditkâr** davranışlar gördüklerini günlüklerinde belirtmişlerdir. Katılımcılar yöneticileri tarafından stajlarının geçerli sayılabilmesi için staj dosyalarının bile aleyhlerinde kullanılarak nasıl haklarının yendiği ve zorla farklı işler yaptırıldığını belirtmişlerdir. Bu konuda bir katılımcının görüşü aşağıda belirtilmiştir:

3 numaralı öğrenci: *"Beni bilgisayarımıza şikâyet etti, resmen beni tehdit eder gibi konuştular. "Nasil olsa staj defteri bizim önümüze gelecek." dediler. Bilseydik seni almazdık dediler."*

Bu alt tema ile ilgili olarak işletmede gözlem yapan **araştırmacının gözlemi** aşağıda şöyle belirtilmiştir:

"3. öğrenci oda temizliğini yaptı. Yöneticisi ile tartıştı. Yönetici stajyere staj dosyasında bu tavırlarını dikkate alacağını söyledi."

Katılımcıların %1,4' ü yöneticilerinin **Anlayışlı** olduklarını belirtmişlerdir. İşyerlerinde aşırı iş yükleriyle yıpratılan, alan dışı çalıştırılan stajyerler az da olsa bazı zamanlarda kendilerine anlayışlı davranıldığını düşünmüşlerdir. Oysa zamanla onların da anlayacakları üzere bu kaşıkla verip, kepçeyle almaktan farklı bir durum değildir. Bu konuda bir katılımcının görüşü aşağıda belirtilmiştir:

1 numaralı öğrenci: *"..... Bey'den izin aldım 16.00' da çıktım. Patron bu konularda pek anlayışlıdır. Ders olsun hastane olsun hemen izin verir."*

4.3. “Staj sürecinin çıktıları nelerdir?” Alt Problemine İlişkin Bulgular

Tablo 6: Staj Sürecinin Çıktılarına Göre Temaların Dağılımı

Temalar	Alt Temalar	Frekans	%	
Mesleki Yeterlilik	Mesleki Yeterliği Arttırması	26	5,3	
	Mesleki Yeterliği Arttırmaması	10	2,0	
	Yönetim Ve Organizasyona Dair Bilgiler Edinme	9	1,8	
	İşyeri İletişimi Konusunda Deneyim Kazanma	7	1,4	
	Öğrenim Gördüğü Alan Dışındaki Yeterliliği Arttırması	1	0,2	
Mesleğe Yönelik Tutumlar	Meslekle İlgili Gütülenmeyi Olumlu Etkilemesi	8	1,6	
	Meslekle İlgili Gütülenmeyi Olumsuz Etkilemesi	13	2,6	
Çalışma Hayatına İlişkin Tecrübeler	İşçi Sağlığı-İş Güvenliğine İlişkin Becerilerini Geliştirme	2	0,4	
	Okulda Bulunmayan Teknolojiyi Kullanma Deneyimi	10	2,0	
Staj Başarısı	Stajdan Başarısız Olma Kaygısı	4	0,8	
	Başarının Takdiri	2	0,4	
		Tablo 3 toplamı:	92	18,6
		Tablo 1 + Tablo 2 + Tablo 3 :	494	100

Günlüklerdeki içerik analizi sonucuna göre Tablo 6 da endüstri meslek lisesi öğrencilerinin staj sürecinin çıktılarını ifade eden ana temalar; *Mesleki Yeterlilik*, *Mesleğe Yönelik Tutumlar*, *Çalışma Hayatına İlişkin Tecrübeler*, *Staj Başarısı* olarak belirtilmiştir.

İşletmede mesleki eğitim yapan katılımcıların günlüklerinde belirttiği konuların içerik analizine tabii tutulması sonucunda en fazla dikkat çekilen tema %10,7 ile *Mesleki Yeterlilik* teması olmuştur.

“*Staj Sürecinin Çıktıları*” ana temasının altında en fazla sıklıkta belirtilen alt tema “*Mesleki Yeterliği Arttırması*” olmuştur.

Katılımcıların %5,3’ü staj sürecinin sonucunda *Mesleki Yeterliği Arttırdığını* belirtmişlerdir. Öğrenciler okulda aldıkları teorik eğitim sonucunda işletmede mesleki eğitime giderek uygulama aşamalarını tecrübe ederler. Bunun yanında işletmede stajyerler piyasa ortamını, müşteri ilişkilerini, onlara nasıl muamele edilmesi gerektiğini görür ve kendilerini geliştirme imkânı bulurlar. Okulda bulamadığı alet, cihaz ve makineleri işletmede kullanmayı öğrenip mesleğinde en iyi olmak stajın asıl amaçları arasında olmuştur. Katılımcılardan bilişim alanında staj yapanlar; mesleki yeterliliklerini bu staj çalışmasının arttırmadığını, elektronik alanında yapan katılımcılar ise okulda öğrenemedikleri konu ve uygulamaları staj ortamında ustalarından öğrenerek gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Katılımcılardan bazılarının işletmede staj süresince mesleki yeterlilikleriyle ilgili düşünceleri aşağıda belirtilmiştir:

1 numaralı öğrenci: "PhotoShop'ta çizip tasarlıyorum bir şeyler."

4 numaralı öğrenci: "Staja başladığım ilk hafta u yolu montajını öğrendim ve kendi evimize de kurdum. Benim en merak ettiğim konuda ses sistemleri ustamdan bununla ilgili bilgi aldım ve bana oto teybi ile birkaç tane hoparlör verdi evde uğraş öğrenirsin dedi tabi ki bağlantı şekillerini gösterdi evde denedim ve yaptım."

Bu alt tema ile ilgili olarak işletmede gözlem yapan **araştırmacının gözlemi** aşağıda şöyle belirtilmiştir:

"5. öğrenci atölyede ustasıyla beraber elektronik ev aletlerinin tamiratında çalıştı. Ustasından yeni bilgiler öğrendiğini belirterek bir sonraki tamiri tek başına yapabileceğini belirtti."

Katılımcıların %2' si staj sürecinin kendileri için **Mesleki Yeterliği Arttırmadığını** belirtmişlerdir. Yukarıda da belirtildiği gibi bilişim alanında çalışan stajyerler ağırlıklı farklı konularda alan dışı çalıştırıldıkları için, okulda aldıkları eğitimi işletmede uygulayamama sorununu dile getirmişlerdir. Bugün bilişim sektörü her alanda kendine yer bulduğu için, en basit muhasebeciden deposunda malını tasnif için kullanan esnafa, kamu kurumlarında dosyalama işlemlerine kadar bilgisayar kullanımı geniş bir ağa sahiptir. Stajyerler alanlarına uygun bir işletme bulamadığında, her bilgisayarı olan kurumda stajını yapmaya çalışırsa ve bu uygun olmayan işletmeye yerleştirilmede okulu da göz yumarsa stajyerler mesleki yeterliliklerini arttıramamış olacaktırlar. Bu ortamlarda stajını tamamlayan stajyerler mesleki yeterliliklerini farklı alanlarda arttıracaktır. Bu alt tema ile ilgili olarak birkaç katılımcının görüşleri aşağıda verilmiştir:

1 numaralı öğrenci: "Başka bir şey yok ver bilgisayarda bir iş yapalım. Sen iş vermezsen biz ne yapacağız bilgisayarda kendimize göre uğraşyoruz ona da bir şey buluyorlar hafta içi hocamla görüşeceğim."

2 numaralı öğrenci: "Yani işimle, bölümümle ilgili bugünde bir şey öğrenemedim."

Bu alt tema ile ilgili olarak işletmede gözlem yapan **araştırmacının gözlemi** aşağıda şöyle belirtilmiştir:

"2. öğrenci kendi alanı dışında bankanın angarya işleriyle vakit geçirmektedir. Mesleki anlamda bir şey öğrenemediği gözlemlenmektedir."

Stajyerler uygulamalı eğitimleri işyerlerinde öğrenirken, bunun yanında çalıştıkları işletmenin yönetimini ve bu organizasyonda çalışanların görevlerini, hiyerarşik yapıyı ve işleyişi de görüp öğrenirler. Yöneticiden izin alma, şikâyetlerini veya isteklerini ilgili sorumlulara bildirme gibi yönetim organizasyonlarını staj süresince kavramaktadırlar. **Yönetim ve organizasyona dair bilgiler** alt teması ile ilgili olarak birkaç katılımcının görüşleri aşağıda verilmiştir:

1 numaralı öğrenci: " Bey patronumuz, Hanımda grafiker. Bu arada ofiste 8 kişi çalışıyoruz dışarıdan çalışanları sayarsak 12 kişi"

6 numaralı öğrenci: "..... benim ustam oluyor. ablada mutfak işi yapıyor. ustada makine ustası hepsine günaydın dedim bende Elektronik atölyesine geçtim."

İşletmede eğitim gören stajyerlerin %1,4' ünün işyeri **iletişimi konusunda deneyim kazandıkları** ortaya çıkmış, çalıştıkları ortamda diğer stajyerlerle, sürekli çalışan personelle, yöneticiyle ve müşterilerle yaşadıkları karşılıklı ilişkiler onlara işyeri iletişimi deneyimi kazandırmıştır. Bu alt tema ile ilgili olarak bir katılımcının görüşü aşağıda verilmiştir:

3 numaralı öğrenci: "*İnsanlarla anlaşabilmek güzel. Sonuçta orada aynı durumdayız. Kızlar yanaşmıyorlar bana, ben patronun odasındayım diye ama her şey dışarıdan görüldüğü gibi değil. Belki de uzakta durmaları daha iyidir.*"

"**Öğrenim Gördüğü Alan Dışındaki Yeterliliği Artırması**" alt temasında ise yukarıda belirtilen konuların yanında ayrıca

Öğrenciler işletmelere alanları dışında yerleştirildiğinde staj süreci sonunda farklı bir yeterlilik kazanmış olurlar. Bu konuda en önemli görev koordinatör müdür yardımcılarında düşmektedir. Öğrencisi farklı alanlarda staj yapıyorsa hemen işletmede yerini değiştirmeli veya alanına uygun başka bir işletme bulmalıdır. **Öğrenim Gördüğü Alan Dışındaki Yeterliliği Artırması** teması ile ilgili bir katılımcının görüşü aşağıda belirtilmiştir:

3 numaralı öğrenci: "*Başka bir dal ile ilgili işler öğreniyorum.*"

Tablo 6 da işletmede mesleki eğitim yapan katılımcılar staj süreci sonunda mesleğe yönelik tutumlarını ifade ederken; %2,6' sı olumsuz olarak etkilendiğini, %1,6' sı olumlu olarak etkilendiğini belirtmişlerdir.

Mesleki eğitimini yapan stajyerler okulda aldıkları eğitimin uygulamasını işletmede cihazlarla, makinelerle yapabildikçe, tamir edip çözüme kavuşturabildikçe veya serviste kurulumunu başarıyla yapabildikçe mesleğe olan güdülenmelerinin olumlu olarak arttığı gözlemlenmiştir. Bunun yanında işletme

ortamında stajyerler okulda karşılaşmadıkları bir ögeyle karşılaşır. Okulda öğretmen ve öğrenci, işyerinde ise usta ve stajyerler aynı konumdadır fakat okulda olmayıp işletmede olan üçüncü kişi yani müşterilerdir. Stajyerler işyerinde karşılaştıkları veya evine bakım, onarım ve servis için gittikleri kişilerden aldığı olumlu veya olumsuz etkiler ile mesleği ile kendini daha bir pekiştirmekte ve kendine güveni artmaktadır. **Meslekle İlgili Güdülenmeyi Olumlu Etkilemesi** alt teması ile ilgili bir katılımcının görüşü şöyledir:

4 numaralı öğrenci: *"Bu gün de bir uydu montajında müşteri beni çok sevdi. Ben yukarıda çanak montajı ederken usta ev içi tesisatlarını yapıyordu. Bunu da yapmam müşteriye memnun etti. Bana 10 TL bahşiş verdi ve çok mutlu oldum."*

Çalışmada araştırmacı tarafından; bazı katılımcıların işletmeye uyum sağlayamadıkları için mutsuz oldukları, mesleki anlamda kendilerini yetersiz hissettiklerini, alan dışı çalıştırıldıklarından, angarya işlerden dolayı mesleki çalışmalardan uzaklaştırıldıkları gözlemlenmiştir. Stajyerlerin işyerlerinde ve çalışmak için gittikleri ortamda aldığı olumsuz etkilerde mesleğiyle olan güdülenmeyi olumsuz etkilemektedir. Dolayısıyla mesleğini sorgulamakta ve mesleğinden giderek soğumaktadır. **Meslekle İlgili Güdülenmeyi Olumsuz Etkilemesi** alt teması ile ilgili olarak birkaç katılımcının görüşleri aşağıda verilmiştir:

1 numaralı öğrenci: *"Çok sıkılıyorum artık çıkmak istiyorum."*

3 numaralı öğrenci: *"Sinirimden çıktım dama uzun süre ağladım. Ben bunları hak etmiyorum bu yüzden işten nefret ediyorum..."*

Koordinatör öğretmenlerin ve Koordinatör Müdür Yardımcılarının **"Staj Sürecinin Çıktıları"** ile ilgili görüşleri aşağıda verilmiştir.

6 numaralı öğretmen: *"Öğrencilerimiz okulda öğrendikleri teorik bilgileri işyeri ortamında uyguladıklarında mesleklerini daha iyi öğrenmektedirler. Öğrenciler müşterilerle nasıl iletişim kuracaklarını ve mesleklerinin inceliklerini işletmelerde çalışarak öğrenirler."*

3 numaralı öğretmen: *"İş hayatı ve iş ahlakı hakkında kazanım edendiler. Çalışanlar ile iletişim kurarken nasıl davranmaları gerektiğini öğrendiler. İşe başlama ve bitiş saatleri ile düzenli olmayı zamanı kullanmayı öğrendiler."*

4 numaralı öğretmen: *"Mesleki bilgi olarak ne durumda olduklarını görüyorlar. Okulda sıkıldıkları teorik bilgilerin uygulamada karşılığını görünce mesleğe bakış açıları biraz değişiyor. Sahada çalıştıkları ve bir şeyler yapabildiklerini"*

gördükçe kendilerine güvenleri geliyor. Özgüvenleri biraz daha artıyor Mesleki olarak iletişim becerilerinin ilk basamaklarını atıyorlar."

2 numaralı öğretmen: *"Staj süreci öğrenciler için çok güzel bir deneyim ve bilgi kazanma süreci. Okul dışında ilk defa bir işyerinde staj yapmak, farklı insanlarla tanışmak onların iletişim becerilerini, artırdığı gibi onlara güzel tecrübelerde kazanmalarını sağlıyordu. Çok fazla olmasa da bir maddi kazanım onlar için yeni duygulardı. Farklı grup ve okul dışındaki insanlarla işbirliği içinde olmak onlar için çok faydalı oldu. Mesleki olarak da okulda uygulama imkânı olmayan bilgileri uygulama fırsatı bularak kendilerini mesleki olarak geliştirdiler."*

2 numaralı Koordinatör Müdür Yardımcısı: *"Staj süreci sonunda stajyerler mesleki olarak kendilerini geliştirirler. İletişim becerileri artar, işbirliği güçlenir. Okulda öğrendiklerini işletmede uygulayarak en üst seviyeye kendini getirmiş olur."*

Tablo 6 da katılımcıların %2,4' ü staj süreci sonucunda **çalışma hayatına ilişkin tecrübeler** edindikleri belirlenmiştir.

Katılımcıların %0,4' ü işletmede çalışırken iş güvenliğine ve işçi sağlığı konusunda deneyimlerinden günlüklerinde bahsetmişlerdir. Stajyerler işçi sağlığı ve iş güvenliği bilgilerini stajyerler koordinatör öğretmenlerinden yeterli seviyede alamadığı için, bu konuları maalesef işletmede yaşayarak öğrenmişlerdir. **İşçi sağlığı-iş güvenliğine ilişkin becerilerini geliştirme** alt teması ile ilgili birkaç katılımcının görüşü şöyledir:

3 numaralı öğrenci: *"Bugün iş ve işçi sağlığı için doktor geldi. İşletmeyi gezdi işletmenin eksiklerini söyledi hepimizin den kan alınıp aşı yapılacaktı bugün ki gündemimiz buydu"*

6 numaralı öğrenci: *"Tüplü televizyonu söktük ustam bana televizyonun ne sorunu olduğunu anlattı ben lehim yaparken sigortayı boşaltmış diye biliyorduk meğerse boşaltmamışız. Ben lehim yaparken elektrik çarptı."*

Katılımcıların %2' si işletmede çalışma hayatına ilişkin deneyimler de **okulda bulunmayan teknolojiyi kullanma deneyimleri** kazandıklarını belirtmişlerdir. Mesleki ve teknik eğitim de okulların atölye ve laboratuvar donatımları yetersiz ve teknolojik açıdan da sanayi de cihazlara göre geri olduğu için staj eğitimlerini yapan öğrenciler işletme ortamında okulda bulunmayan teknolojiyi kullanarak mesleki yeterliliklerini arttırmış olurlar. Bu alt tema ile ilgili birkaç katılımcının görüşü şöyledir:

4 numaralı öğrenci: *"Ben yukarıda çanak montajı ederken usta ev içi tesisatlarını yapıyordu." "106 ekran plazma TV uygun bir şekilde duvara delip montaj ettik "*

5 numaralı öğrenci: "*Çeşitli epilasyon, halı yıkama gibi ürünlerin bakımını yaptım*"

Tablo 6 da katılımcıların %1,2' si günlüklerinde **staj başarısı** ile ilgili kaygılarından bahsetmişlerdir. Mesleki ve teknik eğitimde öğrencilerin staj değerlendirilmesi, okullarında yapılan beceri sınavı neticesinde belirlenir. Beceri sınav puanı, iş dosyası ve sınav değerlendirilmesi sonucu takdir edilen puanların toplamıdır. İş dosyasının %20'si, beceri sınavının %80'i staj notu olarak belirlenir.(Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği).

Katılımcıların %0,8' inin **stajdan başarısız olma kaygısı** olduğu belirlenmiştir. Stajyerlerin yıl içinde yönetici ve çalışanlarla yaşadıkları olumlu olumsuz ilişkiler iş dosyalarına verilecek olan notun kaygısını oluşturmaktadır. Bu alt tema ile ilgili bir katılımcının görüşü aşağıda belirtilmiştir:

3 numaralı öğrenci: "*Staj notumu verecekler ve ben çok heyecanlıyım ve korkuyorum. Çünkü bu aslında senin karakterine ve çalışmana verilen bir puan.ağabeyin not verirken bunları göz önüne alacağımlı biliyorum.*"

Katılımcıların %0,4' ü **Başarının Takdiri** konusunda heyecanlı ve korkuları olduklarını günlüklerinde belirtmişlerdir. İşletmelerde staj değerlendirilirken başarının takdiri olarak staj süresince yaşadıkları alan dışı çalışmaların, mesai dışı çalışmalarındaki tavrın, ekonomik taleplerin ve lüzumsuz işgücüne uyumuna göre değerlendirilmeye tabi tutulacağı korkusunu yaşamaktadırlar. Bu konuda bir katılımcının görüşü aşağıda belirtilmiştir:

3 numaralı öğrenci: "*Bu gün hocamın arayıp notumu verdiğini duydum.ağabeyden zorla öğrendim ve bana 100 verdiğini söyledi bu beni hem çok mutlu etti hem de duyulandırdı.*"

Koordinatör öğretmenlerin ve Koordinatör Müdür Yardımcılarının **staj başarısı** ile ilgili görüşleri aşağıda verilmiştir.

4 numaralı öğretmen: "*Personelden yada insan kaynaklarından sorumlu kişi, öğrenci hangi departmanda kime bağlı olarak çalışmışsa o kişinin değerlendirmesini baz alıyor. Not çizelgesinde belirlenen kriterlere göre 100 üzerinden puan veriliyor.*"

2 numaralı öğretmen: "*Öğrencinin staj süresince biz koordinatör öğretmenler tarafından işyeri yetkilisine nasıl değerlendirme yapılacağı ve hangi hususların önemli olduğu bilgisi verildiği için staj sonunda bizim verdiğimiz evrak işyeri yetkilisi tarafından dolduruldu. Genellikle objektif puanlama yapıldığını gördüm.*"

1 numaralı Koordinatör Müdür Yardımcısı:” İşletmelerde staj değerlendirilmesi birinci aşamasında; işyerinin görüşleri ve staj defteri, ikinci şamasında ise yılsonunda okulda girdiği beceri imtihanında aldığı not neticesinde başarılı olup olmadığı neticelendirilir.”

5.BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇ

Söz konusu araştırmada, Mersin Kadri Şaman MTSO Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Bilişim Teknolojileri Alanı ile Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Elektrik-Elektronik Teknolojisi Alanı 12.sınıfına devam eden öğrencilerin işletmelerde gerçekleştirdikleri staj süreci durum çalışması çerçevesinde incelenmiştir.

Söz konusu staj durumu için, öğrencilerin geçirdikleri yaşantılar ve bu yaşantıların öğrencilerde bıraktığı izler öğrenci günlükleri yoluyla saptanmaya çalışılmıştır. Günlüklerin içerik analizi yoluyla incelenmesi sonucunda, mesleki ve teknik eğitim bakımından büyük önem taşıması beklenen staj sürecinin öğrenciler için hem olumluluklar hem de olumsuzluklar taşıdığı ortaya çıkmıştır.

Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin staj yaptıkları iş yeri koşulları bakımından öğrenci gözüyle neleri önemsedikleri ortaya çıkan temalar yoluyla şöyle özetlenebilir: Öğrenciler işyerindeki çalışma koşullarına, mesai saatlerine, yemek olanağına, ekonomik haklara, staj yaptıkları fiziki mekan – donanımına, işçi sağlığı ve iş güvenliğine vurgu yapmaktadırlar. Söz konusu temalar altında yer alan olumlu vurgulamalar; alan/dal'a uygun çalışma, dinlenme saatlerinin yeterli olması, işyerinde mesai saatlerine uygun çalıştırılma, yasal aylık ücretin verilmesi, fazla mesainin ücretlendirilmesi, ulaşım sorununun işveren tarafından çözümlenmesi, işyerindeki teknik donanımın mesleki gelişimi sağlayacak yeterlikte olması, staj yapılan işletmede sağlık kontrolünün yapılması, yemek ihtiyacının işverence karşılanması ve yemeklerin lezzetli – doyurucu olmasıdır. Araştırmada ortaya çıkan önemli bir sonuç da söz konusu temalar altında yer alan olumsuz vurgulamaların da büyük bir çoğunluğunun aynı alt temalara ait olmasıdır. Örneğin; alan dal dışı çalışma, yetersiz dinlenme saatleri, mesai saatleri dışında çalıştırılma, yasal aylık ücretin eksik verilmesi, yasal aylık ücretin verilmemesi, ulaşımın işveren tarafından sağlanmaması, işletmede güvenlik kontrollerinin yapılmaması gibi.

Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin staj sürecindeki ilişkilere göre önemsedikleri temalar şöyle özetlenebilir: işletmede çalışan personelle ilişkiler, stajyer öğrencilerin birbirleriyle ilişkileri, koordinatör öğretmenle ilişkiler, yöneticinin (işletme sahibi ve stajyerlerden sorumlu yetkili) davranışları. Söz konusu temalar altında, öğrenciler hem olumlu hem de olumsuz ilişkilerini vurgulamalarının yanında, koordinatör öğretmenlerinin haftalık işyeri kontrollerini düzenli yapmadıklarını ve bazı öğrenciler yöneticilerinin kendilerini tehdit ettiğini, bazı öğrenciler de yöneticilerinin kendilerine çok anlayışlı davrandıklarını belirtmişlerdir.

Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin staj sürecinin çıktıları bakımından öğrenci gözüyle neleri önemsedikleri konusunda ortaya çıkan temalar da şöyle

özetlenebilir: mesleki yeterlilik, mesleğe yönelik tutumlar, çalışma hayatına ilişkin tecrübeler, staj başarısı. Söz konusu temalar altında yer alan olumlu vurgulamalar; mesleki yeterliği artırması, yönetim ve organizasyona dair bilgiler edinme, işyeri iletişimi konusunda deneyim kazanma, öğrenim gördüğü alan dışındaki yeterliliği artırması, meslekle ilgili güdülenmeyi olumlu etkilemesi, işçi sağlığı-iş güvenliğine ilişkin becerilerini geliştirme, okulda bulunmayan teknolojiyi kullanma deneyimi, başarının takdiri. Öğrencilerin staj sürecinin çıktıları açısından olumsuz vurgulamaları ise: mesleki yeterliği arttırmaması, meslekle ilgili güdülenmeyi olumsuz etkilemesi, stajdan başarısız olma kaygısı olarak belirtilmiştir.

Dolayısıyla incelediğimiz durum için öğrenci günlüklerinden elde edilen veriler yoluyla çıkarılacak sonuç, staj yapan tüm öğrencilerin işyeri koşulları bakımından farklı yaşantılar geçirdikleri ve bir standardın sağlanmamış olmasıdır. Öğrenci günlüklerinde ortaya çıkan temaları, koordinatör öğretmenler ve koordinatör müdür yardımcılarıyla yapılan görüşmeler ile araştırmacının gözlem notlarından elde edilen veriler de desteklemektedir.

Bu sonuçlardan yola çıkarak aşağıdaki öneriler sunulabilir;

1-Okulda staj sürecinin başlamasından önce *staja hazırlık* adında bir ders konulabilir. Bu ders yoluyla öğrencilerin staj sürecindeki yasal hakları (ekonomik haklar, çalışma koşulları, mesai saatleri, işçi sağlığı ve güvenliği vb) konusunda bilinçlenmeleri, bilgi edinmeleri sağlanabilir.

2- Staj sürecini yönetecek olan okul yetkilileri (koordinatör öğretmen ve koordinatör müdür yardımcıları) stajın sağlıklı ve verimli yürütülmesine yardımcı olması amacıyla hizmet içi eğitimden geçirilebilirler.

3-MEB tarafından yasal olarak staj için işyeri standartları (ekonomik haklar, çalışma koşulları, mesai saatleri, işçi sağlığı ve güvenliği vb) getirilebilir.

4-Öğrencilerin staj yapacakları kurumlar öncelikle kamu alanından, özel olacaksa işyeri standartları koşullarını sağlayan yerlerden belirlenebilir.

5- Staj süreci boyunca öğretmenlerin öğrencilerin haftalık kontrollerini düzenli ve verimli gerçekleştirmesini sağlayıcı önlemler alınabilir. Örneğin staj dönemi boyunca programa *staj rehberliği* adı altında bir ders konulabilir, bu ders yoluyla koordinatör öğretmen ve kontrolünü yaptığı öğrenciler, stajın amacını, stajın sağlıklı olarak yürüyüp yürümediğini, karşılaşılan sorunları ve çözüm önerilerini, işletmedeki ikili ilişkileri, mesleki olarak gelişim süreçlerini vb. detaylıca görüşebilir.

6- Koordinatör öğretmenlerin stajyerlerle daha çok ilgilenmelerinin sağlanması için kontrolleri altındaki öğrenci sayısının azaltılması yoluna gidilebilir. Böylece staj eğitimi yapan öğrencilere daha fazla zaman ayırmak suretiyle sorunlarına etkili çözümler bulmaları sağlanabilir.

7-Staj eğitimi programlarının okulda kazanılan teorik bilgileri pratiğe dönüştürecek şekilde hazırlanmasına daha fazla dikkat edilebilir. Bunun

sağlanması için ise bu programların hazırlanmasında okul ve işletmelerin ortaklaşa çalışması yoluna başvurulması önerilebilir.

Gelecekte yürütülecek çalışmalara ilişkin öneriler ise;

1-Söz konusu çalışmada okul programlarından *bilişim teknolojileri alanı ve elektrik-elektronik teknolojileri alanlarında* çalışıldı. Okul programlarından *makine teknolojileri, metal teknolojileri, mobilya teknolojileri, inşaat teknolojileri* gibi farklı alanlarda staj süreci durum çalışması yoluyla araştırılabilir.

2- Bu çalışmada öğrenciler **staja hazırlık** ve **staja rehberlik** dersleri programının hazırlandığı ve uygulandığı bir grupla, bu uygulamanın gerçekleştirilmediği grubun staj sürecinin çeşitli değişkenler açısından karşılaştırıldığı çalışmalar yürütülebilir ve bu çalışmaların sonuçları program geliştirmeye katkı sunabilir.

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, O. C. (2009). Mesleki Ve Teknik Ortaöğretimde Yeni Arayışlar: Yeterliğe Dayalı Modüler Sistemin Değerlendirilmesi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, *Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt:VI, Sayı:1, 220-236.
- Alkan, C., Doğan H. ve Sezgin, İ. (1998). *Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları*. 4.Baskı, Alkım Yayınları, Sena Ofset, İstanbul.
- Arı, N. ve Binici, H. (2004). Mesleki ve Teknik Eğitimde Arayışlar. GÜ, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 24, Sayı 3.
- Büyüköztürk, Ş. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademi Yayıncılık. Ankara
- Clark, V.L.P. ve Creswell, J.W. (2014). *Karma Yöntem Araştırmaları Tasarımı ve Yürütülmesi*. Anı Yayınları
- Çengel, Y. (2012). *Örgün Mesleki ve Teknik Eğitimin Yapısı ve Modellemesi*. Mesleki Eğitim Çalıştayı.
- Çetin, Ş. (2005). Öğrenci Stajlarında Yararlanılan Dersler Üzerine Ampirik Bir Değerlendirme: Mersin Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Örneği. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 16(2), 153-169.
- Demir, K. (2010). *Stajyerlik kavramının insan kaynakları yönetiminin eğitim ve geliştirme işleviyle ilgisi ve bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Demirci, M. S. (2007). *Ticaret meslek liselerinde staj yapan öğrencilerin işletmelerde beceri eğitiminde karşılaştıkları sorunlar ve çözüm yolları*. Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Doğan, H. ve diğerleri, (1997). *Okul Sanayi İlişkileri*. Önder Matbaacılık, Ankara.
- Erol, M. (2004). Meslek Yüksek Okullarında Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Staj Uygulamasında Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*. Sayı:21, s.136-142.
- Gemici, N. (2010). Ahilikten Günümüze Meslek Eğitiminde Model Arayışları ve Sonuçları. *Değerler Eğitimi Dergisi*, Cilt 8, No. 19, 71-105.
- Gülsoy, B. Ş. (2007). *Endüstri meslek lisesi elektrik-elektronik bölümünde öğrenim gören öğrencilerin işletmede uygulanan mesleki eğitim (staj) çalışmasının değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gürol, M. (1997). *Okul Sanayi İşbirliği*. Pegem Yayınları, Birinci Baskı, Ankara.
- Karaca, M. (2003). *Yüksek Okullarda Muhasebe Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Yolları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak.
- Kaya, H. (2004). Mesleki Eğitimde İşletmelerin ve Eğitim Kurumlarının Yasadığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *İşveren Dergisi*. 42 (8). 23-24.
- Kılınc, S. (2006). *Avrupa Birliği ve Türkiye’de Mesleki Teknik Eğitim*.

- Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kırılıoğlu, H. ve Gökğöz, A. (2011). Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Stajyerlikte Karşılaştıkları Problemler Ve Çözüm Önerileri: İstanbul Örneği. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 7, Sayı 13, ss. 131–146.
- Koçel, T. (2004). Mesleki ve Teknik Eğitim Gerçeği: Sorunlar ve Öneriler. *Mercek Dergisi*. 36. 100-107.
- Korkmaz, Ö. ve Tunç, S. (2010). Mesleki-Teknik Eğitim Öğretmenlerinin Bilgisayar Ve İnternet Temelli Öğretim Materyallerinden Yararlanmaya İlişkin Görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 11, Sayı 3, Sayfa 263-276.
- Kunt, M. (1992). *Ticaret Lisesi Öğrencilerinin Denizli İli Muhasebe Bürolarında Yapmakta Oldukları Beceri Eğitimi Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlar Ve Bunların Okul Başarısına Etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Mesleki ve Teknik Eğitim Çalıştayı. (2012). [online]: <http://mtegm.meb.gov.tr/tr/dokumanlar/calistay/index.html#/14/> ve <http://mtegm.meb.gov.tr/tr/dokumanlar/calistay/index.html#/12/> adresinden 25 Mayıs 2015 tarihinde indirilmiştir.
- Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2014-2018. (2015). [online]: <http://abdigm.meb.gov.tr/projeler/ois/017.pdf> adresinden 8 Haziran 2015 tarihinde indirilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, (2015). [online]: http://mevzuat.meb.gov.tr/html/ortaogr kurumyon_0/yonetmelik.pdf adresinden 5 Eylül 2015 tarihinde indirilmiştir.
- Nayır, İ. (2006). *Ticaret Meslek Lisesi Öğrencilerinin Staj Eğitiminden Beklentileri Ve Staj Eğitimi Sırasında Karşılaştıkları Sorunlar*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Büro Yönetimi Eğitimi Bilim Dalı.
- Nurdoğan, U. (2006). *Ticaret lisesi öğrencilerinin staj eğitimlerinin mesleki eğitimlerine ve staj yerlerine etkisi bir uygulama (İstanbul ili, Bağcılar ilçesi)*. Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi.
- Özerbaş, M. A. ve Uçar, C. (2013). Mesleki Ve Teknik Eğitimin Dünyadaki Ve Türkiye'deki Konumu. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. Cilt:2 Sayı:2.
- Resmi Gazete. (2002). [online]: <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/164.html> adresinden 5 Eylül 2015 tarihinde indirilmiştir.
- Selçuk, Z. ve Palancı, M. (2014). Eğitim ve Bilim Dergisinde Yayınlanan Araştırmaların Eğilimleri: İçerik Analizi . *Eğitim ve Bilim*, Cilt. 39, sayfa 430-453
- Sönmez, M. (2008). Türkiye'de Mesleki Ve Teknik Örgün Öğretimin Sorunları

- Ve Yeniden Yapılandırılma Zorunluluğu. *Eğitim ve Bilim*, Cilt 33, Sayı 147.
- Şimşek, A. (1999). *Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Yeniden Yapılandırılması*. Lebib Yalkın Yayınları, İstanbul.
- Şimşek, Y. ve Altınkurt, Y. (2009). Endüstri Meslek Liselerinde Görev Yapan Öğretmenlerin Okul Müdürlerinin İletişim Becerilerine İlişkin Görüşleri. *Akademik Bakış*, Sayı 17, Kırgız- Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat-KIRGIZİSTAN.
- Taşkın, M. (2006). *Ortaöğretim Turizm Eğitiminde Staj ve İzmir İli Anadolu Otelcilik Turizm Meslek Liselerinde Bir Uygulama*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, İzmir.
- Trabasso, T., ve Magliano, J. P. (1996). Conscious understanding during comprehension. *Discourse Processes*, 12, 255-287.
- Ulusoy, A. (2004). Kalifiye İşgücünün Yetiştirilmesinde Eğitim Kurumu – İşletme İşbirliği ve Türkiye Uygulaması. *İşveren Dergisi*. 42 (8). 25 – 30.
- Uyanık, H. (1998). *İzmir İli Ticaret Meslek Lisesi Öğrencilerinin Kamu Kurum Ve Kuruluşlarında Yapmakta Oldukları Beceri Eğitimi İle İlgili Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık. Ankara.
- Yörük, S., Dikici, A. ve Uysal, A. (2002). Bilgi Toplumu Ve Türkiye’de Mesleki Eğitim. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 12, Sayı: 2, Sayfa: 299-312.
- Zwaan, A. R., ve Brown, M. C. (1996). The influence of language proficiency and comprehension skill on situation model construction. *Discourse Processes*, 21, 289-327.

27.11.2013

ÇARŞAMBA

İnsan bir günlük tutmaya başlayınca ilk başta nasıl başlayacağını bilemez ve çok düşünür.Bende çok düşündüm bulamadım böyle başlayayım bari dedim.

..... Ajansında staj görüyorum.Günümün çoğu orada geçiyor.8 saat az değil.Gün içerisinde olumlu, olumsuz birçok şey duyar.Bunlardan bahsedelim biraz mesela bugün ofise biraz daha erken gittim.Sadece Bey ve Hanım vardı..... Bey patronumuz Hanımda grafiker.Bu arada ofiste 8 kişi çalışıyoruz dışarıdan çalışanları sayarsak 12 kişi her neyse erken gittim işte oturdum çay içtim sonra diğer stajer arkadaşlar geldi.2 kişi onlarda grafik bölümü okuyor.Onlar gelir gelmez iş ayrımı yaptık ben ofisi süpürdüm yerleri falan sildi ise banyo tuvaleti yıkadı, tozları aldı.Temizliğimiz bitti işte ben güzel bir kahve yaptım önce onu içtikten sonra herkes kendi işinin başına geçti.Bende öyle PhotoShop'la kendi kafama göre tasarlayıp bozdum.Daha sonra staj dosyamı doldurdum ondan da sıkıldım.Yemek vakti gelmişti..... Hanım bezelye, pilav yapmıştı.Aynı zamanda yemeklerimizi o yapar.Hazırlamış sofrayı turşular, yoğurtlar falan hep beraber yemeğimizi yedik sonra ben bulaşıkları yıkadım.

Sonra geçtim bilgisayarımın başına internette gezindim biraz PhotoShop'un özelliklerine falan baktım.Bu arada şen şakrak bir ofisimiz vardır.Aile gibiyiz orada herkes herkesin derdini, sıkıntısını, sevincini bilir, öyle sohbet muhabbetle geçti saat 5 olmuştu.Bizim mesai bitti.Diğer stajer arkadaşlarla birlikte iznimizi alarak ofisten ayrıldık.

28.11.2013

PERŞEMBE

Bugünde bitti.Anlatmaya başlayalım artık.Bu sabah geç kaldım.Alarm çalmamış apar topar hazırlandım çıktım evden gittiğimde herkes ofisteydi.Hemen Bey'in yanına gittim.Bana neden geç kaldığımı sordu, sanırım birazda sinirliydi.Her neyse sonra peki dedi.Bende odama geçtim işte açtım bilgisayarı öyle dosyalara falan bakındım.Çokta acıkmıştım hemen mutfağa gittim..... Hanım çayı demlemişti, kızlarda poğaça falan almıştı.Oturdum onları yedim sonra tekrar iş başına geçtim iş dediğimde bilgisayarda PhotoShop'u , DreamWeaver'i falan kurcalıyorum.Bugün ofiste herkes çok sessizdi kimse konuşmuyordu.

Herkes işine odaklanmıştı.Öyle derken öğlen oldu..... Hanım bugün dışarıdan yemek isteyelim dedi.İşte herkes tantuni falan neyi nasıl istediğini söyledi.Geldi yemekler oturduk yedik soframızı topladık ben herkese güzel bir kahve yaptım.Bugün sıradandı işte biraz sıkıcıydı.Bugün biraz daha erken çıktım çünkü dershaneye gitmem gerekiyordu..... Bey'den izin aldım 16:00' da çıktım.Patron bu konularda pek anlayışlıdır.Ders olsun hastane olsun hemen izin verir.

İşte bugünde böyleydi. İyi geceler.

29.11.2013

CUMA

Bu sabah ofise gittiğimde Bey yoktu.İstanbul'a fuara gitmişti.Ofisteki herkes biraz daha durgundu bugün temizlikte yapılmadı.Ofiste ben kendi alanımda çalışıyorum Web Tasarım Programcılığı şuan kesin olarak bir şey yapmıyorum. PhotoShop'ta çizip tasarlıyorum bir şeyler.Bir iş verilmiyor bize herhalde bundan dolayı ücret almıyoruz.Günde 12 saat staj da oluyorum.08:00-18:00 arası duruma göre erken çıkıyorum.En geç çıktığım saat 18:00 o da bir işe gidersek fakat buna karşılıklıta ücret almıyorum.Sadece öğle yemeğimiz oraya ait gayet de güzel temiz bir şekilde yapılır.Yeri gelir yemeği biz stajyerler yaparız.Her neyse bugüne sığdırabileceğim bunlar...

04.12.2013

ÇARŞAMBA

Bir haftaya daha başladık işte. Aynı şeyleri anlatmak istemem yani rutin başlangıçlar.Oldukça yoğun bir haftaydı.Bu temponun içinde bizde oluyorduk.Bir süre sonra insanın beyni bilgisayara bakmaktan yoruluyor.Bunun üzerine dinlenme ihtiyacı duyuyoruz.Orta odamız var dinlenmek için koltuklar falan işte yorulduğumuzda başımız falan ağrıdığıında orada oturarak falan dinleniyoruz.Ofisteki herkes arkadaş gibidir.Patronlar dahi fakat bize biraz daha yukarıdan bakıyorlar yani bizim sözümüzün anlamı yok gibi ya da biz biraz daha ayak işlerini yapan olduğumuz için.Gün içerisinde temizlik, ikramlar, çay, kahve servisi, bulaşıklar falan biz stajyerlere ait bu durum beni ve arkadaşlarımı rahatsız ediyor fakat susmak zorunda kalıyoruz...

05.12.2013

PERŞEMBE

Bugün benim için oldukça zor bir gündü. Yani sabah gidiyoruz. Bütün işi ben ve stajyer arkadaşlarım yapıyor. Tuvaletlerine kadar temizliyoruz.Bizden başka kimse bu işleri yapmıyor.Bende yapmak istemiyordum.Ama Hanımın iğneleyici bakışları yetiyordu.İsteksiz bir şekilde iş yapmak zorunda kalıyorum.Ofiste bir eşitlik olsa temizlik falan yapmaktan kaçmam ama bizi eziyorlar. Stajyer arkadaşlarım beni çok iyi anlıyor, onlarda benim gibi aynı durumda ama seslerini çıkartmıyorlar. Her neyse öğlen yemek yapıldı. Kalabalıktı yemek sofrası herkes yedi, içti sofradan kalktı bir ben birde arkadaşım vardı.Neymiş sofrayı biz toplayacağız.Artık sinirden ağlayacaktım sinirden sustum.Daha sonra bilgisayarımın başına geçtim. Kimseyle muhatap olmadım.

06.12.2013

CUMA

İki hafta oldu koordinatör hocam gelmedi. Normalde her hafta Çarşamba günü gelir. Cuma oldu hala yok sanırım işleri vardı ya da artık yerimiz falan belli

olduğu için sık sık gelmeyecek. Keşke bu hafta gelseydi. Çünkü çok zor ve sinirli bir hafta geçirdim bir an hiç bitmeyecekmiş gibi...

Anlamıyorum buradaki insanları bizi kullanıyorlar resmen ayak işlerini hep biz yapıyoruz. İş vermiyor bize sonra gelip diyorlar ne yaparsanız onun notunu alacaksınız. Temizliği yapıyoruz. Başka bir şey yok ver bilgisayarda bir iş yapalım. Sen iş vermezsen biz ne yapacağız bilgisayarda kendimize göre uğraşyoruz ona da bir şey buluyorlar hafta içi hocamla görüşeceğim.

11.12.2013

ÇARŞAMBA

Bugün Hoca geldi. Benim yanıma uğramadan Bey'in odasına geçti. Saatlerce konuştular, sonra yanıma geldi. Bir sorun olup olmadığını sordu, ben sustum aslında sorun vardı ama herkes yanımızda olunca nasıl konuşayım "Yok hocam" dedim. Neyse işte defterimi falan kontrol etti gitti.

13.12.2013

CUMA

Bugün pek bir şey olmadı. Kimseyle de konuşmadım. Öyle gittim masama oturdum sonra bir ara yemek yapılıırken yardım ettim o kadar... 5'te de çıktım dershaneye gittim.

18.12.2013

ÇARŞAMBA

Yeni bir haftaya başladık. Bugünde öyle anlatacak bir şey yaşanmadı. O yüzden yazacakta bir şey yok...

19.02.2013

PERŞEMBE

Bugün çok sinirliyim. Bunlarda hiç insaf yok normalde benim çıkış saatim 17:00 ya işte bugün umarım biraz erken çıkmama izin verilir.

Neyse işte saat 16:40 olmuş beni işe gönderiyorlar. Baskıya gidecekmişim insaf ya ben o saatte oraya gidecem sonra ofise döneceğim sonra dershaneye gideceğim beni değil de diğer kızları gönderin diyorum hayır diyorlar deli olacağım. Yol boyunca ağladım. Resmen sınava da ucu ucuna yetiştim...

20.12.2013

CUMA

Dünün sinirini bugün çıkardım. Gittim masama oturdum, ne bir iş yaptım ne de yardım ettim konuşmadım bile...

02.01.2014

PERŞEMBE

Senenin başı umarım güzel bir yıl olur. Dün izinliydik stajımız yoktu. Evdeydim yine her zamanki gibi soru çözdüm. Staj olmasa da evde ders çalıştık. Staj olduğunda çok yoruluyorum. Saatlerce iş yapıyorum. Akşama kadar staj ardından

dershane gün içinde çok yoruluyorum hı birde eve gelince ders çalışmak var işin içinde işte tamda günümünden hiçbir şey anlamıyorum. Sınav iyice yaklaşıyor. Hızımızı arttırdık biz daha fazla ders çalışmaya başladık. Umarım istediğimiz yere gideriz.

03.01.2014

CUMA

Bu sabah staja gittim.Bugün çok iş vardı.Onun dışında da temizlik günümüzdü abla oturuyordu. Bizde temizlik yaptık sonra işlerime başladım verilen işimi bitirince biraz oturup dinlendim. Akşam dershaneye geçtim.Dersten sonra eve geldim o kadar yorgundum ki kendimi yatağa attım uyumuşum sonra... Kalktığımda saat 10 olmuştu...Ama tekrar yaptım bugün hiç soru çözmedim.

08.01.2014

ÇARŞAMBA

Bu sefer kesin çıldıracağım. hoca geldiğinde çıkacağımı söyledim.Hocam sabahtan beri tüm işleri bana yaptırdı diğer stajyerler hep oturuyor.Çok sıkılıyorum artık çıkmak istiyorum.

Bu günün geçmesi için oturup dua ettim. Ekmek almaya bile beni gönderiyorlar. Yeter artık ya...

09.01.2014

PERŞEMBE

Bi de bu çıktı başımıza iş yerinin ruhsatı yokmuş ya.Polisler, maliyeciler kimi ararsan var burada herkes buraya toplandı.Ruhsat yapılmazsa 10 gün içerisinde kapatılacakmış ofis.Allah'ım ben nasıl bir yere düştüm ya...Bir süre sonra maliyeciler gitti..... bey İstanbul'a gitti.Tüm işler beye kaldı.

Bundan sonra bakalım bizi neler bekliyor...

10.01.2014

CUMA

Bugün oldukça sessiz bir gündü. Dünün etkisi hala üstümüzde işyeri kapanacak mı?Acaba...Herkes merakla bekliyor. Bende tabi... Sıkıldık bir an önce bir cevap gelse de rahatlasak artık bakalım ne olacak? Sanırım apartmandakilerden imza toplanacak ama birisi vermeyi düşünmüyor. Bu yüzden kapatılabilir...

15.01.2014

ÇARŞAMBA

Ne çizim eviymiş ya bu ofiste nereden bulduysam burayı...Sigortasız çalışan varmış diye cezamı ne geldi.Yok artık dedim.Bunca zaman abla sigortasız çalışıyormuş.Bu çizim evinde olay hiç bitmiyor.Kurtulacağım günü sabırsızlıkla bekliyorum...

16.01.2014
PERŞEMBE

Bu gün ofise mühür vuruldu...Ruhsat olmadığından vurdular.Saat 3 gibi çıktık ofisten zabıcalar geldi.Mühür'ü bastılar yarına kadar para ödenirse açacaklarmış.Yani bu hafta staj bu kadarlık...

17.01.2014
CUMA

Staj bugün yoktu. Hala mühürlüymüş.

22.01.2014
ÇARŞAMBA

Evet o kadar olaydan sonra bugün geldik staja herkes çok sakin hiç bir şey yokmuş gibi.Bide bey onca zamandan sonra yeni geliyor... Çıkacağım artık buradan kesinleşti..... hoca bugün not için geldi görüştü sonra ikimiz konuştuk burada olmuyor artık çık dedi.Oh be o an çok sevindim.Ama 15 tatilde çıkacakmışım sonra yeni yere başlayacakmışım...

23.01.2014
PERŞEMBE

Yarın karne alıyoruz. Bugünden iş yerinden izin aldım yarın gitmeyeceğim staja zaten tatilden sonra çıkacağım...Bugün bir şey olmadı rutin bir gündü...

29.01.2014
ÇARŞAMBA

Tatilin ilk haftası stajdaydım. Diğer stajer arkadaşlarım gelmedi. Onların hocaları izin vermişti.Tek başımaydım. Ama beklediğimden iyi geçti bugün mesela abla temizlikte yardım etti bulaşık yıkarken yardım etti şaşırımdı açıkçası.

31.01.2014
CUMA

Stajda son günümdü ama tabi ki onlar bilmiyordu tatilden sonra gelip dilekçemi imzalayacağım. Hiç bir şeyi belli etmedim. Ama çok rahatım ofiste o bana zorluk yaşattıkları günlerin hincını almış gibiydim. Allah'ım başta bana ne kadar iyi göründüler ne kadar düzgün insanlardı, dürüstlerdi hepsi palavraymış ben hayatımda böyle yer görmedim bazen dış görünüşe güvenmemek lazımmiş.

12.02.2014
ÇARŞAMBA

Yeni staj yerimde ilk günüm gayet iyi geçti patron bir tanıdığımız zaten o yüzden güvenilir. Küçük bir dükkan bizimle birlikte 3 stajer var 1'i kız 2'si

erkek.Erkek olanlar teknik servis işlerine gidiyorlar.Kızda banka falan işlerinde bende beyle okul programlarına gidiyorum.

27.11.2013

ÇARŞAMBA

Bugün işletme de sabah işler çok yoğundu.Fişlerle uğraşmaktan bıktım artık.Günde 600-700 tane fiş elimizden geçiyor.Çok yoğunduk, sadece 15 dk yemek molasında dinlenebildim.Okuduğum bölümle yaptığım işin hiçbir ilgisi yok ama muhasebeyle alakalı bir çok iş öğrendim.Benim için iyimi kötümü bilmiyorum.Yanımda çalışan abla o da beni amelesi gibi görmeye başladı.Her işi bana veriyor.Çok yoruluyorum kollarım ağrıyor omuzlarımı hissetmiyorum bugün, iş gittikçe canımı sıkıyor.Ne yapacağımı bilmiyorum.İşimizi 18:00'da anca bitirdik ve işte paydos zamanı geldi.Bugünde bitti çok şükür.

28.11.2013

PERŞEMBE

Bugün iş yerine arabayla gittik.Sağ olsun her zaman onlar alıp onlar götürüyor.İş yerine gittiğimde masanın üstünde yine bir sürü iş.Bu manzaraya alıştım, üzülüyorum artık.12:00'ye kadar dün akşam teknisyenlerin getirdiği fişlerin eksiklerini bitiriyorum, dosyalara kaldırıyorum.Kaldırdıktan sonra fişleri gidip yemeğimi yedim.İş yerinde bir tek yemek yerken mutlu oluyorum.Yemeğimi yedikten sonra Klimacıların fişleri geliyor. Bilgisayarda ek garantileri giriyorum. Tarayıcıdan bazı dosyaların belgelerini geçiriyorum. Sonra yeniden fişlerle uğraşıyorum. Fazla mesai yaptık. Ama bu durum haftalığıma yansıyor.

29.01.2013

CUMA

Sabah yine 06:00'da uyandım. Hazırlan dışarıda araba bekliyor derken saat 08:00 oluyor. Uykuya hasret kaldım.Yine öğlene kadar fişleri bitirdim.Yemeğe gittim sonra yemek yine harikaydı.Yemek saatini iple çekiyorum.O yüzden o kadar fişi o saate kadar hallediyorum.Yanımdaki abla bende gayet memnun ama ben çoğundan şikayetçiyim.Çok ahlaksız konuşuyorlar.Ben onların konuşmalarından utanırken onlar gülüyor.Bu yüzden işyerinden bunalıyorum.Onların yanında çalışırken kendimi de onlar gibi hissediyorum.İlk başta hiç bir şey böyle değildi.

04.12.2013

ÇARŞAMBA

Yeni bir iş haftasına uyandım bugün arabayla iş yerine gittim. Fişlerle boğuştum. Muhasebecimizin bana sürekli laf söylemesi, "bana hiç bakmıyorsun." demesi beni çok rahatsız etmeye başladı.Ben ona bakmak zorunda değilim.O , bunu getir , şunu yap de ben yaparım ama kimseye özel hizmet yapmak zorunda değilim.Beni bilgisayarımıza şikayet etti resmen beni tehdit eder gibi konuştular."Nasıl olsa staj defteri bizim önümüze gelecek." Dediler. Bilseydik

seni almazdık dediler.Ben onun her dediğini yaparken onlar sürekli onlara bir isteği olup olmadığını sormadığım için bana bunları söylediler.Benden kahve istediler sonra bana “Soğuk kahve içmek istemiyoruz sıcak kahve yap!” dediler.Sinirimden çıktım dama uzun süre ağladım.Ben bunları hak etmiyorum bu yüzden iştten nefret ediyorum...

05.12.2013

PERŞEMBE

Dünün gerginliğiyle bugün işe istemeye istemeye gittim. Zor gelmeye başladı her şey hiçbir şey eskisi gibi değil.Odamın kapısını korkarak açtım yine muhasebeci karşımdaydı.Hiç bir şey olmamış gibi günaydın diyerek içeri girdim.Bana hiçbir şey olmamış gibi davrandı.Sanki bana o kadar laf söyleyip ağlatan o değildi.Sonra bana odayı temizle dedi kaktım temizledim.Sonra fişlerimle uğraştım.Yine kendince birden komik olduğunu düşündüğü espriler yaptı.Bizde ayıp olmasın diye gülüyoruz.Patronum ve diğer 4 kişi bana çok iyi davranıyor.Ama odadaki 2 kişi beni amele olarak görüp insan yerine koymuyorlar.Yine stresli bir yönle bitirdim günü.

06.12.2013

CUMA

İşe giderken ayaklarım geri geri gidiyor. Ortamım çok kötü . Konuşma odaları yok , özel hayatlarımı anlatıyor.Edep denen hiçbir şey yok el kapısında çalışmak çok zormuş.Güzel yanları varken kötü yanları da var, çıkmaz da kaldım ne yapacağımı bilmiyorum artık.Bir gün çok mutlu bir gün çok mutsuzum.Yemeğimi yedim öğlen, sonra bilgisayarda ürün girişi,çıkışı yaptım.Çıkarken muhasebecimiz haftalığımızı vermedi.Bundan sonra Cumartesi günleri de gel dedi anlaşılın yarın yine iş yerindeyim.Öğleye kadar iş öğleden sonra dersane.Hayatımın kaydığı gün bugündür.

11.12.2013

ÇARŞAMBA

Bugün işletmede ufak bir tartışma oldu. Alt kalttaki stajyeri övüp duruyorlar.Halbuki onu görmüyorlar bile.Kahve yapan benim temizliği yapan, herkesin bütün işini yapan benim ama beni gördükleri için hep bana söylüyorlar.O kız hariç bütün stajyerleri eziyorlar.Torpili olduğu için galiba.Biz yanlarında olduğumuz için ne yaparsak yapalım yaranamıyoruz.İnsanların emrinde yaşamak gerçekten zormuş.En güzeli kendin çalışıp en iyi yerlere gelmek.Bugünde bir hayat dersi aldım galiba iş yerinden.

12.12.2013

PERŞEMBE

Bugün iş yerinde bir stajyerle bayağı konuştuk arkadaş olduk.Oradaki çok insan birbirini rakip görüyor anlamıyorlar.Ama bu en çok bayanlarda var.Erkeklerde o kadar yoğun değil.İnsanlarla anlaşabilmek güzel.Sonuçta orada aynı durumdayız.Kızlar yanaşmıyorlar bana, ben patronun odasındayım diye ama her şey dışarıdan görüldüğü gibi değil.Belki de uzakta durmaları daha iyidir.İş yerinde aynı oda da durduğumuz insanlar yine 4-5 kere kahve istediler.Bende yaptım.Beğenmediklerini söyledikler halde bu kadar çok istiyorlar.İnsanları anlamak çok zor.

13.12.2013

CUMA

Bugün haftalığımı aldım 50 lira para yönünden hiçbir zaman sıkıntım olmadı. Bazen unutup vermiyor bende utandığım için istemiyorum. Bir ara kızmışlardı bana. Neden gelip istemiyorsun diye. Ondan sonra hiçbir münakaşamız olmadı her zaman haftalığımı veriyor.Bugün aynı zamanda açımızla yine yemek yaptık.Birçok insana yemek yapmak çok zor.Oradakiler "Biz sana hayatı da öğretiyoruz." Diyorlar. Aslında haklılar. Onlar sayesinde her çeşit insanı tanıdım. Yemekleri yaptıktan sonra yedik, her zamanki gibi günlük işlerimizi yaptık. Saat 6'da evimize bıraktılar.

01.01.2014

ÇARŞAMBA

Bugün yine her şey aynıydı. Herkes beni kendi yardımcısı olarak görüyor.Ama yine de onları sevdiğim için katlanıyorum.Çünkü her işin bir zorluğu var biliyorum.Ablanın yemekleri her zaman güzeldi. Haftada bir et yemeği yapıyor. Akşam 6'da çıktım eve gidene kadar 7'yi buluyor.Ulaşım yönünden sıkıntı çekmiyorum ama servisimiz var.

02.01.2014

PERŞEMBE

Bugün iş ve işçi sağlığı için doktor geldi. İşletmeyi gezdi işletmenin eksiklerini söyledi hepimizin den kan alınıp aşı yapılacaktı bugün ki gündemimiz buydu. Çoğu aşından korkuyormuş, kiminin kan korkusu varmış. Eğlenceli ve güzel espriler havada uçuştı.

03.01.2014

CUMA

Sabah yine erken kalkıp iş yerine gittim. Açımız yoktu.İş başa düştü tabi.Börek yaptık.Eleştireni de çok beğenide oldu tabi.yemeyen de vardı bide.Ben çok beğendim.Önemli olan benim beğenmem zaten.Sonra fişlerle uğraştım.Çok

yorucuydu bugün.Tabi insan alışınca üstesinden geliyor.Yarına iş bırakmıyorum iş yerindekilerde memnun tabi.

08.01.2014

ÇARŞAMBA

Bu sabah patron her sabah kendi odasındaki masayı silmemi ve artık sonunda kahvelerimi çok sevdiğimi itiraf etti.Bugün daha bir iştahla yaptım kahvemini yine benim için bir sürü fiş birikmiş.Onları düzenledim.Sevmesem de fiş düzenlemeyi işi bitirdikten sonra aldığım olumlu tepki beni mutlu ediyor.Beni sevindiriyor.Bugünde böyle bitti.

09.01.2014

PERŞEMBE

Bugün yine hesap günüydü işler çok yoğun. Her gün işimin çoğunu öğlene kadar bir çoğunu bitirdiğim için bugün öğleden sonra 2-3 kadar sarktı. Bu beyin olarak yordu ve sinirlendirdi beni. İşimi erken bitirip 1-2 saat rahat oturup dinleniyordum.Kahve yaptırıyorlar o arada ve ya başka şeyler.Bu gün o olmadı çok şükür iş yaptırmadılar.(Mutfak işi vb.) Buda beni bazen çok mutlu ediyor gerçekten.Bazen de çok sıkılıyorum kendim istiyorum iş versinler ki vakit geçsin diye, işletmede hiç vakit geçmiyor.Bugünde bir şekilde bitti.Şimdi de aşağıdan çağırıyorlar saat 6 çok şükür evime gidip uyuya bileceğim.

10.01.2014

CUMA

Bugün güne mutlu ve huzurlu başladım.Çünkü bugün Cuma ve oldukça sakin bir gün benim için fişler az.Oda da 2-3 kişi diğerleri cami'de bu düşünce beni mutlu ediyor.1-2 saatte olsa beni dinlendiriyor.İşlerimi 11:30'a kadar bitirdim sonra büyük bir zevk ile Aşçı ablamın güzel kuru fasulyelerinden yedim.Yedikten sonra tabi ki karnım şişti.Yinede ben vazgeçmem aşçımız gerçekten mükemmel yemek yapıyor.Öğleden sonra 1 saat kadar işim yoktu.Üniversite ile ilgili birkaç şey araştırdım.Sonra yeniden fişler geldi.Yeniden işe başladım mesai bitiminde elemanlardan biri evimin kapısına kadar bırakıyor, ulaşım ve yemek yönünden hiçbir sıkıntım olmuyor.

15.01.2014

ÇARŞAMBA

İşletmede seni anlayan veya senin iyiliğini isteyen gerçekten yok bunu bir kere daha anladım. Yanında çalışan ablama annemle sürekli tartıştığımı ve dershaneye gitmemi istediğini dile getirdim.O sırada dershaneden mesaj geldi şansına bende mesajı gösterdim.Anneme de mesajın gittiğini ve akşam yine dershaneye git diye tartışacağımızı söylediğimde bana verdiği tepki "Annene gelen mesajları

engelle!” demek oldu bu beni gerçekten çok üzdü.Sırf kendi rahatı için benden annemi kandırmamı istedi.Hiç kimse senin iyi olmanı istemiyor.Bu gerçekten doğru bir söz benim babamın bizim için uzaklarda çalışıp kazandığı parayı ben ailemi kandırarak hiçe saymam.Pskolojikman büyük bir baskı uyguluyor bana.

16.01.2014
PERŞEMBE

İşletmede bana işi öğreten ağabeyden izin istedim. Dershanedeki sınav için bana derslerinle ilgili her yere gidebilirsin bana haber vermen yeterli dedi.Ben başımdaki abla yüzünden bana kızıp ve yahut bana inanmayacağını sanarken o bana olumlu bir tepki verdi ve bu beni gerçekten çok mutlu etti.Hiç bir rütbesi olmayan bayana takılıp beni psikolojik olarak gerçekten çökertti.Korkumdan hiçbir şey diyemeden öğlen yemeğimi yiyip çıktım dershaneme gittim ve derslane çıkışı da direk evime gittim.Çok karmaşık bir gündü düşünceler beynimi istila etti resmen.

17.01.2014
CUMA

3 gündür inanılmaz şeyler duyuyorum..... ablamın bugün telefonu çaldı ve arayan oğluydu.Dershaneye gitmeyeceğini söyledi ve bu yüzdende ben dershaneye boşa para mı veriyorum demesi beni büyük bir hayal kırıklığına uğrattı.Benim ailem boşa verirken bana gitme burada kal ve ya dershaneden ayrıl demesi beni gerçekten kullandığını ispat etti.Stajyer demek gerçekten amelelik demek atalarımızın bir sözü varmış, babam hep söylerdi.”Eşeğin yoksa, eniştende mi yok.”derdi babam, çalışanlarında stajyerleri için olan ata sözü ”Eşeğin yoksa, stajyerinde mi yok” sözü galiba.

22.01.2014
ÇARŞAMBA

Staj yerimde yeni bir hafta ilk günüm güzel geçti. Staj notumu verecekler ve ben çok heyecanlıyım ve korkuyorum.Çünkü bunun aslında senin karakterine ve çalışmana verilen bir puan..... ağabeyin not verirken bunları göz önüne alacağını biliyorum.Heyecanla koordinatör hocamı bekledim ama gelmedi.Not verilecek heyecanımdan işleri hep elime yüzüme bulaştırdım.Tatlı telaşlar.6’da işimden çıktım evime geldim.

23.01.2014
PERŞEMBE

Bu gün hocamın arayıp notumu verdiğini duydum..... ağabeyden zorla öğrendim ve bana 100 verdiğini söyledi bu beni hem çok etti hem de

duygulandırdı.İş yerinin olumsuz yönleri de olsa en ufak iyi bir şeyleri tüm kötü yanlarını kapatıyor.Ben her şeye rağmen işimi gerçekten çok seviyorum.Bu gün için kağıdını da imzalattım ilk hafta işletmeye gitmeyeceğime dair.İkinci hafta pazartesiden itibaren çalışacağım.Yarın karne günü karneyi aldıktan sonra işletmeye gideceğim.

24.01.2014

CUMA

Sabah erkenden uyandım karneyi aldım işletmeye gidecekken gitmem gerekmediğini söyledi orada çalışan ağabey.Taktir aldığımı söyledim ve çok sevindiler.Bazen ailem gibi geliyor orası bana.Bir hafta gelmeyeceğim.İşyerini özleyecek miyim gerçekten bilmiyorum...

03.02.2014

PAZARTESİ

İşletmeye gideceğim bugün çok heyecanlıyım. İşimi ve işletmede ki herkesi özledim.Aşçımıza sarıldık, özlem giderdik sıcak kanlı beni ona yakın hissettiriyor.Aynı tempoda işimi yaptım ve hiç zorlanmadım, severek yaptım.İşletmeme çok alışmışım.Gırgır şamata geçti.Kendi mesleğimle ilgili hiçbir şey öğrenmiyorum.Başka bir dal ile ilgili işler öğreniyorum.Bun beni üzmüyor ama ben bilgisayar bölümünü hiç sevmiyorum.Bu yüzden halimden memnunum.Hayati öğreniyorum burada insanları tanıyıp nasıl yemek yapılır bu tarz şeyleri öğrendim.Aynı saatte çıktım.10 saat zor ama yine de keyifli geçiyor...

04.02.2014

SALI

Sabah erken kalktım kapıdan alıp işletmeye götürdüler beni. Odamda ki çalışanlarla selamlaştık.Kahvaltı hazırladılar.Beni de çağırdılar, yedim dediğim halde zorla yedirdiler.Bu da ne yalan söyleyeyim hoşuma

Gitti. Kahvaltıda sonra işimin başına geçtim hızlı bir şekilde işimi topladım.Odamızı sildim temizledim.İkinci oldu sonra akşam fişleri gelmeye başladı.O fişleri de düzenleyip eksiklerini tamamlayıp kaldırdım.Yorulduğum ama iyi oldu yarın ki işlerimin çoğunu bitirdim.Artık evime gitme zamanı geldi ve evime gittim.

05.02.2014

ÇARŞAMBA

Bugün muhteşem bir gündü işim azdı.Eski stajyer geldi işletmeye biraz çalıştım eski yerlerini işteki eski yoğunlukları anlattı en iyi zamana denk geldiğimi söylediler.Bu gerçekten iyi bir zaman mı bilmiyorum ama bugün gerçekten

güzeldi.Boş vaktim çoktu ve bol bol ders çalışıp dinlenme fırsatı yakaladım.Akşam aynı saatte 6’da çıkıp evime bıraktılar.

06.02.2014
PERŞEMBE

İşletmede ki bu hafta dördüncü günüm ve çok sıkıldım.Öğlene kadar yoğun tempoyla çalışıp bitirdim. Arçelik ve Beko bayilerine gidip gezecekti muhasebede ki ağabeyin birine ihtiyacı vardı.Beni seçti, kendi götürdü çok mutlu oldum.Kafesten çıkıp sonunda dışarı çıkabildim.7-8 tane bayi gezip “ek garanti” topladık.Yorucuydu ama gezmiş oldum bir nevi o yüzden hiç umurumda değil yorgunluğum.İşletmeye geldiğimde yanımda çalışan ablanın yüzü biraz tuhaftı.Bir iş yaptı ya bana yaptıramadı tabi canı ona sikkın ama iyi oluyor ona yarın derslane sınavım var ve ben tüm gün izinliyim.

08.02.2014
CUMARTESİ

Bugün Cumartesi öğlene kadar çalışıp dershaneye gidecektim. Toplam birikmiş 65 günüm vardı ve bana 75 TL eksik para verdi. Âmâ parayı takmıyorum. Haksızlık yapımları canımı sıkıyor sadece.

16.12.2013
PAZARTESİ

Sevgili öğretmenim bu benim ilk defa günlük yazışım.Daha önce hiç yaptıklarımı bir kağıda aktarmadım.Neyse önce kendimi tanıtayım.Benim adım
..... doğumlu Mersin/Mezitli'ye bağlı köyünde oturmaktayım.Okulum Çetinkaya karşısı Atatürk E.M.L'dir. Şuanda lise son sınıftayım ve eğitimi gereği staj görmekteyim.Mesleğim ise Elektronik Görüntü ve Ses Sistemleri dalı bölümüdür.İş yerim de Mezitli belediyesi arkası eski Tedaş karşısı altı “.....Elektronik” isimli dükkanda çalışmaktayım.Staj günlerim; Pazartesi, Salı, Çarşamba ve Cumartesi'dir.Perşembe ve Cuma günleri ise okuldayım.İş yerinde ustalarımınla aram çok iyi iş günü eğlenceli bir şekilde geçiyor.Ara sıra bilmediklerimi de soruyorum tabi.Staja başladığım ilk hafta u yolu montajını öğrendim ve kendi evimize de kurdum.Benim en merak ettiğim konuda ses sistemleri ustamdan bununla ilgili bilgi aldım ve bana oto teybi ile birkaç tane hoparlör verdi evde uğraş öğrenirsin dedi tabi ki bağlantı şekillerini gösterdi evde denedim ve yaptım.

17.12.2013
SALI

Bu gün de bir uydu montajında müşteri beni çok sevdi. Ben yukarıda çanak montajı ederken usta ev içi tesisatlarını yapıyordu. Bunu da yapmam müşteriyi memnun etti.Bana 10 TL bahşiş verdi ve çok mutlu oldum.Diğer bir televizyon arızasında bir evden televizyonu almaya gittik.Ustayla beraber şimdiye kadar aldığım bilgi ile ustaya dedim ki “Usta bu öndeki kırmızı ışık yanmıyor ve sebebi ise sigortası atmış bence” dedim ve dükkanda arka kapağını açarken usta başka bir servise kendisi gitmesi gerekti.Bende tespit ettiğim arızayı usta gelinceye kadar yaptım ve uydu alıcısına Skart kablosu ile bağlantı yaparak yayını verdim.Usta geldi dükkana ustaya yaptığımı söyledim kendisi de son kontrolleri yaptı ve kapağını kapatarak arabayla eve götürüp geldik.Bu arada haftalık 40TL alıyorum yarından 20TL'sini alma günüm Cumartesi de 20TL veriyor ama Cumartesi mecburi değil yani.

18.12.2013
ÇARŞAMBA

Yarın okul var bugün hiç yorulmak istemiyorum okul zamanı hiç iyi gelmiyor derslere, ilgimi azaltıyor.Ustayla yine televizyon başında arıza tespiti yapıyoruz bana plazmanın çalışma devresi hakkında bilgi verdi.Arıza tespitini de elemanların çalışıp çalışmadığını da ölçü aletleriyle kontrol ediyor.Eğer elemanlarda eskien parça varsa değerlerine bakıp yenisiyle değiştiriyor.Dükkanda stajyer olarak sadece ben varım.Bide usta öğretici abi var.İşlere yani servisi onunla beraber gidiyoruz uydu montajını o öğretti bana işe 07:30-08:00 başlıyorum.Akşam ise servis durumuna bağlı olarak 6-7 gibi çıkış

yapıyorum.Okuldaki Mesleki Eğitimine işletme ortamına olumlu yönde fayda sağladı.Okuldaki öğrendiğimi iş ortamında uyguluyorum.

23.12.2013

PAZARTESİ

Yeni bir hafta yine başladı. Dükkana gitme zamanı.Sabah temizliği yaparak başladım işe.Bir saat boş vaktin ardın da servis başladı.Uydu arıza onarımına gittik.Usta uydu cihazını kontrol ederek arızayı tespit etti.Ustayla beraber dama uydunun yanına gittik.Sinyal ölçen cihazımızla kontrol ettik.Biraz sinyal kaybolmuş ve onu onardıktan sonra aşağıya eve indik.Son kontrollerini yaptıktan sonra işyerine gittik.Birer çay içtikten sonra sıradaki televizyon duvar montajına gittik.106 ekran plazma TV uygun bir şekilde duvara delip monta ettik ve işimiz bitince dükkana gittik.Öğle yemeği vakti gelmişti.Patronumuz yemek söyledi ve sırada gitmemiz gereken bir servis daha vardı.Yemeğimizi yedik ve yola çıktık.Yine uydu arızasıydı LNB eskimiş, sinyal düşük olunca yayın yoktu yenisi ile değişim yaptık sorun çözüldü.

24.12.2013

SALI

Bugün çanak montajı vardı.Sabah dükkanda yeni bir çanak kurup malzememizi alıp montaja gittik.Bu gittiğimiz Suriye’li Araplardı.Bunların farklı uydusu olan NilEsad dediğimiz uydu istiyorlar yani Arap kanalları.Önce evin içinde kurulum tespiti yaptıktan sonra dama çıkıp montajı yaptık.Kabloyu çekip cihaza bağlantısını yaptık.Yeni bir güncelleme ile kanal ayarlarını yaptık montajı bitirdik.Bu arada Suriye’li Araplar bir acayip ne dediği anlaşılıyor nede hareketleri bir garip insanlar işte.Neyse sırada LED TV montajı vardı.Malzemelerle duvar TV aparatları alıp gittik eve.Duvar matkapla delip bağladık, aparatı da TV’ye monta edip yerleştirdik.

25.12.2013

SALI

Yeni bir staj günü başladı. Ustalara selam verdikten sonra bir çay alıp oturdum.Birazdan servis başlayacaktı çünkü.Uydu montajı varmış yani komple set monta edilecekmiş.Malzemeleri ayarlayıp arabaya koydum.Arabaya binip servise çıktık.1 saatlik çalışmadan sonra montaj bitti.Yayını müşteriye gösterdikten sonra işimiz bitti.

30.11.2013
CUMARTESİ

Cumartesi günü sabah saat 07:25'de evden çıktım.İşe doğru yürüdüm saat 08:05 geçe vardım.İçeri geçtim patronum masada oturuyordu.Bende günaydın dedim.O'da bana günaydın dedi.Sonra aşağıya indim benim ustam oluyor..... ablada mutfak işi yapıyor..... ustada makine ustası hepsine günaydın dedim bende Elektronik atölyesine geçtim.Ustam atölyeyi süpür dedi bende süpürdüm.Sonra ustam bana dedi sen kahvaltı yaptın mı bende evet yaptım ama ustam bana inanmadı.Çünkü o biliyor ki ben kahvaltı yapmadığımı bana simit getirdi ve çayla iç dedi bende teşekkür ettim.Kahvaltıdan sonra atölyeye gitti ustamla birlikte tüplü 2 tane televizyon ve bir tane LCD paneli değiştirdik öğle yemeği zamanı geldi ustam bana sen açtın mı evet acıktım beraber mutfakta yemek yedik.Sonra iş yerinin aşağısında maç vardı.Tevfik Sırrı Gür stadının oradaydı Mersin İdman Yurdu ve Samsunspor maçı vardı.Ustamla televizyondan izledik.Beraber güldük, eğlendik, coştuk, sevindik Mersin maçı kazandı.16:20'de ben bilgisayardan 15 dk'lık bir Facebook'a girdim.5'dk sonra patronum beni gördü bana dedi ki ne yapıyorsun bende dedim Facebook'a girdim bir şeye baktım ama hemen Facebook'dan çıktım.Sonra televizyon izliyordum birden saat 17:30 oldu usta yanıma geldi eve gidebilirsin dedi bende tamam usta atölyenin ışıklarını, televizyon, prizlerin hepsini kapattım ustam bana git bey haftalığını versin bende tamam yukarı çıktım.Patronum 30TL verdi bende eve gittim.

02.12.2013
PAZARTESİ

Sabah saat 07:15' kalktım, giyindim, hazırlandım.07:45 de yola çıktım iş yerine saat 08:25'de işe vardım.Patronuma günaydın dedim oda bana günaydın dedi sonra aşağıya indim ustama da günaydın dedim.Sonra ustamla birlikte LCD tamir ettik 09:00'da mutfak işiyle uğraşan abla izin istedi benimle alışveriş gelir mi ustam evet gelebilir dedi.Bende ablayla birlikte manava gittik alışveriş yaptı ve ablayla günüm güzel geçti ve işe doğru yürüdük ve abla dedi beraber bir kahve yapalım beraber içelim bende evet dedim.Kahve yaptık ve içtik kahve bittikten sonra atölyeme geçtim.Atölyeden iş bitmeden 12:15 geçe yemek zamanıydı.Ustam bana dedi sen acıktın mı evet acıktım ben yemeğe giderken ustam gelmedi çünkü o daha acıkmadı ve ben ve ablayla birlikte yemek yedik abla Allaha çok şükür bana iyi bakıyor.Ustamda bana çok iyi bakıyor.Bugün ustam bana dedi beyaz eşyanız var mı bende buzdolabımız yoktur dedim ustam elimizde olduğundan bir tane buzdolabı vereceğim dedi.Bende çok sevindim ve eve gitme saatim gelmiş.17:35 ustam eve gidebilirsin dedi bende eve doğru gittim.

03.12.2013

SALI

Ben bugün saat 08:20 gece işe vardım abla bugün işe geç gelecek diye haber yollamıştı.Saat 10:35'de gelirim dedi.Ustam mutfakta çayı demlemişti.Bende onlara çay kurdum yani ben 10:35'e kadar idare ettim.Abla dışçiden gelene kadar Salim usta evden sıkma, böreği getirmişti 1 tane bana verdi diğerlerini kendilerini yedi.Patronuma ve sekretere çay götürdüm işçilerin hepsi kahvaltılarını yaptılar ve servise çıktılar bende mutfakları ve bulaşıkları yıkadım temizledim.Kendime nescafe yaptım atölyede içmeye gittim.Birden patron, ustam, ve patronun kardeşi, hepsi sohbet yapıyorlardı.Ama çok sevinçliydi bende onları öyle gördüm içimden dilerim hep böyle mutlu olursunuz derken birden baktım abla geçiyordu sonra benim ustamdan izin istedi bana mutfakta edebilir mi ustam tamam.Ben salata yaparken ablada makarna yapıyordu ve saat olmuş 12:00 işimiz erken bitti ablayla birlikte yedik sonra abla bulaşıklarını yıkadı ve ben ve abla bulmaca çözüyorduk çözdükten sonra atölyeye gittim.Bir televizyon vardı onu ustayla beraber yaptık bitirdik ve ben 2 dk Facebook'a girip hemen çıktım.Sonra DVD geldi onu tamir ettik. Ustam biraz Facebook'a girdi. saat 17:35 olmuştu ustam bana gidebilirsin eve bende tamam dedim ve eve gittim.

04.12.2013

ÇARŞAMBA

Ben sabah erken kalktım üstümü giydim kahvaltı yaptım 07:35 evden çıktım işe doğru yürüdüm ve işe vardım.Patrona günaydın dedim sonra aşağıya gittim yani atölyeye geçtim atölyeyi süpürdüm temizledim sonra ustamla televizyon tamir ediyorduk.Televizyonda ekran bozuktu sonra tamir yaptık.Öğlen arası geldi ve öğle yemeği yemeye gittik.Ustamda öğle yemeği karniyarık ve pirinç pilavı vardı bu haftanın menüsü yemek yedikten sonra atölyeye geçtik ama akşama kadar iş yoktu boş boş atölyede oturuyorduk.Benim canım sıkılıyordu ve zaman hiç geçmiyordu sonra akşam olmuştu.Yani saat 17:35'di ve bende eve gitme zamanım gelmişti ustam bana eve gidebilirsin demişti ve bende gittim.

07.12.2013

CUMARTESİ

Ben sabah erken katlım üstümü giyindim ve işe gittim ama bugün biraz geç vardım yani saat 08:20 de işe vardım.Patronum bugün işe gelmemişti ben de atölyeye geçtim temizlik yaptım.Bugün ben ablaya yardım ettim yani ustamdan izin aldı abla ustamda tamam dedi.Yani sabah iş yok diye izin verdi.Abla tantuniyle uğraşırken bende salataları hazırlıyordum ve işimizi hemen bitirdik.Abla bana dedi ki kola mı istersin yoksa ayran mı istersin bende kola dedim birde bana 1TL verdi git kendine nescafe al dedi ben de yok dedim abla da ısrarla al dedi.Bende gittim almaya saat olmuş 12:10 yemek zamanı geldi birden bana dedi staj dosyasını doldurdun mu bende yok dedim niye dedi çünkü

benim telefonum yoktur.Bende dedim sen için fotoğraflarını çek bende senden alırım söyledim.Ama telefonu ben şimdi ne yapabilirim?
 Sonra ustam geldi yemek yediler.Sonra 5dk oturdular çay içtiler ve kalktılar atölyeye geçtiler bende yemeğimi ablayla beraber yedik sonra dan atölyeye gittim 2 tane televizyon geldi onları tamir etti.Bir tanesinde çok malzeme katmışlardı.Bizde ustayla birlikte o malzemeyi azalttık ve düzgün şekilde yaptık televizyon çalıştı.Birden saat olmuş 17:35 geçiyordu ustam dedi git patron gelmemiş mi bende yukarı çıktım patron yarım saat sonra gelecek dedi bende tamam olur.Saat olmuş18:10 geçiyorduk patron daha gelmedi ben ve kardeşine dedim patron yoksa ben eve gidebilir miyim dedim bana biraz bekle dedi bende kusura bakma ben bekleyemem çünkü telefonum yok ailem şimdiye kadar merak ediyor kardeşi bana paramı verdi 30TL bende eve doğru gittim.

09.12.2013

PAZERTESİ

Sabah uyandım işe gitme saatim geldi bende yola çıktım işe vardım saat 08:20 geçe vardım.Patronuma günaydın dedim ve aşağıya indim.Ustama ve ablama günaydın dedim.Abla bana dedi ki ben sana kıyafet getirdim giyer misin bende evet giyerim tamam dedim.Bende hemen atölyeyi temizledim 2 televizyon vardı tamiri yaptık servise verdik yani sahibine teslim etsinler ve sonra ustamla televizyon tamir etmeye çalışıyorduk ama hiç çalışmıyordu sorunu da diyot, kondansatör bozuk çıkmıştı.O malzemeleri yeni taktık çalıştı öğlen arası gelmişti bende yemek yemeye gittim.Tava, pilav vardı.Bende onları yedim sonra nescafe içtim sonra atölyeye geçtim.Atölyede saat 3'e kadar oturdum 4'de televizyon geldi 2 tane biri tüplü bir tanesi ise LED TV de dikey çizgisi vardı diğeri ise renk bozukluğu vardı.Sonra saat olmuş17:30'du ustam sen eve gidebilirsin bende tamam dedim.

10.12.2013

SALI

Sabah erken kalktım giyindim işe doğru yürüdüm ve işe vardım patron,,'e hepsine günaydın dedim onlarda bana dedi bende aşağıya indim ustam, abla, usta günaydın dedim ustam ve kıymet ablam gel bizle kahvaltı yap bende tamam dedim kahvaltı yaptık sonra atölyeye geçtim saat olmuş 09:30 abla ustamdan izin istedi manava gitmek için gelsin mi usta tabi gelebilir.Ben ve abla manava giderken sohbet ettik ve manava vardık mutfak eşyalarını aldık ve işyerine doğru yürüdük ve işe vardık.Abla kalan parayı ve fişi patrona verdi malzemeleri aşağıya indirdik ve abla yemek yapmaya başladı bende atölyeye geçtim ustam bana dedi biraz bilgisayarla oynayabilirsin ve ya Facebook'a girebilirsin benim yani ustamın yukarıda bir işi vardı bende biraz Facabook'a girdim sonra çıktım.Ve öğlen arası gelmişti menüde makarna ve salata bende yemeğimi yedim.Sonra atölyeye geçtim ve biraz oturdum baya bir

geçtim.Saat 09:35'te ablam ustamdan izin almaya geldi benimle manava gelebilir mi tamam gidebilir.Ben ve abla manava doğru gittik.Mutfak eşyaları aldık ve işe doğru geldik.Abla bana kahve yaptı beraber içtik sonra ben atölyeye geçtim ustamla birlikte 1 tane televizyon tamir ettik ana kartı taktık ve çalıştı ustam dedi fotoğrafını çek dedi bende ustam benim telefonum yok ustam dedi nasıl staj dosyanı dolduracaksın bende dedim bilmiyorum ustam ve saat olmuş 12:35 yemek zamanı ustamla mutfığa gittik yemek yemeğe patatesli salata ve yayla çorbası yapmıştı ve bizde yedikten 2dk sonra atölyeye gittik radyo getirdiler ustamla çalışmaya çalışıyorduk ve çalıştık.Saat 14:14'i geldi ustam servise çıktı bende atölyede tek kaldım bende bulmaca çözüyordum birden zaman geçti ustamda geldi 1 saatten sonra bende izin aldım ustamdan gidebilirsin dedi.Saat 17:35 de işten çıktım.

17.12.2013

SALI

Sabah erken uyandım kahvaltı yaptım saat 07:00'di evden çıktım işe doğru yürüdüm saat 08:20 geçe işe vardım.Patrona günaydın dedim sonra aşağıya indim usta, abla, usta hepsine günaydın dedim.Sonra atölyeye geçtim atölyeyi süpürüp temizledim.Ustam atölyeye geçti bir tane tüplü televizyon vardı.Tüplü televizyonu söktük ustam bana televizyonun ne sorunu olduğunu anlattı ben lehim yaparken sigortayı boşaltmış diye biliyorduk meğersem boşaltmamışız.Ben lehim yaparken elektrik çarptı ve saat olmuş 12:30 öğle yemeği zamanı gelmişti ben ve ustam yemek yemeye gittik.Yemek yedikten sonra patron beni yukarı çıkarttı elektrik faturalarını yatırmaya beni yolladı bende dedim tamam yatırmaya gittim.Geldiğimde saat olmuş 04:00'tü ve fişlerin hepsini patrona verdim ve aşağı indim, dinlendim sonra ustamla beraber oturduk sonra sohbet ettik saat olmuş 17:30 oldu ustam eve gidebilirsin dedi bende eve doğru geldim.

18.12.2013

ÇARŞAMBA

Bu gün ben işe doğru gidiyordum işe vardım saat 08:15 olmuş vardım.Patrona günaydın dedim sonra aşağıya indim ablama günaydın dedi.Abla bugün ustam işe gelmedi mi yok daha gelmedi bende tamam abla ve ben ve abla kahvaltı yaptık ve daha ustam gelmedi.Saat 12:00 oldu yeni geldi öğle yemeği zamanı da geldi ve herkes yemek yedi bende yedim sonra atölyeye geçtim televizyon kanallarını aradım sonra saat 15:00'idi bende ustam eve gidebilir miyim niye ne oldu bacağıma kramp girmişti bende sağlık ocağına gidecek ustam tamam gidebilirsin ve yukarı çıktım patronada anlattım olayı tamam dedi bende hastaneye doğru gittim.

20.12.2013
CUMARTESİ

Sabah erken uyandım işe gittim saat 08:25'de işe vardım.Patrona günaydın dedim ve daha sonra aşağıya indim ustama, ablama günaydın dedim ve atölyeyi temizledim ustam bana kanal nasıl ayarlanır onu öğretti.Ben çabuk öğrendim ve yemek zamanı geldi ve yemek yemeye gittim ve sonra atölyeye geçtim.Yine bir uydu geldi onu da ayarlarını ve kanal taşımalarını öğrendim ve eve gitme zamanı geldi.Ustam bana eve gidebilirsin bende tamam dedim.Saat 17:35'de eve doğru yürüdüm.

23.12.2013
PAZARTESİ

Sabah erken uyandım işe doğru gittim ve işe saat 08:15'te vardım ve atölyeye geçtim ustama günaydın dedim ve ustam bana atölyeyi süpür dedi ben de tamam atölyeyi süpürdüm ve abla ustamdan izin almaya geldi..... bir işi yoksa manava gelsin tamam gelsin ve ben ve abla manava doğru yürüdük ve vardık eşyaları aldık sonra işe doğru yürüdük iş yerine vardık abla yemek yapmaya başlıyordu bende atölyeye geçtim ve böylece zaman geçti.Öğlen arası geldi ve yemek yemeye gittik ve yedik sonra atölyeye geçtik.Bir televizyon tamir ettik ve böyle zaman geçti ve ben de eve gitme saati geldi yani saat 17:35'ti ve ben iş yerinden eve doğru yürüdüm.

24.12.2013
SALI

Sabah erken uyandım işe doğru yürüdüm saat 08:20 geçe vardım.Patrona,,'e günaydın dedim sonra aşağıya indim usta, ablama günaydın dedim ve atölyeyi temizledim.Biraz oturdum dinlendim ve ardından uydu tamir etmeye başladık ve birde televizyon geldikten sonra öğlen arası gelmişti ustamla yemek yemeye gittik ve yedikten sonra atölyeye geçtik.Bir televizyonu tamir ettik ve çalıştı.Yani malzemelerden çalışmayan şunlardı direnç, diyot, kondansatör çalışmıyordu hepsine yeni malzemeler taktık ve çalıştı.Benim eve gitme zamanım geldi.Saat 17:40'tı bende eve doğru yürüdüm.

25.12.2013
ÇARŞAMBA

Sabah erken uyandım işe doğru yürüdüm saat 08:10 geçe vardım ve atölyeye geçtim ustam ablama ve hepsine günaydın dedim.Ustamla atölyeye geçtik bir uydu tamir ettik ve bir televizyon tamir ettik saat 11:35 olmuştu.Ustama annem ameliyat olacak ben bugün saat 14:35'de çıkabilir miyim tamam çıkabilirsin ama patrandan da al dedi bende tamam dedim.Sonra biraz zaman geçti ben yukarı çıktım patron yoktu ama kardeşi de vardı o da patron bende ona söyledim tamam

saat 14:00 da çıkabilirsin bende tamam saat 14:00 olmuştu bende eve doğru yürüdüm.

28.12.2013

CUMARTESİ

Sabah erken uyandım kahvaltı yaptım yaptıktan sonra evden çıktım işe doğru yürüdüm ve saat 08:25 de vardım iş yerine ustama ablama günaydın dedim sonra atölyeye geçtim temizlik yaptım sonra televizyon geldi ustamla birlikte vidaları sökmeye başladık ve televizyondan ne sorunu bulmak için kondansatör, direnç bozukmuş onları çıkarttık ve yenisini taktık ve çalıştı.Öğle arası geldi ve ben ve ustam öğlen yemeğe gittik yedik sonra atölyeye geçtik.İş yoktu 15:00'a kadar boştuk sonra bir tane televizyon geldi bir tane uydu geldi onları tamir etmeye başladık ve hepsi çalıştı.Saat olmuş 17:30 bende ustama eve gidebilir miyim dedim tamam gidebilirsin dedi.

30.12.2013

PAZARTESİ

Sabah erken uyandım giyindim işe doğru yürüdüm ve iş yerine saat 08:25 geçe vardım.Patrona günaydın dedim ve sonra aşağıya indim atölyeye geçtim ustama ablama günaydın dedim ve sonra abla bana dedi sen kahvaltı yaptın mı bende evet dedim yaptım ama abla biliyor ben kahvaltı yapmadığımı bana simit, peynir, yumurta, çay getirdi yedim içtim sonra ustamdan izin aldık manava gittik ve manavda alışveriş yaptık ve daha sonra iş yerine doğru yürüdük ve işe vardık.Malzemeleri aşağıya indirdik abla yemek yapmaya başladı.Bende atölyeye geçtim ustama biraz yardım ettim ben bir tane uydu ayarladım ve kanal taşımada yaptım yani ustam öğretti bende öğrendim öğle yemeği geldi herkes yemeğe gitti menüde börek, çorba vardı yedikten sonra atölyeye geçtik bir tane televizyon vardı onu tamir ettik ve akşama kadar iş yoktu ve saat olmuş 17:35 bende eve doğru yürüdüm.

31.12.2013

SALI

Sabah erken uyandım saat 07:35 de evden çıktım işe doğru yürüdüm.Saat 08:20 geçe vardım patrona günaydın dedim sonra atölyeye geçtim ve ustama, ablama günaydın dedim.Ve atölyeyi süpürdüm ve ustamla birlikte bir televizyon ayarlarımı bana öğretecekti ve bana hepsini öğretti sonra bir tane uydu geldi.Ben onu tamir ettim ve ayarlarımı düzelttim ve öğlen arası gelmişti öğlen yemeği yedikten sonra atölyeye geçtim.Saat 16:00'a kadar iş yoktu ve bende izin aldım ustadan ve patrandan o da izin verdi.Patrona bana 20TL verdi bende eve gitim.

01.01.2014

ÇARŞAMBA

Sabah erken uyandım hazırlanıp yola çıktım.İşe saat 08:20'de orada oldum.Ve işimin başına geçtim sonra bizim ayrı atölye var kendi dalında toplam ben ve arkadaşım staj görüyoruz.Ücretimizi farklı ödüyor verilmiş fiyatı toplam 30TL veriyor ben ve arkadaşım günlük çalışmamış akşam saat 17:30'a kadar öğle yemek saati 12:00'da mola verdik yemek yedikten sonra işimizin başına geçtik evet yemek personelimizde temizdir ve titizdir.Yemekleri çok güzeldir iş yerindeki herkesin davranışı çok iyidir.Mesleğimi çok seviyorum çok güzel hayır farklı değil farklı olanı düşünmüyorum.İş yerinde ortam güvencesi çok güzeldir.

26.02.2014

ÇARŞAMBA

Sabah erken uyandım işe gittim ve patronuma günaydın dedim ve ustama günaydın dedim ve kendi atölyeme geçtim.Bizim atölye ayrı ve benim dalımda sadece ben ve var.Ve arkadaşım ve ustam yani iş yerinde hepimizin arası çok güzel ve hepsinin davranışı güzel davranıyor.Aşçımızda çok temiz yemeğe ve eşyalarına önem verir.Yemek saatinde mola kafamıza göre mola sorunu yok.Benim akşam saati 17:30'da'in ise saat 19:00'da maaşımızı da kendilerine göre veriyor sözleşme falan yok, iş yaptığımızda dinlenme saati yok iş yoksa zaten istediğin kadar dinleniyorsun.İş yerim çok güzel bir yerdir.Hepsiyle çok anlayışlı bir yerdir.

KOORDİNATÖR MÜDÜR YARDIMCISI GÖRÜŞME FORMU

- İşyerindeki öğrencilerinizin;
- 1- İşyerinde fiziki mekan ve donanım durumlarından bahseder misiniz?
İşletmeler ağırlıklı olarak orta ölçekli oldukları için fiziki mekanları bir odayla sınırlı, bölmeye ayrılmış teknik servis odaları bulunmaktadır. Donanım durumları ise servis ihtiyaçlarını görece kadar malzemeleri bulunmaktadır. Ama bazı üst cihazlar eksiktir. İşyeri temizliği maalesef işletmeleri uyarmamıza rağmen diğer çalışanlarla beraber stajyerleri kullanmaktadırlar.
 - 2- Yönetici ve çalışanlarla ilişkilerini nasıl yorumlarsınız?
Stajyerler genellikle yönetici ve çalışanlarla sorun yaşamamaktadırlar. Bize yansıttıkları sorunları okul yönetimi olarak çözmeye çalışmaktayız. Fakat bazı sorunlu öğrencilerimiz işyerine uyumsuzlukları dolayısıyla yöneticilerle sıkıntıları olmaktadır.
 - 3- Çalışma koşulları hakkında bilgi verebilir misiniz?
Stajyerlerimiz kendi alanlarına uygun işletme fazla bulamadıkları için alanlarına yakın işletmeleri tercih etmektedirler. Dolayısıyla bu durum da alan dışı işlerle de muhatap olma durumu doğmaktadır. Fakat işyerine ait bazı farklı işler de çalıştıklarını öğrencilerimiz bize belirttiğinde hemen müdahale etmekteyiz.
 - 4- İşyerince sağlanan maddi imkanlar var mıydı, nelerdir?
İşletmelerle yapılan sözleşmeler gereği aylık yasal ücretin stajyerlere ödenmesi gerektiğini işletmeler bilmektedirler. Fakat uygulama safhasında bu durum suüstimal edilmekte ödeme eksik yapıldığı da olmaktadır. Mesai saatlerine dikkat edilmektedir fakat bazı öğrencilerimiz cumartesi günleri de işletmelerin kendilerini çağırdıklarını belirtmişlerdir. Bu durum da okul idaresi olarak yöneticilerle görüşüp çözmeye çalışmaktayız. Genellikle ulaşım stajyerler tarafından karşılanmaktadır.
 - 5- İşyerinde öğrencilerinizle ilgili sağlık ve güvenlik tedbirleri nasıldı?
Stajyerlerimize işletmeye başlamadan önce genel sağlık ve güvenlik tedbirlerinin koordinatör öğretmenleri tarafından anlatılmasını istemekteyiz. Bunun yanında işletmelerinde alması gereken sağlık ve güvenlik tedbirleri olduğunu koordinatör öğretmenlerimize belirtip bunlara dikkat etmeleri gerektiğini, aksi durumlarda okul idaresine bildirirlerse işletme yetkililerinde görüşeceğimizi belirtmekteyiz.
 - 6- İşyerinde öğrenciniz yemek ihtiyacını nasıl çözüyordu?
Stajyerlerin yemek ihtiyaçları çoğunlukla işletmeler tarafından sağlanmaktadır. Yemeklerle ilgili herhangi bir sıkıntıları olduğuna dair öğrencilerimiz bize bir sorun yansıtmamışlardır.
 - 7- İşyerinde staj değerlendirilmesi nasıl yapıldı, anlatır mısınız?

İşletmelerde staj değerlendirilmesi birinci aşamasında; işyerinin görüşleri ve staj defteri, ikinci şamasında ise yıl sonunda okulda girdiği beceri imtihanında aldığı not neticesinde başarılı olup olmadığı neticelendirilir.

8- İşyerinde öğrencilerinizle koordinatör öğretmenlerinin çalışmalarından bahseder misiniz?

İşletmelerde çalışan stajyerlerimizin kontrolü için koordinatör öğretmenlerimiz haftada bir kez yanlarına giderler. Burada öğrencilerimizin yaşadıkları sorunları çözmek, işletme yöneticileri ile okul ilişkilerinin sağlanması gibi konularda çalışırlar.

9- Üniversite sınavına nasıl hazırlandıkları hakkında bilginiz var mı?

Meslek liselerinde öğrencilerimiz çoğunlukla iki yıllık üniversitelere sınavsız gittikleri için fazla hazırlık görülmemektedir. Bazı öğrenciler dershaneye gitmektedirler.

10- Staj sürecinin öğrencilerinize kazandırdıkları hakkında bilgi verir misiniz?

İşletmelerde mesleki eğitimini yapan stajyerlerimiz staj sürecini başarı ile tamamlamaları sonucunda mesleklerini icra etmede kendilerine güveni artmaktadır. Sosyal becerileri geliştiği iletişim sorunları olmamakta kendi işyerlerini açmak konusunda istekli olmaktadırlar.

KOORDİNATÖR MÜDÜR YARDIMCISI GÖRÜŞME FORMU

- İşyerindeki öğrencilerinizin;
- 1- İşyerinde fiziki mekan ve donanım durumlarından bahseder misiniz?
İşyerlerinin çalışma ortamları makine teçhizat olarak iyidir. İşyeri temizliği orada çalışanlar tarafından yapılmaktadır. Stajyerlere de temizlik görevini yaparlar.
 - 2- Yönetici ve çalışanlarla ilişkilerini nasıl yorumlarsınız?
Stajyerler yönetici ve diğer çalışanlarla uyumludur. Problem yaşayan stajyerlerin sorunları tarafımızdan çözüme kavuşturulmaktadır.
 - 3- Çalışma koşulları hakkında bilgi verebilir misiniz?
İşletmelerin yoğunluğuna göre iş yükü değişmektedir. Çoğunlukla alanlarında çalışmaktadırlar. Mesai saatlerine uymaları konusunda işletmeleri okul yönetimine uyarılmaktadır.
 - 4- İşyerince sağlanan maddi imkanlar var mıydı, nelerdir?
Stajyerlerden aldığımız bilgi kadarıyla genellikle eksik verilmekle beraber ücretlerini aldıklarını belirtmişlerdir. Bazı işletmelerin servisleri olduğundan ulaşım işyerince, çoğunlukla öğrenciler kendileri karşılamaktadırlar.
 - 5- İşyerinde öğrencilerinizle ilgili sağlık ve güvenlik tedbirleri nasıldı?
Yasal olarak okul idaresi stajyerlere sağlık ve güvenlik tedbirlerini anlatır fakat işletme ortamında ki ortam asgari düzeyde sorunludur, dikkatli olmaları konusunda öğrencilerimizi uyarılmaktadır. Bu konuda rehber öğretmenleri de işletmeleri kontrol etmektedirler.
 - 6- İşyerinde öğrenciniz yemek ihtiyacını nasıl çözüyordu?
Yemekler çalışanlar ve stajyerlerce beraber hazırlanıp yenildiği öğrencilerimiz tarafından belirtilmektedir. Bazı yerlerde dışarıdan sipariş etmektedirler.
 - 7- İşyerinde staj değerlendirilmesi nasıl yapıldı, anlatır mısınız?
İşletmelerde puanlamalar staj defteri ve işletme yetkililerin değerlendirilmesi ve yıl sonunda yapılan beceri imtihanı ile şekillenmektedir.
 - 8- İşyerinde öğrencilerinizle koordinatör öğretmenlerinin çalışmalarından bahseder misiniz?
Koordinatör öğretmenler haftada bir kez muhakkak stajyerlerini kontrol ederler. Burada sorun ve sıkıntılarının çözümü, genel rehberlik çalışmaları ve işletme ile diyalog sağlanır.
 - 9- Üniversite sınavına nasıl hazırlandıkları hakkında bilginiz var mı?
Öğrencilerimizin bazıları dershaneye bazıları da şahsen kendileri çalışarak sınava hazırlanırlar.
 - 10- Staj sürecinin öğrencilerinize kazandırdıkları hakkında bilgi verir misiniz?
Staj süreci sonunda stajyerler mesleki olarak kendilerini geliştirirler. İletişim becerileri artar, işbirliği güçlenir. Okulda öğrendiklerini işletmede uygulayarak en üst seviyeye kendini getirmiş olur.

KOORDİNATÖR ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

İşyeri kontrolüne gittiğiniz öğrencinizin;

- 1- İşyerinde fiziki mekan ve donanım durumlarından bahseder misiniz?
İşyeri kontrolüne gittiğimde genel olarak gördüğüm şey, eğer öğrenci staja başlamadan çok önce staj yerini seçmişse her açıdan donanımlı staj yeri oluyor. Bölümümüz gereği bilişim sektörü üzerine hizmet veren işyerleri genel olarak daha donanımlı, temiz ve öğrencinin ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde oluyor. Kurumsal kimliğe önem vermeyen yerlerde sıkıntı yaşanıyor.
- 2- Yönetici ve çalışanlarla ilişkilerini nasıl yorumlarsınız?
Yöneticiler genellikle eğitilmiş insanlar oluyorlar. Eğitim seviyeleri yüksek ve kurumsal bir kimlik taşıyan işyerinde çalışan ve yönetici arasında genel olarak saygılı bir tutum var.
- 3- Çalışma koşulları hakkında bilgi verebilir misiniz?
Genel olarak baktığımızda en büyük sıkıntımız erkek öğrencilerimizin iş yeri dışında çalışmaya gönderilmeleri, mesai saatlerinde daha esnek olunması çalışma hayatında hiç bulunmamış öğrenciler için sıkıntı yaratıyor. Hem okul hem sınavlara hazırlık hem de öğrencinin işyeri çalışanı gibi iş yapması beklentisi öğrencileri sıkıntıya sokuyor.
- 4- İşyerince sağlanan maddi imkanlar var mıydı, nelerdir?
Kurumsal firmalar ya da şirketler zaten işleyişleri gereği öğrencilere standart bir stajyer maaşı verirken daha az geliri olan ve kurumsal bir kimlik kazanamamış işyeri yöneticileri ya çok cüzi bir miktar veriyor veya hiç vermiyor. Buda öğrenciye ek bir külfet çıkararak öğrenciyi sıkıntıya sokuyor.
- 5- İşyerinde öğrencilerinizle ilgili sağlık ve güvenlik tedbirleri nasıldı?
İş yeri güvenliği son yıllarda tüm firma ve işyerlerinde zorunlu olduğundan dolayı genellikle iyi uygulamalar gözlemliyordum.
- 6- İşyerinde öğrenciniz yemek ihtiyacını nasıl çözüyordu?
Genellikle kazancı iyi olan ve kurumsal olan firmalarda öğrenciler ve tüm çalışanlar için yemek çıkıyor ve öğrenci ihtiyacını böylece karşılıyordu. Ama birkaç firmada gördüğüm olay erkek öğrenciler işyeri yöneticisi ile daha iyi ilişki kurarak birlikte yemek yerken kız öğrenciler kendi ceplerinden ve işyeri dışında yemek ihtiyacını karşılamak zorunda kalıyordu.
- 7- İşyerinde staj değerlendirilmesi nasıl yapıldı, anlatır mısınız?
Öğrencinin staj süresince biz koordinatör öğretmenler tarafından işyeri yetkilisine nasıl değerlendirme yapılacağı ve hangi hususların önemli olduğu bilgisi verildiği için staj sonunda bizim verdiğimiz evrak işyeri yetkilisi tarafından dolduruldu. Genellikle objektif puanlama yapıldığını gördüm.

- 8- İşyerinde öğrencinizle yaşadığınız rehberlik çalışmalarınızdan bahsedermisiniz?
Öğrencilere staj boyunca uygulamaları ve öğrenmeleri gereken bilgiler bir plan şeklinde hazırlandı ve her öğrenciye verildi. Her kontrolümüzde önceliğimiz öğrencinin güvenliği, huzuru ve ihtiyaçlarının karşılanıp karşılanmadığıydı. İletişim numaramız kendisinde olduğundan yedi gün yirmi dört saat bize ulaşabileceklerini bilmek öğrencilere güven sağladı. Yapmaları ve yapmamaları gereken şeyler hakkında uyarıldılar.
- 9- Üniversite sınavına nasıl hazırlandıkları hakkında bilginiz var mı?
Kız öğrencilerimiz genellikle iş yeri içerisinde olduklarından, günlük yapmaları gereken uygulamalar sonrası hazırlıklarına devam ettiklerini gözlemliyordum. Birkaç öğrencide mesai saatleri dışında gerek dersane gerekse özel dersle hazırlıklarını pekiştiriyordu.
- 10- Staj sürecinin öğrencilerinize kazandırdıkları hakkında bilgi verir misiniz?
Staj süreci öğrenciler için çok güzel bir deneyim ve bilgi kazanma süreci. Okul dışında ilk defa bir işyerinde staj yapmak, farklı insanlarla tanışmak onların iletişim becerilerini, artırdığı gibi onlara güzel tecrübelerde kazanmalarını sağlıyordu. Çok fazla olmasa da bir maddi kazanım onlar için yeni duygulardı. Farklı grup ve okul dışındaki insanlarla işbirliği içinde olmak onlar için çok faydalı oldu. Mesleki olarak da okulda uygulama imkânı olmayan bilgileri uygulama fırsatı bularak kendilerini mesleki olarak geliştirdiler.

KOORDİNATÖR ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

- İşyeri kontrolüne gittiğiniz öğrencinizin;
- 1- İşyerinde fiziki mekan ve donanım durumlarından bahseder misiniz?
Devlet kurumlarında staj yapan öğrenciler Makine-Teçhizat konusunda sorun yaşamıyorlar, dinlenme ve yemek zamanları oluyor , işyeri temizliği yapmıyorlar. Özel bilgisayar firmalarında staj yapan öğrenciler dinlenme ve yemek zamanları düzenli olmuyor, işyeri temizliğine yardım ediyorlar.
 - 2- Yönetici ve çalışanlarla ilişkilerini nasıl yorumlarsınız?
Staj yapan öğrencilerimiz yönetici ve çalışanlarla ilişkilerinde sorun yaşamıyorlar, iş hayatında nasıl davranmaları gerektiğini biliyorlar.
 - 3- Çalışma koşulları hakkında bilgi verebilir misiniz?
Devlet kurumlarında staj yapan öğrencilerimizin çalışma saatleri sorun olmuyor, iş yükü çalışan personel kadar. Özel firmalarda staj yapan öğrencilerimizin çalışma saatleri sorun oluyor, 8 saatten fazla çalışan öğrencilerimiz oluyor, firmalar bazen stajyer öğrencilere aşırı yük veriyorlar ve öğrenciler staj yapmak istemiyorlar.
 - 4- İşyerince sağlanan maddi imkanlar var mıydı, nelerdir?
Devlet kurumlarında staj yapan öğrencilerimiz aylık ücret almıyor, yemek imkânlarından yararlanabiliyorlar. Özel firmalarda staj yapan öğrencilerimiz aylık ücret almıyor, yemek kendi imkânlarıyla yiyorlar, ulaşım kendileri imkânları ile alıyorlar.
 - 5- İşyerinde öğrencilerinizle ilgili sağlık ve güvenlik tedbirleri nasıldı?
Sağlık ve güvenlik tedbirleri konusunda sıkıntı yok işyerleri dikkat ediyor
 - 6- İşyerinde öğrenciniz yemek ihtiyacını nasıl çözüyordu?
Devlet kurumlarında staj yapan öğrencilerimiz yemek imkanlarından yararlanabiliyorlar. Özel firmalarda staj yapan öğrencilerimiz genelde yemeklerini kendi imkânlarıyla karşılıyorlar
 - 7- İşyerinde staj değerlendirilmesi nasıl yapıldı, anlatır mısınız?
Staj değerlendirilmesi puanlama ile yapıldı
 - 8- İşyerinde öğrencinizle yaşadığınız rehberlik çalışmalarınızdan bahseder misiniz?
Staj dosyasının doldurulması, devam-devamsızlık durumu, izin alma durumunda yapılması gerekenler, yöneticiler ve çalışanlar ile olan ilişkiler
 - 9- Üniversite sınavına nasıl hazırlandıkları hakkında bilginiz var mı?
Staj süresinden dolayı hafta sonu hazırlık yapıyorlar, genelde staj bittikten sonra hazırlık yapmayı tercih ediyorlar , staj ve hazırlık bir anda yürütemediklerini söylüyorlar.
 - 10- Staj sürecinin öğrencilerinize kazandırdıkları hakkında bilgi verir misiniz?
İş hayatı ve iş ahlakı hakkında kazanım edendiler. Çalışanlar ile iletişim kurarken nasıl davranmaları gerektiğini öğrendiler. İşe başlama ve bitiş saatleri ile düzenli olmayı zamanı kullanmayı öğrendiler.

KOORDİNATÖR ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

- İşyeri kontrolüne gittiğiniz öğrencinizin;
- 1- İşyerinde fiziki mekan ve donanım durumlarından bahseder misiniz?
Genelde küçük ölçekli işletmelerde makine teçhizat donanımı kısıtlı. Ayrı bir dinlenme alanı yok. İşyeri temizliği çalışanların ve stajyerlerin görevi. İşletme büyüdükçe teçhizat sıkıntısı azalıyor, firma teçhizatları kendi bünyesinde barındırıyor. Firmanın eğitim alanı, dinlenme alanı, mutfak gibi ayrı bölümleri bulunuyor. Temizlik, içecek gibi işler için ayrı bir çalışan bulunuyor.
 - 2- Yönetici ve çalışanlarla ilişkilerini nasıl yorumlarsınız?
Küçük ölçekli yada aile şirketlerinde çalışanlar arası ilişkiler daha yakın. Bu durumun avantajları olabildiği gibi dezavantajları da var. Kurumsal yada orta ve daha büyük ölçekli işletmelerde ilişkiler daha profesyonel.
 - 3- Çalışma koşulları hakkında bilgi verebilir misiniz?
Alan dışı çalışma genelde oluyor. Çocukların en çok şikayet ettikleri ise temizlik, fatura ödeme, para yatırma, para çekme vb. işlemler. Genelde mesai saatlerine uyuyorlar.
 - 4- İşyerince sağlanan maddi imkanlar var mıydı, nelerdir?
Küçük ölçekli işletmeler yasal ücreti bile vermekte sıkıntı çıkartabiliyor. Fazla mesai ücreti verilmiyor. Ulaşım genelde öğrenciler kendileri toplu taşıma araçları ile hallediyor. Orta ve büyük ölçekli işletmeler yasal ücreti veriyor. Bu işletmeler stajyerleri genel olarak ek mesaiye bırakmıyor. Ulaşım ise duruma göre öğrenciler toplu taşıma ile yada varsa firmanın servisi ile hallediyor.
 - 5- İşyerinde öğrencilerinizle ilgili sağlık ve güvenlik tedbirleri nasıldı?
Küçük ve orta ölçekli işletmelerde ayrı bir sağlık ve güvenlik personeli yok. Basit sağlık problemlerini kendi imkanlarıyla hallediyorlar. Büyük ölçekli işletmelerin kendi güvenlik personeli var. Sağlık sorunlarını ise basit ise kendi imkanları –varsa bünyelerinde kendi doktorları- yada anlaşmalı kurumlarla hallediyorlar.
 - 6- İşyerinde öğrenciniz yemek ihtiyacını nasıl çözüyordu?
Öğrencilerin yemeklerini işyerleri karşılıyor. Bazılarının kendi mutfağı ve çalışanı var. Kendi yemeklerini günlük yapıyorlar. Bazılarının ise sadece mutfağı var. Yemeği dışarıdan söylüyorlar.
 - 7- İşyerinde staj değerlendirilmesi nasıl yapıldı, anlatır mısınız?
Personelden yada insan kaynaklarından sorumlu kişi, öğrenci hangi departmanda kime bağlı olarak çalışmışsa o kişinin değerlendirmesini baz alıyor. Not çizelgesinde belirlenen kriterlere göre 100 üzerinden puan veriliyor.
 - 8- İşyerinde öğrencinizle yaşadığınız rehberlik çalışmalarınızdan bahseder misiniz?

Genelde stajın ilk zamanları öğrenciler için zor geçiyor. Staja başlarken akıllarından geçirdikleri ile yaşadıkları biraz farklı olabiliyor. Biraz zamana ihtiyaçları olduğunu, iş yerindeki sorumlularının kendilerini tam olarak tanımadıklarından dolayı ilk zamanlarda fazla iş vermeyeceklerini, fakat zaman geçtikçe kendilerini daha iyi tanıyacaklarını ve daha fazla güvenerek iş vereceklerini belirtiyoruz. Stajın başında iş yeri çalışanları ile durumları, müşteri ilişkileri, ücret, izin durumları, staj defteri gibi konularda gerekli bilgilendirmeleri yapıyorum. Öğrencinin iletişim bilgilerini alıyorum –telefon,e-posta vb - herhangi bir sıkıntıda bana ulaşabileceği telefon ve mail gibi bilgilerimi hem öğrenciye hem işyerine bırakıyorum.

- 9- Üniversite sınavına nasıl hazırlandıkları hakkında bilginiz var mı? Genelde hafta içi stajdan sonra kalan sürede evde ders çalıştıkları, hafta sonu da dershaneye giderek sınava hazırlandıklarını söylüyorlar. Genel olarak 3 gün staj, 2 gün okul, hafta sonu dershane şeklinde çok yoğun olduklarını, çok yorulduklarını belirtiyorlar. Aynı andan hem okul derslerine çalışmanın hem de sınav konularına çalışmanın kendilerini çok zorladıklarından yakınıyorlar.

- 10- Staj sürecinin öğrencilerinize kazandırdıkları hakkında bilgi verir misiniz?

Mesleki bilgi olarak ne durumda olduklarını görüyorlar. Okulda sıkıldıkları teorik bilgilerin uygulamada karşılığını görünce mesleğe bakış açıları biraz değişiyor.. Sahada çalıştıkları ve bir şeyler yapabildiklerini gördükçe kendilerine güvenleri geliyor. Özgüvenleri biraz daha artıyor Mesleki olarak iletişim becerilerinin ilk basamaklarını atıyorlar.

KOORDİNATÖR ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

- İşyeri kontrolüne gittiğiniz öğrencinizin;
- 1- İşyerinde fiziki mekan ve donanım durumlarından bahseder misiniz?
Genelde teknik servis odaları işyerine kıyasla oldukça küçüktür. Donanım malzemeleri ise basit tamir bakım onarım araç ve gereçleridir. İşyerlerinin temizliğinde stajyerler de çalıştırılmaktadırlar.
 - 2- Yönetici ve çalışanlarla ilişkilerini nasıl yorumlarsınız?
Gerek yöneticiler, gerekse teknik servisten sorumlu kişilerle olumlu ilişkiler görülmüştür.
 - 3- Çalışma koşulları hakkında bilgi verebilir misiniz?
Genelde kendi alanlarında çalışmaktadırlar. Cihazlar tamir olduktan sonra stajyerler montajını yapmaktadırlar. Ekstra farklı işlerde de çalıştırıldıkları görüldü. Bu durumu ilgili yöneticilere söyleyerek uyarımı yapıldı. Mesai saatlerine uymadıkları cumartesi günleri bile çağrıldıkları öğrencilerimiz tarafından bize bildirildi.
 - 4- İşyerince sağlanan maddi imkanlar var mıydı, nelerdir?
Stajyerlerimiz aylık yasal ücretin tamamını alamamaktadırlar. Kimi zaman haftalık kimi zaman da aylık ödendiğini belirttiler. Ulaşım giderleri öğrencilerimiz tarafından karşılanmaktadır.
 - 5- İşyerinde öğrencilerinizle ilgili sağlık ve güvenlik tedbirleri nasıldı?
İşyerlerinde staja başlamadan önce genel güvenlik kurallarından biz bahsettik. Fakat işyerlerinin alması gereken sağlık ve güvenlik tedbirleri yetersiz seviyededir. Bu durumu da yetkililere bildirdik.
 - 6- İşyerinde öğrenciniz yemek ihtiyacını nasıl çözüyordu?
İşyerinde yemekleri lokantadan karşılamaktadırlar.
 - 7- İşyerinde staj değerlendirilmesi nasıl yapıldı, anlatır mısınız?
Staj değerlendirilmesi puanlama durumuna göre değerlendirilir. Genelde öğrenci lehine değerlendirilir. İşyerlerinin görüşleri de önemlidir.
 - 8- İşyerinde öğrencinizle yaşadığımız rehberlik çalışmalarınızdan bahseder misiniz?
Öğrencilerin staj defterinin nasıl doldurulacağı, iş güvenliği kuralları, işyeri kuralları, devam devamsızlıkla ilgili bilgilendirmeler bizler tarafından yapıldı.
 - 9- Üniversite sınavına nasıl hazırlandıkları hakkında bilginiz var mı?
Öğrencilerimiz genelde dershaneye giderler, bazıları da kitaplarından test çözerek hazırlanırlar.
 - 10- Staj sürecinin öğrencilerinize kazandırdıkları hakkında bilgi verir misiniz?
Öğrencilerimiz okulda öğrendikleri teorik bilgileri işyeri ortamında uyguladıklarında mesleklerini daha iyi öğrenmektedirler. Öğrenciler müşterilerle nasıl iletişim kuracaklarını ve mesleklerinin inceliklerini işletmelerde çalışarak öğrenirler.

Araştırmacı öğrencilerin işletmelerine, işletme yöneticilerinin izni ile 8 hafta boyunca, değişik saatlerde iki saat kadar gözlemlerde bulunmuş, stajyerlerin yaşadıkları ortamı izleyerek gözlemlerini yazı haline getirmiştir.

1.ÖĞRENCİ: Web programlama, grafikerlik ve teknik servis üzerine çalışan küçük ölçekli bir firmadır. Burada 12 çalışan bulunmaktadır. Bilgisayar da grafik işleri ve web tasarım işleri yapılmaktadır. Bir daire içerisinde çalışma ofisleri mutfağı bulunmaktadır.

2.ÖĞRENCİ: Özel bir bankanın şubesidir. Bankada güvenlikçisi, çaycısı ve temizlikçisi gibi hizmetli memurların yanında bankanın çalışan personelleri bulunmaktadır. Burada stajyer öğrenci daha çok barkod okutma işlemleri ile ilgili birimde görevlendirilmiştir.

3.ÖĞRENCİ: Özel bir firmanın muhasebe işlerini yapan bir bölümde staj yapılmaktadır. İşletmede stajyerlerle beraber on kişi çalışmaktadır. Stajyer öğrenci gününü muhasebe fişlerinin bilgisayar ortamına aktarılmasıyla geçirmektedir.

4.ÖĞRENCİ: Elektronik ev eşyaları tamir, bakım ve kurulumu üzerine çalışan küçük ölçekli bir firmadır. Stajyerle birlikte dört kişi çalışmaktadır. Burada stajyer öğrenci elektronik görüntü sistemleri, ses sistemleri ve uyduların kurulumu üzerine çalıştırılmaktadır.

5.ÖĞRENCİ: Elektronik ev eşyaları tamir, bakım ve kurulumu üzerine çalışan küçük ölçekli bir firmadır. Stajyerle birlikte üç kişi çalışmaktadır. Burada stajyer öğrenci elektronik ev aletlerinin kurulumu ve tamirati üzerine çalıştırılmaktadır.

6.ÖĞRENCİ: Elektronik ev eşyaları tamir, bakım ve kurulumu üzerine çalışan küçük ölçekli bir firmadır. İşletmede stajyerlerle beraber beş kişi çalışmaktadır. Burada stajyer öğrenci LCD televizyon benzeri görüntülü sistemlerin ve uyduların kurulumu üzerine çalıştırılmaktadır.

09 ARALIK 2013 PAZARTESİ

4.ÖĞRENCİ: Stajyer atölyenin temizliğini yaptı. Çay demledi, ustalarına hizmet etti. Yemekten sonra ustasıyla servise çıktı.

5.ÖĞRENCİ: Stajyer bulaşık, bahçe temizliği gibi alan dışı işlerini yaptı. Atölyede ustasıyla beraber elektronik ev aletlerinin tamiratında çalıştı. Akşam mesai saatinden sonra çıktılar.

10 ARALIK 2013 SALI

4.ÖĞRENCİ: Stajyerin haftalık ücreti aldığı gözlemlendi. Yoğun bir şekilde atölyede tamirat üzerine çalıştırıldı. Ustasıyla çalışıp yeni bilgiler öğrenmek stajyeri çok mutlu ettiği görüldü.

6.ÖĞRENCİ: Stajyer atölyede genel temizlik yaptı. Mutfakta yemek yapımına yardım etti, bulaşıkları yıkadı. Ustasıyla eski tip televizyon ve LCD tamirati işlerinde çalıştı.

11 ARALIK 2013 ÇARŞAMBA

5.ÖĞRENCİ: İşyerinde iş yükü çok fazla olduğundan stajyer dışarıya servis için gönderilmektedir. Servisten geldikten sonra biraz dinlendi, yemek için evine gitti.

6.ÖĞRENCİ: Elektronik atölyesinde çok sıkı bir şekilde çalıştı. Manava gönderildi, malzeme aldı, yemeğe yardım etti ve yemekten sonra ustalarına kahve yaptı. Beraberce içip, sohbet ettiler.

12 ARALIK 2013 PERŞEMBE

3.ÖĞRENCİ: Stajyer fişlerin dosyalama işlemleri ile çalıştı. Muhasebe kayıtlarına yardım etti. Çalışanlara kahve yaptı. Yemek yapılırken de mutfakta çalıştı. Çalışanlarla beraber yemek yendi. Herkes mutluydu.

1.ÖĞRENCİ: Bilgisayarında çalıştı. Dinlenmek için küçük bir odaları bulunmaktadır. Orada biraz dinlendi. Yemek işlerinde çalıştırıldı. Öğlen yemeklerini çok beğendiğini belirtti. Akşam 18:00 a kadar çalıştığı gözlemlendi.

13 ARALIK 2013 CUMA

1.ÖĞRENCİ: İşyerinde temizlik yapıldı. Odaları, masaları, mutfağı temizlediler. Daha sonra stajyer öğrenci çalışanlara çay, kahve yaptı. Bilgisayarlarına geçip çalıştılar.

2.ÖĞRENCİ: Stajyer öğrenci barkod okuma yaptı. Bankanın müşterilerine aradı. Öğlen arası bir saat kadar dinlendi.

16 ARALIK 2013 PAZARTESİ

6.ÖĞRENCİ: Stajyer atölye temizliğini yaptı. Mutfakta yemek ve malzeme getir götür işlerini gerçekleştirdikten sonra servise gitti.

5.ÖĞRENCİ: Depo temizliği yapıldı. Ustayla servise çıkıldı.

17 ARALIK 2013 SALI

4.ÖĞRENCİ: Stajyer atölye temizliği yaparak tamir, bakım ve onarım işlerine başladı. Arada mutfakta yemek yardımı ve çay, kahve getir götür işlerini de yaptı. Daha sonra da ustasıyla servise gitti.

6.ÖĞRENCİ: Atölye temizliği ve tamirat işleri yaptı. Stajyer televizyon tamiri sırasında topraklama işlemine dikkat etmediği için elektrik çarpmasına maruz kaldığı gözlemlendi.

18 ARALIK 2013 ÇARŞAMBA

3.ÖĞRENCİ: Oda temizliğini yaptı. Yöneticisi ile tartıştı. Yönetici stajyere staj dosyasında bu tavırlarını dikkate alacağını söyledi. Çalışma ortamlarında hep erkek olduğu için stajyer erkeklerin argolu konuşmalarından çok rahatsız olduğu gözlemlendi.

1.ÖĞRENCİ: Koordinatör öğretmeni geldi, stajyerle görüşme yaptı. İşletme ile sıkıntıları vardı onları öğretmenine bildirdi. Gün içinde bilgisayarda çalıştı.

19 ARALIK 2013 PERŞEMBE

2.ÖĞRENCİ: Stajyerin koordinatör öğretmeni geldi. Staj dosyası ile ilgili evraklara baktılar. Kısa süre durduktan sonra ayrıldı. Günlük rutin barkot işlemlerini yaptı. Özel bir banka olduğu için kurumsal bir yerd. İş güvenliği ve işyeri temizliği diğer personel tarafından yapılmaktadır.

3.ÖĞRENCİ: Stajyer kahve, çay getir götür işlerinden fırsat bulduğunda fişlerin bilgisayara aktarılması ile çalıştı. Çok mutlu olmadığı gözlemlendi. Orada çalışan personelle ilişkilerinde zaman zaman sıkıntılar yaşamaktadır.

20 ARALIK 2013 CUMA

1.ÖĞRENCİ: Koordinatör öğretmeninın geçen hafta gelmediğini arkadaşlarına söyledi. Stajyerler ayak işleri ve temizlik işlerinde kendilerini kullandıkları için çok rahatsızlar. Mesleki anlamda stajyerlere fazlaca bir iş yaptırılmamaktadır.

2.ÖĞRENCİ: Stajyer kendi alanı dışında bankanın angarya işleriyle vakit geçirmektedir. Sürekli müşterileri aradı.

23 ARALIK 2013 PAZARTESİ

4.ÖĞRENCİ: Stajyer atölye temizliği yaparak tamir, bakım ve onarım işlerine başladı. Arada mutfakta yemek yardımı ve çay, kahve getir götür işlerini de yaptı. Daha sonra da ustasıyla servise gitti.

5.ÖĞRENCİ: Yemeğe yardım etti, bulaşıkları yıkadı. Ustasıyla servise çıkıldı.

24 ARALIK 2013 SALI

4.ÖĞRENCİ: Atölyesini temizledi. Ustasıyla elektronik eşyaların tamirini yaptı. Stajyer uydu ve çanak montajı için servise gönderildi.

6.ÖĞRENCİ: Atölye temizliği ve tamirat işleri yaptı. Yemek yedikten sonra ustasıyla servise gitti.

25 ARALIK 2013 ÇARŞAMBA

5.ÖĞRENCİ: Atölye temizliğini yaptı. Stajyer ustasıyla beraber tamir ettikleri elektronik aletlerin kurulumu için servise çıktı.

6.ÖĞRENCİ: Atölye temizliği ardından led tv tamiraty yapıldı. Bulaşık, çay ve kahve işlerinde çalıştırıldı.

26 ARALIK 2013 PERŞEMBE

2.ÖĞRENCİ: Stajyer alanı dışında bankanın müşterilerini aratılarak çalıştırıldı. Kendisine çok fazla iş yükü verildiğinden stajyer çok yorulmaktadır. Yemekler orada hazırlanıp beraberce yenildi.

3.ÖĞRENCİ: Stajyerlerin kendi aralarında sıkıntılı oldukları gözlemlendi. İş paylaşımında adaletsiz yapıldığından şikayet etmektedirler. Muhasebe işlerini yaparak gününü tamamladı.

27 ARALIK 2013 CUMA

1.ÖĞRENCİ: İşyerinde yoğun ve alanları dışında çalıştırılmaktadırlar. Temizlik işleri, yemek, bulaşık ve dışarı getir götür işleri stajyerleri çok huzursuz etmektedir. Ayrıca mesai saatlerinin uzaması sebebiyle dershaneye geç kalacağı için huzursuz olduğu gözlemlendi.

2.ÖĞRENCİ: Stajyer banka müşterileriyle ilgili işlemlerde çalıştırıldı. Kurumsal bir yer olduğu için kendisine tam ücret verilmektedir.

02 OCAK 2014 PERŞEMBE

2.ÖĞRENCİ: Stajyer bankanın işleriyle ilgili çalıştırıldı. Alanı ile ilgili hiçbir ilerleme sağlamamaktadır fakat aldığı tam ücret onu mutlu etmektedir.

3.ÖĞRENCİ: Yoğun bir şekilde fişlerle çalıştı. Çalışanlara arada çay, kahve yaptı, bulaşıklara yıkamaya yardım etti.

06 OCAK 2014 PAZARTESİ

4.ÖĞRENCİ: Stajyerin haftalık ücreti aldığı gözlemlendi. Yoğun bir şekilde atölyede tamirat üzerine çalıştırıldı.

6.ÖĞRENCİ: Elektronik atölyesinde temizlik yaptı, tamiratını yaptığı cihazın kurulumu için servise gitti.

07 OCAK 2014 SALI

5.ÖĞRENCİ: Stajyer iş yoğunluğundan servise gönderildi.

4.ÖĞRENCİ: Atölye temizlendi. Elektronik atölyesinde tamirat işleri yapıldı.

08 OCAK 2014 ÇARŞAMBA

5.ÖĞRENCİ: Stajyer ustasıyla beraber tamir ettikleri elektronik aletlerin kurulumu için servise çıktı.

6.ÖĞRENCİ: Atölye temizlendi. Elektronik atölyesinde tamirat işlerinden sonra ustalarıyla beraber maç izlendi.

09 OCAK 2014 PERŞEMBE

1.ÖĞRENCİ: Stajyere herhangi bir ücret ödendiği gözlemlenmedi. Yemek işlerinde çalıştırıldı. Temizlik yaptıktan sonra, bilgisayarında çalıştı.

2.ÖĞRENCİ: Stajyerin koordinatör öğretmeni geldi. Günlük rutin barkot işlemlerini yaptı.

10 OCAK 2014 CUMA

3.ÖĞRENCİ: Stajyer kahve, çay getir götür işlerinden fırsat bulduğunda fişlerin bilgisayara aktarılması ile çalıştı. Orada çalışmakta çok istekli olmadığı gözlemlendi.

1.ÖĞRENCİ: Stajyerlere mesleki anlamda alanlarına uygun işler verilmemektedir. Stajyerler ayak işleri ve temizlik işlerinde kendilerini kullandıkları için çok rahatsız olmaktadır.

13 OCAK 2014 PAZARTESİ

6.ÖĞRENCİ: Atölye temizliği ardından led tv tamiratu yaptı. Bulaşık, çay ve kahve işlerinde çalıştı.

14 OCAK 2014 SALI

4.ÖĞRENCİ: Stajyer atölye temizliği yaparak tamir, bakım ve onarım işlerine başladı. Mutfakta yemek yardımı ve çay, kahve getir götür işlerini de yaptı. Ustasıyla servise gitti.

15 OCAK 2014 ÇARŞAMBA

4.ÖĞRENCİ: Stajyer uydu ve çanak montajı için servise gönderildi.

5.ÖĞRENCİ: Atölyede genel temizlik yapıldı. Yemek yapımında yardım etti. Atölyede çalıştı.

16 OCAK 2014 PERŞEMBE

2.ÖĞRENCİ: Stajyer her zaman ki gibi kendi alanı dışında bankanın işleriyle vakit geçirmektedir. Müşteriler aranmakta, dosyalama işleri yapılmaktadır.

3.ÖĞRENCİ: Odasının temizliğini yaptıktan sonra kafasına göre bilgisayarda çalıştı. Yemek yapımına yardım etti, bulaşıkları yıkadı.

17 OCAK 2014 CUMA

1.ÖĞRENCİ: Yoğun bir şekilde fişleri bilgisayara geçirdi. Ayrıca mesai saatinin uzaması sebebiyle dershaneye geç kaldı.

20 OCAK 2014 PAZARTESİ

6.ÖĞRENCİ: Atölye temizliği ve tamirat işleri yapıldı. Stajyer televizyon tamiri ve kurulumu gerçekleştirdi.

21 OCAK 2014 SALI

6.ÖĞRENCİ: Elektronik atölyesinde çalıştı. Yemekten sonra ustayla servise gitti.

22 OCAK 2014 ÇARŞAMBA

5.ÖĞRENCİ: Atölye temizliği yapıldı. Ustayla atölyede çalıştı.

23 OCAK 2014 PERŞEMBE

2.ÖĞRENCİ: Stajyer banka müşterilerini aradı, çay getir götür işlerinde kullanıldı.

24 OCAK 2014 CUMA

3.ÖĞRENCİ: Yemek, kahve ve aşırı iş yükü ile stajyerlerin çok yoruldukları gözlemlendi.

27 OCAK 2014 PAZARTESİ

4.ÖĞRENCİ: Stajyer atölye temizliği yaparak tamir, bakım ve onarım işlerine başladı. Ustasıyla servise gitti.

28 OCAK 2014 SALI

5.ÖĞRENCİ: Atölyede genel temizlik yapıldı. Yemek yapımında yardım etti. Atölyede çalıştı.

29 OCAK 2014 ÇARŞAMBA

3.ÖĞRENCİ: Stajyere haftalığı verildi. Bu ödeme yasal ödemesi gerekenden az olduğu gözlemlendi. Alan dışı işler, yemek, kahve ve aşırı iş yükü ile stajyerler işletmede yoğun bir şekilde çalıştırılmaktadırlar.

1.ÖĞRENCİ: Bugün işyerinin temizlik günü olduğu için tüm çalışanlarla beraber temizlik yapıldı.